

Opinnäytetyö (AMK)

Sosiaalialan koulutusohjelma

Lapsi-, nuoriso- ja perhetyö

2010

Anneli Suominen ja Sanna Leikama

KAARINAN PERHEPALVELU JA OHJAUS

– Tavoitteellista muutostyöskentelyä nuorten ja
perheiden kanssa

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Anneli Suominen ja Sanna Leikama

KAARINAN PERHEPALVELU JA OHJAUS – Tavoitteellista muutostyöskentelyä nuorten ja perheiden kanssa

Opinnäytetyömme lähtökohta on työelämälähtöinen ja se on tarkoitettu Kaarinan lastensuojelun perhepalvelun ja ohjauksen tarpeellisuuden osoittamiseen ja työn kehittämiseen. Tavoitteena on tehdä perheohjaajien ja ohjaajien työn merkitys näkyväksi, tutkimalla työskentelyssä asetettujen tavoitteiden toteutumista, hyötyä ja kehittämistarpeita asiakasnäkökulmasta.

Tutkimuksen viitekehyksessä perehdymme vanhemmuuden haasteisiin, sekä nuorten ongelmiin. Tämän jälkeen tarkastelemme perhetyötä, joka on perheille suunnattu ongelmia ennaltaehkäisevä ja korjaava auttamismuoto. Perehdymme myös Kaarinan avohuollon perhetyön keinoihin auttaa lapsia, nuoria ja perheitä. Lopuksi syvennymme Kaarinan nuorten tiimin tekemään perhepalvelun ja ohjauksen sisältöön ja tavoitteisiin.

Työmme on kvalitatiivinen tutkimus, jossa menetelmänä käytimme teemahaastattelua. Aineisto koostuu sekä nuorten, että vanhempien haastatteluista. Yhteensä haastateltavia oli 12 henkilöä kahdeksasta eri perheestä. Haastateltavista kolme oli nuoria ja loput vanhempia. Aineiston analysoimme sisältöanalyysimenetelmää käyttäen.

Nuoret ja vanhemmat kokivat, että saivat vaikuttaa tavoitteiden asettamiseen ja asetetut tavoitteet olivat selkeitä ja realistisia. Kaikkien, paitsi yhden vanhemman mielestä, tavoitteet olivat toteutuneet joko kokonaan tai ainakin osittain, riippuen työskentelyn vaiheesta. Vanhemmilla tavoitteet kohdistuivat useimmiten rajojen asettamiseen ja nuorilla rajojen noudattamiseen. Moni vanhempi koki hyödylliseksi perhepalvelusta saadut hyvät neuvot ja ohjeet kasvatukseen ja ristiriitojen selvittämiseen. Myös keskustelutuki ja toisen aikuisen läsnäolo koettiin merkittäväksi. Nuoret kertoivat saaneensa ohjauksesta hyviä neuvoja ja keinoja ongelmista selviämiseen. He arvostivat myös sosiaalitoimen rahallista tukea harrastuksiin. Perheohjaajien ja ohjaajien ammattitaitoon vanhemmat ja nuoret olivat molemmat hyvin tyytyväisiä.

Nuoret toivoivat ohjaukselta enemmän toiminnallisuutta ja säännöllisiä tapaamisia. Vanhempien mielestä työntekijöiden vaihtuvuutta pitäisi pyrkiä vähentämään, työskentelyn lopetusvaihetta tulisi pidentää ja ohjaajia pitäisi palkata lisää, koska työntekijöiden kiire heijastuu ohjaustyöskentelyyn.

Tutkimuksemme perusteella perhepalvelu ja ohjaus on koettu hyvin tarpeelliseksi ja hyödylliseksi. Työn laadun parantamiseksi perhepalvelun ja ohjauksen tulisi tehdä muutoksia kiireen vähentämiseksi, lopputyöskentelyn parantamiseksi ja toiminnallisuuden lisäämiseksi.

ASIASANAT:

Perhetyö, perhepalvelu ja ohjaus, nuoret, avohuolto, ennaltaehkäisy, lastensuojelu

Anneli Suominen ja Sanna Leikama

KAARINA'S FAMILY SERVICES AND GUIDANCE – Target-oriented work towards a change with teenagers and families

The aim of our thesis is originating from working life, and is meant to show the necessity and needed improvement of Kaarina's child protective family services' work. The goal is to show the meaning of family instructor's and instructor's work from customers' point of view by analysing how the set targets have become true, what has been the benefit of it and what things should be improved. In our thesis' context we explore the challenges of parenthood and also problems that youth face. After this, we look into family work which is precautionary and amendatory form of help pointed out to families. We also look into Kaarina's noninstitutional family work's ways to help children, youth and families. At the end we go deeper into the family services and guidance's contents and aims set by Kaarina's youth team.

Our thesis is a qualitative study where we used a theme interview as our method. The material consists of both youth and their parents' interviews. Altogether we had 12 interviewees from eight different families. Three of the interviewees were teenagers and the rest were parents. We analysed our material by using contents analysis method.

Both youth and their parents thought that they had an effect on setting the goals and that the goals were clear and realistic. Everyone except one parent thought that the set goals were reached at least in some ways, depending on the phase of working. Parents thought the the aims were directed at setting boundaries. Youth thought that the aims were directed at obeying the set boundaries. Many of the parents experienced that good advices and directions to parenthooding given by the family services were very useful. Also the presence of another adult was experienced as very meaningful. Teenagers said that they had been given good advices from the guidance and also good tools to solve different problems. They also appreciated the help from the social services to support different hobbies financially. Both youth and their families were pleased with family instructors' and instructors' expertise.

Youth hoped to get more functionality from the guidance. They also hoped that the meetings would be more regular. Parents thought that the fluctuation of the instructors should be decreased and also that the ending of the work should be lengthened. Parents also said that more instructors should be hired, because it is obvious that they are too busy now and it also reflects to the guidance work done with families.

On the grounds of our thesis family work and guidance has been experienced very useful and beneficial. To improve the quality of the work, family services and guidance should make changes to decrease the hastiness, make the ending of the work better and add more functionality to it.

KEYWORDS:

family work, family services and guidance, youth, non-institutional social care, child protection, early interaction

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 LASTENSUOJELUN ASIAKASMÄÄRIEN KASVU	8
2.1 Yhteiskunnan muutosten vaikutus perheiden hyvinvointiin	8
2.2 Vanhemmuuden haasteet	9
2.3 Nuorten ongelmat	14
3 LASTENSUOJELUN AVOHUOLLON PERHETYÖ	19
3.1 Lastensuojelun perhetyö	19
3.2 Perhetyön tarkoitus ja tavoitteet	20
3.3 Perhetyön haasteet	21
4 LASTENSUOJELU KAARINASSA	24
4.1 Lastensuojelutarpeen selvitys	24
4.2 Avohuolto ja avohuollon tukitoimet	26
4.3 Huostaanotto ja sijaishuolto	28
4.4 Kaarinan lastensuojelun yhteistyötahot	29
5 KAARINAN PERHEPALVELUT	31
5.1 Pienten lasten tiimi ja nuorten tiimi	31
5.2 Nuorten tiimin erityiset tukitoimet	35
5.3 Nuorten tiimin tavoitteet	38
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	44
6.1 Tutkimuksen tausta	44
6.2 Tutkimustehtävä ja -menetelmä	46
6.3 Tutkimusaineiston kerääminen ja analysointi	48
7 TUTKIMUKSEN TULOKSET	56
7.1 Perhepalvelun ja ohjauksen tavoitteet	56
7.2 Perhepalvelun ja ohjauksen hyödyt	59
7.3 Kehittämissuhteet	65
7.4 Tulosten yhteenveto	68
8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	76
8.1 Tutkimustavoitteiden toteutuminen	76
8.2 Tutkimustulosten merkittävyyden arvioiminen	77
8.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	78
8.4 Loppusanat	82
LÄHTEET	84
Julkaistut lähteet	84
Julkaisemattomat lähteet	88

LIITTEET

- Liite 1. Tutkimuslupa-anomus
- Liite 2. Viranhaltijapäätös
- Liite 3. Kutsukirje haastatteluun
- Liite 4. Haastattelukysymykset

KUVIOT

Kuvio 1. Lastensuojelun selvityksen prosessi Kaarinassa	24
Kuvio 2. Kaarinan perhepalvelujen yhteistyötahot	29
Kuvio 3. Perhetyön asiakkuusprosessi nuorten tiimissä	33
Kuvio 4. Varhaisen puuttumisen mallin prosessi	42

1 JOHDANTO

Nuorten ja perheiden pahoinvointi on vuosien ajan ollut jatkuvassa kasvussa, josta johtuen myös huostaanotot ovat lisääntyneet. Pahoinvoinnin syitä uskotaan löytyvän nuorten ja perheiden arjen muutoksista, vanhempien työttömyydestä, lisääntyneestä päihteiden käytöstä, mielenterveysongelmista ja syrjäytymisestä. Kaarinassa nuorten ja perheiden ongelmiin pyritään löytämään ratkaisuja perhepalvelun ja ohjauksen ennaltaehkäisevän ja korjaavan työn avulla. Tätä työtä toteutetaan Kaarinan perhepalvelujen nuorten tiimissä, kahden ohjaajan ja kahden perheohjaajan työpanostuksella.

Tutkimuksemme on työelämälähtöinen ja se on tarkoitettu Kaarinan nuorten tiimin perheohjaajien ja ohjaajien työn merkityksen, sekä kehittämistarpeiden osoittamiseen. Meille tutkimuksen merkitys korostuu sosionomi (AMK) tutkintomme lopputyönä, sekä tärkeänä oppimisen prosessina.

Opinnäytetyömme on laadullinen tutkimus, jonka tutkimusaineiston keräsimme teemahaastattelua käyttäen. Haastattelimme nuorten ja vanhempien kokemuksia perhepalvelusta ja ohjauksesta. Kysymyksiemme pääteemat koskivat tavoitteita ja niiden toteutumista, perhepalvelun hyötyä, sekä kehittämistarpeita. Haastateltavia oli yhteensä 12, kahdeksasta eri perheestä. Haastateltavista yhdeksän oli vanhempia ja kolme nuoria.

Tutkimuksemme sisältö etenee johdonmukaisesti alkaen viitekehyksestä, jossa perehdymme nuorten ja vanhempien kohtaamiin erilaisiin haasteisiin nykypäivänä. Tämän jälkeen käsittelemme yleisesti perhetyötä ja sen tarkoitusta, sekä kerromme Kaarinassa toteutettavasta lastensuojelutyöstä. Erityisesti keskitymme Kaarinan perhepalvelujen nuorten tiimin työn sisältöön ja tavoitteisiin. Lopuksi selvitämme prosessia, jonka mukaan tutkimuksemme on edennyt ja tarkastelemme saatuja tuloksia, sekä pohdimme tutkimustavoitteidemme toteutumista.

Tutkimuksemme työstämiseen meillä on kulunut aikaa noin vuoden verran. Opinnäytetyömme suunnittelun aloitimme lokakuussa 2009, jolloin tapasimme toimeksiantajamme ja sovimme tutkimuksen yhteisistä linjauksista, ja

tavoitteista. Tutkimusaiheemme täsmentyi vielä seuraavien kuukausien aikana ja helmikuussa 2010 aloitimme tutkimuksemme varsinaisen työstämisen. Haastattelut ja litteroinnit toteutimme kevään aikana ja tutkimustuloksien analysointiin perehdyimme kesän ajan. Teoriaosuuden kirjoittamiseen ja tutkimuksemme kokonaisuuden työstämiseen keskityimme koko syksyn.

2 LASTENSUOJELUN ASIAKASMÄÄRIEN KASVU

2.1 Yhteiskunnan muutosten vaikutus perheiden hyvinvointiin

Viime vuosina lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja pahoinvoinnin välinen kuilu on huomattavasti leventynyt ja hyvinvointierot kasvaneet. Lastensuojelun asiakasmäärät ovat olleet jatkuvassa nousussa, niin avohuollossa kuin laitoshuollossakin ja kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten määrä on lisääntynyt. Myös lasten ja nuorten psykiatrian ja erityisopetuksen asiakasmäärät ovat kolminkertaistuneet vuosien 1993–2008 välisenä aikana. Syyt ongelmien kasvuun uskotaan löytyvän yhteiskunnan muutoksista, jotka ovat osaltaan vaikuttaneet lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin. Tämä kaikki on tapahtunut Suomessa, yhdessä maailman vauraimmassa maassa. (Heino 2007, 7, 26–28; Solantaus 2007, 21; Tanskanen & Timonen-Kallio 2009, 5.)

Erityisesti 1990-luvun lama toi perhe elämään pitkäaikaisia muutoksia. Vanhempien työttömyys lisääntyi, mistä seurauksena oli päihteiden käytön lisääntyminen. Samanaikaisesti lapsiperheiden peruspalveluja vähennettiin ja se toi lisää vaikeuksia perheille. Arjen suuret muutokset vaikuttivat lapsiin, mikä oli yksi syy huostaanottojen lisääntymiselle. Nämä asiat tuovat tämän hetken lastensuojelutyöhön lisää laadullisia ja käytännöllisiä haasteita. (Heino 2007, 7, 26–28; Solantaus 2007, 21; Tanskanen & Timonen-Kallio 2009, 5.)

Lapsiperheiden palvelumuutokset ovat vaikuttaneet lastensuojelun avohuoltoon ja ennaltaehkäisevään työhön. Lapsiperheiden kodinhoitoa on vähennetty jatkuvasti 1990-luvun alusta asti ja kuntien järjestämää kotipalvelua saavatkin nykyään vain hyvin vaikeissa elämäntilanteissa olevat perheet. Parinkymmenen vuoden aikana avohuollon asiakasmäärä on lisääntynyt 12 000 lapsesta 60 000 lapseen ja asiakkuus on yhä pitkäaikaisempaa. Samaan aikaan lapsiperheiden määrä kunnallisen kotipalvelun piirissä on vähentynyt 60 000 perheestä 12 000 perheeseen. (Heino ym. 2006, 2, 18–21; Heino 2008, 3.)

Vuosituhanneen taitteessa lastensuojelu jäi melkein kokonaan sosiaalityön varaan. Nyt kokeneiden ja pätevien lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden määrä

on vähentynyt ja avohuollon lastensuojelutyö on siirtynyt perhetyön piiriin. Alueellinen eriarvoistuminen ja palvelujen kirjo on lisääntynyt, sillä palveluiden saatavuuden osalta lapset ja nuoret ovat eriarvoisessa asemassa maan eri osissa. Kuntien väliset erot ovat huomattavia ja lastensuojelun avohuollon asiakkaana olevien lasten suhteellinen määrä vaihteleeekin 0,1 prosentista 14,7 prosenttiin. (Heino ym. 2006, 2, 18–21; Heino 2008, 3.)

Heino on vuonna 2007 ilmestyneessä kyselytutkimuksessaan ”Keitä ovat uudet lastensuojelun asiakkaat?” tehnyt valtakunnallista selvitystä siitä, miksi lastensuojelun avohuollon asiakasmäärät ovat lisääntyneet. Kysely toteutettiin kuntakohtaisesti ja siinä olivat mukana seuraavat yhdeksän kuntaa; Tampere, Pori, Hämeenlinna, Nokia, Pirkkala, Kangasala, Lempäälä, Ylöjärvi ja Vesilahti. Jokaiselle kunnalle annettiin lastensuojelun kehitystä kuvaavat lukumäärät viiden vuoden ajalta ja kuntia pyydettiin arvioimaan lukumäärien nousuun johtavia syitä. Vastauksiksi nousivat ensinnäkin suuret resurssiongelmat. Työntekijöiden vaihtuvuus oli johtanut siihen, että asiakkaat jäivät ilman pitkäjänteistä auttamista. Vaihtuvuuden katsottiin myös haitanneen viranomaisten välistä yhteistyötä ja työkäytäntöjen kehittämistä. Tutkimukseen osallistuneissa kunnissa todettiin lastensuojelun asiakasmäärien kasvuun johtaneiksi syiksi lasten ja perheiden arjen muutokset, vanhempien työttömyys, lisääntynyt päihteiden käyttö ja muut erilaiset lasten ja lapsiperheiden vaikeudet. Kävi myös ilmi, että lapset ja nuoret olivat kunnissa eri eriarvoisia saatavan avun suhteen.

2.2 Vanhemmuuden haasteet

Vanhempien jaksamattomuus on yksi syy lastensuojeluasiakkuuksien kasvuun. Tutkimuksen mukaan 37 prosentilla syynä lastensuojeluasiakkuuksiin on vanhempien väsyminen. Muita taustatekijöitä ovat perheristiriidat, vanhempien riittämätön vanhemmuus, avuttomuus, osaamattomuus sekä vanhempien mielenterveysongelmat. Viidesosalla lapsista vanhempien päihteiden väärinkäyttö on lastensuojeluasiakkuuden taustalla. (Heino 2007, 4.) Vanhempien ongelmallinen alkoholin käyttö on lapsen hyvinvoinnin kannalta

erittäin vakava asia. Lapset voivat joutua kärsimään huolenpidon puutetta ja kaltoin kohtelua. Niissäkin perheissä, joissa päihteiden käyttö on vain satunnaista, lapset voivat vanhempien humaltuessa altistua vaaratilanteille ja kokea turvattomuutta. Vanhempien päihdeongelmat voivat altistaa ongelmien jatkumisen myös seuraaville sukupolville. (Holmila ym. 2009, 104.)

Perhe-elämään ja vanhemmuuteen vaikuttaa voimakkaasti myös vanhempien epävarma työmarkkina-asema. Lama on muuttanut vanhemmuutta siinä mielessä, että huoli pärjäämisestä on ensisijainen. Tämä on näkynyt tarpeena tehdä jatkuvasti ylitöitä tai kokonaan työn puutteena. Liian työn tai työttömyyden takia stressaavalla vanhemmalla ei ole aikaa ja voimavaroja huomata lapsen tarpeita ja olla läsnä oleva vanhempi. Taloudelliset ongelmat ja jatkuva penninvenytys aiheuttavat vanhemmille jatkuvaa huolta. Tämä jatkuva huoli on osaltaan vaikuttanut vanhempien mielenterveys ja päihdeongelmien kasvuun. (Solantaus ym. 2007; Lämsä 2009, 23–24.)

Vanhemmuuteen on kiinnitetty paljon huomiota viimeisen kymmenen vuoden aikana. Muutamit asiantuntijat ovat kommentoineet lehdissä vanhemmuutta ja sitä minkälaista sen pitäisi olla. Lukiessaan näitä artikkeleita vanhemmat saattavat tuntea itsensä epävarmoiksi kasvattajiksi, eivätkä he luota enää omiin kykyihinsä. Vanhemmat eivät tiedosta, että vanhemmuus ei ole ammatti. (Matinlompolo 2007, 104–105.)

Kaverivanhemmuus

Kaverivanhemmuus on vuosien saatossa kehittynyt ja tullut näkyväksi. Määräilevästä vanhemmuudesta on siirrytty neuvottelevaan vanhemmuuteen, jossa vanhemmat keskustelevat ja kyselevät lastensa mielipiteitä antaen lastensa päättää liikaa asioista. Kasvatus muuttuu ongelmalliseksi, jos vapaata kasvatusta toteutetaan ilman rajoja. Tällöin nuori ei opi ottamaan vastuuta omista teoistaan. Nuori testaa vanhempiaan siirtämällä rajojaan aina vain pidemmälle. Yleensä vanhemmat puuttuvat tilanteeseen ja saattavat nuoren vastuuseen teostaan, mutta kaikki vanhemmat eivät tähän kykene. Rajattomat nuoret saattavat toimia levottomasti ja heillä on vaikeuksia keskittyä.

Vanhempien epävarmuus kasvattajina vaikuttaa myös nuorten turvallisuuden tunteeseen. (Flinkman 2004, 2,12–14.)

Nuoret tarvitsevat vanhemmiltaan rajoja ja sääntöjä, jotta heillä olisi turvallinen olo kasvaa. Kaverivanhempi ei aseta rajoja, vaan pyrkii neuvottelemaan nuoren kanssa asioista. Näin ollen vanhemman auktoriteetti nuorta kohtaan häviää. Kaverivanhempi ajattelee, että tiukat rajat haittaavat nuoren itsenäisyyttä ja omatoimisuutta. Vanhemmat eivät ymmärrä, että nimenomaan sääntöjen asettamisella osoitetaan välittämistä ja huolenpitoa. Tiedetyt rajat kuuluvat lasten ja nuorten perustarpeisiin, joiden kautta he oppivat ottamaan vastuuta teoistaan ja noudattamaan yhteiskunnassa vallitsevia sääntöjä. (Flinkman 2004, 16–29; Malmberg 2010.)

Työn ja perheen yhteensovittaminen

Yksi nyky-yhteiskunnan solmukohdista on työn ja perheen yhteen sovittaminen, koska työ- ja perhe-elämän rajat ovat sekoittuneet (Tasa-arvoklinikka 2010a). Työn ja perhe-elämän suhde on tullut ajankohtaiseksi ongelmaksi viimeisen parinkymmenen vuoden aikana tapahtuneen työelämän muutoksien myötä. Ongelmia on seurannut myös siitä, että enimmäkseen naiset käyttävät kaikki molemmille sukupuolille tarkoitetut perhevapaat, kuten vanhempainvapaat ja hoitovapaat. Tämä taas on johtanut naisten työmarkkina-aseman heikkenemiseen miehiin nähden. Kun työn ja perheen vaatimukset ovat ristiriidassa keskenään, perhe joutuu yleensä tekemään päätökset työelämän vaatimuksien mukaan. (Tasa-arvoklinikka 2010b.)

Työ ja perhe kuuluvat hyvinvoinnin tärkeimpiin osatekijöihin. Työ merkitsee ihmiselle toimeentuloa, itsensä toteuttamista, mielekästä toimintaa ja sosiaalisten suhteiden luomista. Perhe-elämässä hyvinvointia taas tuottavat tunne- ja hoivasuhteet. Työ ja perhe vaativat molemmat paljon aikaa, sekä fyysisiä ja henkisiä voimavaroja. Työn ja perheen yhteensovittamisen pulmat voivatkin olla riski hyvinvoinnille. (Lammi-Taskula & Salmi 2009, 38.)

Enemmistö lapsiperheiden vanhemmista on ansiotyössä, siksi monelle työn ja perheen yhteensovittaminen on suuri haaste arjessa. Vanhemmat joutuvat pohtimaan, riittävätkö aika ja voimat sekä työntekoon että lasten kasvatukseen, hoitoon ja kotitöihin. Entä riittävätkö ansiot perheen elättämiseen ja heikentääkö vai vahvistaako vanhemmuus asemaa työmarkkinoilla? (Lammi-Taskula & Salmi 2009, 38.)

Yhteiskunta pyrkii tukemaan työn ja perheen yhteensovittamista kehittämällä perhevapaajärjestelmiä yhteiskunnallisessa päätöksen teon avulla, sekä työpaikat pyrkivät kehittämään perheystävällisiä käytäntöjä. Tulevaisuudessa yrityksen kilpailuvalteiksi työntekijöitä rekrytoitaessa, saattavat muodostua hyvät etuudet ja perhe-elämää arvostava työkuultuuri. Työelämän kannalta työn ja perheen yhteensovittaminen on tärkeä asia. Tähän asiaan paneutumalla voidaan parantaa työntekijöiden jaksamista ja työpaikan ilmapiiriä, jotka puolestaan parantavat tuloksellisuutta. (Tasa-arvoklinikka 2010b.)

Perheiden taloudellinen toimeentulo

Keskimääräisesti suomalaisilla menee kohtuullisen hyvin, mutta köyhyyden lisääntyminen on suuri ongelma Suomessa. Tuloerojen kasvu alkoi jo 1990-luvun laman jälkeen ja edelleen ne ovat olemassa. Suurimmassa köyhyysriskissä ovat pitkäaikaistyöttömät, yksinhuoltajat sekä vähimmäisturvan varassa elävät. Työelämän epävarmuus lisääntyy työpaikkojen vähetessä, jonka seurauksena yhä useammalla on liian vähän rahaa normaaliin keskiluokan elämään. Tästä johtuva ulkopuolisuudentunne aiheuttaa sosiaalista syrjäytymistä ja heikentää elämänlaatua. (Kallinen 2010; Ritakallio 2010.)

Perheiden vähävaraisuus on lasten kasvulle, kehitykselle ja hyvinvoinnille haitallista (Nikkinen 2010, 8–9). Vanhempien köyhyys voi johtaa myös lasten ja nuorten syrjäytymiseen, jos vanhemmilla ei ole varaa maksaa lasten harrastuksia, luokkaretkiä, vaatteita ja muita lapsille ja nuorille tärkeitä statussymboleita. Vaikka materialismi ei olekaan tavoiteltava asia, tulisi myös köyhille tarjota pääsy harrastuksiin ja sosiaalisen elämän piiriin. Suhteellinen

köyhyys on vakava yhteiskunnallinen ongelma erityisesti sosiaalisen syrjäytymisen takia. (Kallinen 2010.)

Perheiden suhteellinen köyhyys on lisääntynyt viimeisen viidentoista vuoden aikana merkittävästi, vaikka lapsiperheiden vanhemmat ovatkin työelämässä keskivertoväestöä useammin. Suurin osa lapsista tulee pienituloisista perheistä siksi, koska tulonsiirrot muodostavat oleellisen osan perheen toimeentulosta. Tämä näkyy erityisesti niissä perheissä, joissa äidit ovat yleisesti perhevapailta. Pienituloiset lapsiperheet joutuvat elämään hyvin niukasti ja yllättävät menoerät tai tulonmenetykset vaikeuttavat elämää entisestään. (Salmi ym. 2009, 78; Nikkinen 2010, 8–9.)

Pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien lasten osuus kaikista lapsista oli vuonna 1995 alle viisi prosenttia. Vuonna 2008 se oli noussut yli 13 prosenttiin. Varsinkin yksinhuoltajaperheiden lapset ovat muita lapsia heikommassa asemassa. Yksinhuoltajaperheiden lasten köyhyysaste oli 8 prosenttia vuonna 1995 mutta vuonna 2008 se oli jo 27 prosenttia. Samalla yksinhuoltajaperheiden määrä on kasvanut 20 prosenttiin kaikista lapsiperheistä. (Nikkinen 2010, 8–9.)

Köyhyys on uhka vanhempien jaksamiselle, koska toimeentulohuolet heikentävät vanhemmuutta ja lisäävät lasten pahoinvointia (Kalland 2010). Vanhempia tulisi auttaa arjenhallinnassa uudentlaisilla ratkaisuilla ja palvelumalleilla. Perhe-elämän tukeminen on tärkeää, koska kyse on myös seuraavan sukupolven hyvinvoinnin turvaamisesta. Lähivuosina perhevapaiden ja uudentlaisen perheystävällisemmän työkuulttuurin kehittäminen tulee vaatimaan uusia yhteiskunnallisia päätöksiä. (Tasa-arvoklinikka 2010a.)

Vanhemmuuden haasteet ovat tällä hetkellä suuremmat kuin koskaan. Paineet työ- ja perhe-elämän välisessä tasapainoilussa voivat muodostua hyvinkin sietämättömiksi. Vanhemmilta vaaditaan onnistumisia niin työelämässä, parisuhteessa kuin koti ja perhe-elämässäkin. Kaikki vanhemmat eivät kestä paineiden kasautumista, jonka takia mielenterveys- ja päihdeongelmat lisääntyvät. Lasten ja nuorten pahoinvointi on monesti seurausta vanhempien

pahoinvoinnista. Jos yhteiskunta haluaa parantaa lasten hyvinvointia, sen on ensisijaisesti tuettava myös vanhempia.

2.3 Nuorten ongelmat

Nuorten mielenterveysongelmat, joihin luetaan kuuluvaksi masentuneisuus, sulkeutuneisuus ja syömishäiriöt, ovat lisääntyneet. Kaarinassa vuoden 2007 tilastojen mukaan peruskoulun kahdeksannen ja yhdeksännen luokan oppilaista 12,56 prosentilla oli keskivaikkea tai vaikea masennus. (Sotkanet 2010.) Pahoinvointiin vaikuttavista syistä usein päällimmäisenä ovat nuoren kotiolot. Aikuisten väsymys ja kyvyttömyys oman elämän hallinnassa heijastuvat lapsiin ja nuoriin. Vanhemmilla on myös entistä vähemmän aikaa perehtyä kasvavien lastensa fyysisiin, psyykkisiin ja sosiaalisiin muutoksiin. (Kontiainen 2010.)

Nuorten väsymys on lisääntynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana ja siitä on tullut yleisin nuorten psykosomaattinen oire. Jatkuva väsymys vaikuttaa nuorten tunteiden hallintaan, koulumenestykseen ja koulussa viihtymiseen. Säännöllinen ja terveellinen ruokavalio, liikunta ja pitkät yöunet edistävät nuorten jaksamista. Myös koulun työilmapiiri vaikuttaa nuoren olotilaan. Tärkeää on, että nuorella on koulussa kavereita, häntä kuullaan ja hän saa tarvittaessa tukea mahdollisiin opiskeluvaikeuksiin. (Lammi-Taskula ym. 2009, 16.)

(Nygqvistin (2007, 13) ja Määtän (2007, 221) mukaan epätasapainoisissa olosuhteissa kasvavat lapset kehittyvät ongelmanuoriksi. Saman ajatuksen he ovat huomanneet ilmenevän myös lastensuojelulaissa, kun puhutaan pahatapaisista tai turvattomista lapsista. Sijoituslukujen nousu kertoo siitä, että pahoinvoivien lasten määrä kasvaa. Pahoinvointi johtuu monesti kodin olosuhteista mutta myös nuorisokulttuuri, media sekä yhteiskunnan arvot ja ihanteet säätelevät voimakkaasti nuoren kasvua. Kaikki nuoren kanssa päivittäin tekemisissä olevat ihmiset kuten vanhemmat, muut lähikasvattajat, opettajat ja kaverit ovat vastuussa nuoren elämästä ja hyvinvoinnista.

Nuorten koulutus ja työllistymistilanne

Moni nuori jää joka vuosi ilman opiskelupaikkaa. Kevään 2010 yhteishaussa ilman opiskelupaikkaa jäi 22 343 nuorta. Heistä osa sai opiskelupaikan syksyn täydennyshaun kautta, jossa vapaita paikkoja oli jäljellä vielä 9 104. Vain 2,4% peruskoulun päättäneistä nuorista ei hakenut jatko-opiskelupaikkaa. (Hinkkanen 2010.) Vuoden 2008 tilastotiedon mukaan Kaarinassa asuvista 15 vuotta täyttäneistä 35,5 prosenttia olivat saaneet keskiasteen koulutuksen ja 32,9 prosenttia korkea-asteen koulutuksen (Sotkanet 2010).

Tilastokeskuksen (2005) mukaan nuoret naiset kouluttautuvat miehiä useammin. Vuonna 2002 ammatillisen perustutkinnon oli suorittanut 87 prosenttia 24–34-vuotiaista naisista, kun taas miehiä samasta ikäluokasta oli 82 prosenttia. Korkea-asteen koulutuksen oli samasta ikäluokasta suorittanut 46 prosenttia naisista ja 30 prosenttia miehistä.

Tammikuussa 2010 Etelä-Suomessa oli alle 25-vuotiaita asunnottomia 1100 ja työttömiä 11 500. Koko Suomessa samanikäisten työttömien määrä oli maaliskuussa 2010 noin 32 500. Alle 30-vuotiaita pitkäaikaisia toimeentuloasiakkaita oli lähes 10 000. (Etelä-Suomen lääninhallitus 2010.) Työllistämisen tueksi alle 30-vuotiaille nuorille on otettu nyt käyttöön Sanssi-kortti, jolla kannustetaan nuoria työnhakuun ja samalla helpotetaan työnantajan mahdollisuuksia saada tietoa palkkatuesta (YLE Uutiset 13.5.2010). Kaarinassa vuonna 2008 15–24-vuotiaita nuorisotyöttömiä oli 6,8 prosenttia (Sotkanet 2010).

Etelä-Suomen lääninhallituksesta (2010) todetaan, että nuorten työttömyys, asunnottomuus ja toimeentulotukiasiakkuus johtaa useimmiten elämänhallinnan pettämiseen. Tämä näkyy nuorten syrjäytymisenä ja muuna pahoinvointina.

Nuorten syrjäytyminen

Suomessa nuorten syrjäytymistä on tutkittu paljon. Syrjäytyminen on moniulotteinen ilmiö, jolle ei voida osoittaa mitään yksittäistä selitystekijää. (Karppinen & Savioja 2007, 117.) Nuoret, jotka ovat vaarassa syrjäytyä tuntevat,

ettei kukaan välitä heistä. He kokevat olonsa turvattomaksi ja hylätyksi. Näillä nuorilla on yleensä puutetta perustarpeista ja vanhempien läsnäolosta. Nuoret pyrkivät tyydyttämään puuttuvia tarpeitaan haalimalla itselleen enemmän materiaalia, joka johtaa monesti velkaantumiseen. Kulutusluottojen ottaminen on lisännyt nuorten velkaantumista, mikä puolestaan lisää nuorten syrjäytymistä. (Raijas ym. 2009, 6–9, 19–22.)

Nuoret yrittävät erkaantua vanhemmistaan viettämällä aikaa enemmän ystäviensä seurassa, mutta ystävät eivät pysty tarjoamaan samanlaista turvan ja tuen tunnetta, kuin vanhemmat (Uusitalo 2007, 24). Turvan ja tuen puutteessa elävät nuoret tuntevat itsensä monesti yksinäisiksi. Vuonna 2010 tehdyssä kouluterveyskyselyssä ilmeni, että 13 prosentilla yläasteikäisistä pojista ei ole yhtään läheistä ystävää, jolle voisi puhua luottamuksellisesti omista asioistaan. Tyttöillä sama tilanne oli 6 prosentilla. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2010a.)

Syrjäytymisriski kasvaa, jos nuori ei ole saanut opiskelupaikkaa tai suorittanut tutkintoa peruskoulun päättymisen jälkeen. Tilannetta pahentaa se, jos nuorella on lisäksi huono koulumenestys. (Savioja 2007, 143.) Syrjäytyminen on nuorelle vaikeinta silloin, jos hän samanaikaisesti putoaa monen yhteiskunnan toimintajärjestelmän ulkopuolelle. Useimmiten syrjäytyminen alkaa koulutuksen ulkopuolelle jäämisestä, jolloin nuori jää ilman ammatillista tutkintoa. Tämä johtaa työllistymisongelmiin, koska nykyaikaiset työmarkkinat eivät monesti hyväksy ammattikouluttamattomia nuoria. Nuorten syrjäytymisongelman ratkaisemiseen tarvitaan valtion ja kuntien nykyistä suurempaa panostusta. Tärkeintä olisi ennaltaehkäistä koulutuksesta ja työmarkkinoilta syrjäytymistä. (Etelä-Suomen lääninhallitus 2010.)

Nuorten päihteidenkäyttö

Nuorten 2009 vapaa-aikatutkimusta varten tehty kysely osoitti, että 10–15-vuotiaiden nuorten alkoholikokeilut ovat yleistyneet. Kaarinassa jopa viidennes (19 prosenttia) kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisista on ollut erittäin päihtyneenä vähintään kerran kuukaudessa. (Sotkanet 2010.) Suomalaisen

nuorten alkoholinkäyttöön liittyy hyvin vahvasti humalahakuisuus. Vuonna 2005 14-vuotiaista pojista neljä prosenttia, 16-vuotiaista 22 prosenttia ja 18-vuotiasta jopa 40 prosenttia joi itsensä humalaan yhdestä kahteen kertaan kuukaudessa. Tyttöjen humalahakuinen juominen alkoi lisääntymään hurjasti 2000-luvun alkupuolella. Nykyään se on samaa luokkaa poikien kanssa. (Pahlen ym. 2008, 9.)

Hyvät välit vanhempiin linkittyvät useimmiten alkoholittomaan lapsuuteen. Vanhempien omat negatiiviset asenteet alkoholia kohtaan saattavat tiukentaa heidän kasvatusasenteitaan ja lisätä kriittisyyttä nuorten päihteidenkäyttöä kohtaan. Monesti lapsuudenkodin päihteiden käyttö vaikuttaa siihen, että nuorikin saattaa aloittaa päihteiden käytön helpommin. (Myllyniemi 2009, 70; Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2010a.)

Riippuvuus päihteisiin ilmenee eri tavoin. Päihteisiin psyykkisesti riippuvainen nuori kokee, ettei voi elää ilman päihteitä. Sosiaalisesti riippuvainen nuori haluaa tulla hyväksytyksi tiettyyn kaveripiiriin. Fyysinen riippuvuus ilmenee, kun päihteiden saamattomuus aiheuttaa vieroitusoireita, kuten pahoinvointia ja hermostuneisuutta. (Myllyniemi 2009, 70; Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2010.) Pahlenin, Lepistön ja Martusen (2008, 10) julkaisussa ”Nuoret, päihteet ja väkivalta” todetaan, että alkoholin runsas käyttö on myös yhteydessä nuorten aggressiiviseen käyttäytymiseen.

Väkivalta

Nuorisoväkivalta on aihe, josta ollaan huolestuneita ja joka puhuttaa (Nyqvist 2007,16–17). Yhteiskunnassa nuorten väkivaltaa pidetään sosiaalista ja moraalista järjestystä horjuttavana asiana, joka pitäisi saada kuriin. Siksi nuorten väkivaltaa yritetään vähentää etsimällä erilaisia väkivaltaa aiheuttavia tekijöitä, ominaisuuksia tai olosuhteita. (Honkatukia ym. 2005.)

Nuorten välinen väkivalta on sekä yleistynyt, että raaistunut. Väkivallan syynä on yleensä toisen erilaisuus tai riitatilanteiden selvittely. (Karlsson 2009.) Stakesin teettämästä kouluterveyskyselystä kävi ilmi, että yläasteikäisistä ja

ammattiin opiskelevista pojista joka neljäs oli osallistunut itse tappeluun tai heitä oli uhattu vahingoittaa fyysisesti. Tytöistä kymmenesosa koki samoin. Kyselyyn osallistui 59 600 peruskoulun 8. ja 9. luokkalaista. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2010b.)

MTV3:n uutisissa (15.5.2010) käsiteltiin nuorisoväkivaltaa ja miten siihen tulisi puuttua. Nuorisoväkivalta ei asiantuntijoiden mukaan ole lisääntynyt, mutta teot ovat entistä törkeämpiä. Rikksentorjuntaneuvosto esitti, että riskiryhmiin kuuluvien perheiden arkeen pitäisi puuttua aktiivisemmin. Tarvittaisiin varhaisen vaiheen puuttumista ja tukea. Asiasta tiedetään paljon mutta tiedon pitäisi muuttua voimavaroiksi ja teoiksi. MTV3:n uutisissa todettiin, että varhainen tuki voi olla vaikka sitä, että sosiaalityöntekijä vierailee ongelmanuoren perheessä muutaman kerran viikossa. Tätä toimintaa ovat tehneet esimerkiksi raha-automaattiyhdistykseltä tukea saaneet järjestöt.

Tällä hetkellä monet vanhemmat ovat väsyneitä työn ja perhe-elämän yhdistämisestä johtuvien paineiden vuoksi. He eivät välttämättä ole niin läsnä lastensa elämässä, kuin olisi tarpeen. Vanhemmille myös rajojen asettaminen voi olla vaikeaa, mikä johtaa lapsien turvattomuuden tunteeseen. Sen lisäksi, että vanhemmat eivät ole riittävästi mukana nuoren arjessa, nuoriin kohdistuu paineita koulutus- ja työpaikkojen sekä median tahoilta. Nuoret saattavat joutua pärjäämään näiden asioiden kanssa itsekseen. Ystäväpiiri ei pysty korvaamaan vanhempien läsnäoloa ja sitä turvallisuuden tunnetta mikä vanhemmilta yleensä saadaan. Kun lapset ja nuoret kokevat olonsa turvattomaksi, he hakevat huomiota äärimmäisin keinoin kuten päihteiden käytöllä tai väkivaltaisella käyttäytymisellä. Nämä osaksi aiheuttavat sen, että lastensuojelun asiakasmäärät ovat kasvaneet.

3 LASTENSUOJELUN AVOHUOLLON PERHETYÖ

3.1 Lastensuojelun perhetyö

Lastensuojelun perhetyö on sosiaalityön tukitoimi, joka on suunnitelmallista ja tavoitteellista perheen tilanteen selvittelyä ja yhteisesti sovittuihin muutostavoitteisiin pyrkimistä (Seppänen 2010, 32). Se voi olla perheiden kotiin suunnattua palvelua tai perhetyöntekijän vastaanotolla käytävää keskustelua (Reijonen 2005, 3). Perhetyölle ei ole yhtä ainoaa määritelmää, koska se on hyvin moninainen palvelumuoto. Sitä tekevät monet eri tahot, monissa eri tehtävissä ja monenlaisin tavoittein. (Järvinen ym. 2007,15.) Lastensuojelun perhetyö kuuluu lastensuojelun palvelujärjestelmään ja on perheille maksuton (Seppänen ym. 2010, 32).

Perhetyön kohteena ovat erilaiset perheet, joissa tuen ja avun tarve vaihtelee perhetyön eri vaiheissa. Tuen ja arvioinnin kohteena ovat usein perheen voimavarat ja psyykkiseen ja sosiaaliseen vanhemmuuteen liittyvät tarpeet, sekä jokaisen perheenjäsenen kokonaisvaltainen hyvinvointi. Perhetyön kesto ja intensiivisyys määrittyvät aina tilanteen mukaan. (Järvinen ym. 2007,15; Seppänen ym. 2010, 25.)

Asiat, joiden on havaittu perheitä auttavan, ovat usein hyvin pieniä ja yksinkertaisia. Tukemisen tapa perhetyössä voi olla arkista auttamista ja yhdessä tekemistä, terapeutista keskustelua tai pedagogista ohjaamista. Työn sisällöllinen painotus toiminnallisuudesta keskusteluihin riippuu perheiden tarpeista. Tavallisesti keskusteluja käydään toiminnan tai arkisen tekemisen ohessa. Vain yhdessä perhetyömuodossa, ohjaavassa perhetyössä, toiminnalla tarkoitetaan vain keskustelua ja vuorovaikutusta. Työskentelyn asiakaslähtöisyyttä, perheen tilanteen ymmärtämistä ja sen mukaan toimimista pidetäänkin ammatillisen viitekehyksen mukaan toimimista tärkeämpänä. (Berg ym. 2000, 23, 46.)

Lastensuojelun perhetyöstä vastaavat useimmiten sosionomi (AMK) koulutuksen omaavat perhetyöntekijät, jotka tekevät töitä perheen kotona.

Sosionomit ovat sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon tai entisen opistoasteen tutkinnon suorittaneita, mutta myös muut koulutustaustat ovat mahdollisia. Perhetyöntekijänä toimimiseen vaaditaan yleensä vähintään lähihoitajan perustutkinto. (Seppänen ym. 2010, 24, 32.)

Perhetyöntekijän ammattitaidossa tärkeintä on työntekijän vuorovaikutustaidot. Perhetyön onnistuminen riippuu paljon perhetyöntekijän ja asiakasperheen välille syntyvästä hyvästä vuorovaikutussuhteesta. Kun työ on inhimillisen suhteen varassa, se sisältää monia erityispiirteitä. (Berg ym. 2000, 43.) Avoimuus, rehellisyys ja luottamuksellisuus ovat perhetyössä onnistumisen tekijöitä. Hyvä yhteistyö perhetyöntekijän ja asiakkaan välillä synnyttää luottamusta, joka edistää asioiden monipuolista ja rehellistä käsittelyä. (Järvinen ym. 2007, 21.)

Yhteiskunnassa tapahtuneiden muutosten myötä perhetyön tarve on kasvanut huomasti, koska muutoksilla on ollut suora vaikutus perheiden hyvinvointiin (Järvinen ym. 2007,15). Ennaltaehkäisevällä lastensuojelun avoimuudella ja perhetyöllä pyritään edistämään perheiden hyvinvointia ja tukemaan perheitä niin, että lasten ja nuorten huostaanottojen tarve vähentyisi (Heino 2007, 7). Reijosen (2005, 3) mukaan perhetyö on hyvä ja tuloksellinen perheiden hyvinvointia lisäävä työmuoto, jonka avulla voidaan säästää paljon lastensuojelun kustannuksissa.

3.2 Perhetyön tarkoitus ja tavoitteet

”Perhetyö on yhteiskunnallista ja sosiaalista työtä, jossa tavoitteena on perhekohtaisesti ratkaista ihmisten arkielämässä esille tulleita haastavia elämäntilanteita ja ongelmia” (Järvinen ym. 2007, 15). Huoli perheestä ja lapsista on perhetyön suurin motiivi (Nätkin & Vuori 2007, 18). Lastensuojelun perhetyön tarkoitus on kuntouttaa ja toimia tehostettuna tukena perheille kriisitilanteissa, silloin, kun perhe on lastensuojelun asiakkaana (Seppänen ym. 2010, 32). Ongelmien ratkaiseminen ja perheiden hyvinvoinnin edistämisen tulee tapahtua lastensuojelun omien lainsäädäntöjen mukaisesti (Reijonen 2005, 14).

Perhetyöllä pyritään sosiaaliseen, taloudelliseen, fyysiseen ja emotionaaliseen vahvistamiseen. Perhetyön tehtävänä on tukea arjessa selviytymistä, rohkaista elämässä eteenpäin ja auttaa sietämään elämässä tapahtuvia muutoksia. (Uusimäki 2005, 40–41.) Työskentelyssä painottuu toiveikkuus sekä näkemys paremmasta huomisesta ja perheen omista voimavaroista sen rakentamiseksi. Päämääränä on perheen itsenäinen selviytyminen arjessa, kyky hakeutua ajoissa tarvittavien palveluiden piiriin ja perheen hyvinvoinnin lisääntyminen. (Järvinen 2007, 15.)

Perhetyö tukee vanhemmuutta ohjaamalla vanhempia hoito- ja kasvatustekniikoissa. Tämän lisäksi perhetyössä keskitytään perheen vuorovaikutuksen tukemiseen, kodin arjen hallintaan ja parisuhteen parantamiseen. Kun perhettä kohtaa kriisi tai uusi elämäntilanne, perhetyö auttaa vahvistamaan sosiaalisia tukiverkostoja ja pyrkii parantamaan perheen toimintakykyä. (Seppänen ym. 2010, 26.)

Perhetyön tavoitteet määritellään asiakassuunnitelmaa tehtäessä, yhdessä perheen, sosiaalityöntekijän sekä tarvittaessa myös muiden perheen kanssa työskentelevien tahojen kanssa. Usein tavoitteet liittyvät kodin olosuhteiden muuttamiseen, yhden tai useamman lapsen yksilölliseen tukemiseen sekä vanhempien ohjaamiseen vanhemmuuden kysymyksissä. (Järvinen ym. 2007, 44.) Tavoitteet ovat jokaisen perheen kohdalla erilaisia, mutta kaikkien perheiden kohdalla pyritään siihen, että perhe selviytyisi itsenäisesti ilman ulkopuolisia tukitoimia. Yksi perhetyön onnistumisen merkki on se, että perhetyö voidaan päättää perheessä. (Reijonen 2005, 11; Järvinen ym. 2007, 15.)

3.3 Perhetyön haasteet

Perheille tarkoitettut palvelut ja palvelumuodot ovat kuntakohtaisia ja jokainen kunta voi päättää itse, millaisia palveluita tarjoaa kuntalaisilleen. Suomen laki määrittää tietyt vähimmäispalvelut, joita kunnassa tulee tarjota, mutta palvelumuodoista vastaa kunnan oma organisaatorakenne. Palveluihin liittyvät tarkemmat sisällöt voivat vaihdella eri kunnissa hyvinkin paljon. (Seppänen ym. 2010, 29.) Perhetyön tarkoitus on olla joustava palvelumuoto, joka vastaa

perheen tarpeisiin ja jota kehitetään aina tarvittaessa asiakkaita kuullen. Työntekijät joutuvat kuitenkin kohtaamaan työssään kuntien säästämispaineet. Jos työn tavoite on ollut ehkäistä huostaanottojen tarvetta voidaan työ tulkita kunnan hallinnossa epäonnistumiseksi, jos huostaanotot eivät olekaan vähentyneet suunnitellusti. (Berg ym. 2000, 53.)

Perhetyön keskeisiä periaatteita ovat avoimuus ja selkeys. Epäselvät toimeksiannot tai niiden vääränlainen tulkinta heijastuvat helposti perhetyön sisältöön. Tärkeää on, että alkavan perhetyön tarkoituksesta ja tavoitteista keskustellaan ja sovitaan asianosaisten, kuten perheen, sosiaalityöntekijöiden ja perhetyöntekijöiden kesken. (Berg ym. 2000, 47.)

Perhetyön suuri haaste on työn ennakoimattomuus ja perheiden elämäntilanteiden arvaamattomuus. Lisäksi perhetyössä on vaikea osoittaa sen vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta, eli onko toimenpiteistä ollut hyötyä ja miten se voidaan osoittaa. Perhetyön tulokset näkyvät usein vasta viiveellä. (Uusimäki 2005, 40.)

Perhetyön oikea ajoittuminen on tärkeää. Ennaltaehkäisevällä vyöhykkeellä toimivat ammattilaiset ovat yksimielisiä siitä, että perheet tulevat asiakkaita liian myöhään. Usein perhetyötä aloitettaessa sitä perustellaan ennaltaehkäisevänä työnä, kuitenkin käytännössä suurin osa lastensuojelun perhetyöstä tehdään kuitenkin huostaanottouhan tilanteissa. (Berg ym. 2000, 44.)

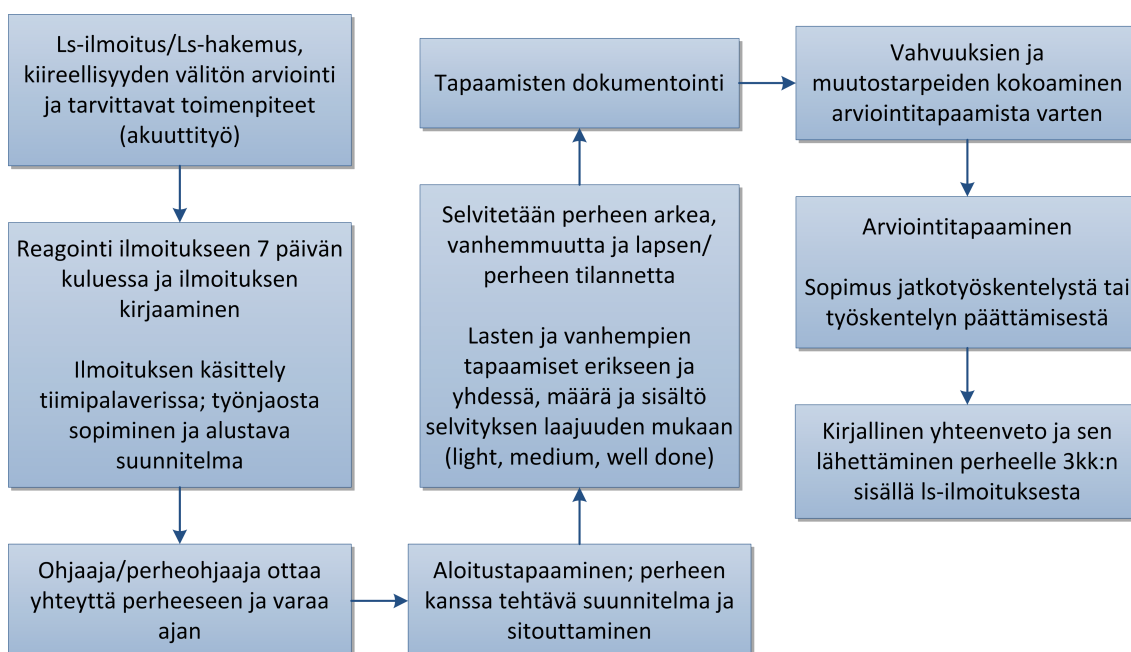
Järvisen (2007, 12) mukaan perhetyö on vielä muodoiltaan ja toimintatavoiltaan osin jäsentymätöntä, koska nykyään perheen käsite ja perheiden elämäntilanteet ovat niin moninaisia, ettei perhetyökään voi olla yksinkertaista. Nämä vaikuttavat osaltaan siihen, miten haastavaa on määrittää perhetyötä yksiselitteisesti. On vaikea ennustaa, kuinka perhetyö tulee jatkossa kehittymään. Selvää kuitenkin on, että perhetyöhön kohdistuvat toiveet ja tarpeet ovat ainakin tällä hetkellä suuremmat kuin resurssit.

Tulevaisuudessa perhetyössä pitäisi kehittää keinoja parempaan ennaltaehkäisyyn ja ongelmien varhaiseen puuttumiseen, mutta kehittämistoimia hidastaa resurssien puute.

4 LASTENSUOJELU KAARINASSA

4.1 Lastensuojelutarpeen selvitys

”Lastensuojelulain 12 §:n mukaan sosiaalilautakunnan on ryhdyttävä avohuollon tukitoimenpiteisiin, mikäli lapsen kasvuolot vaarantavat tai eivät turvaa lapsen tai nuoren terveyttä tai kehitystä taikka jos lapsi ja nuori käyttäytymisellään vaarantaa terveyttään tai kehitystään” (Räty 2004, 95). Lastensuojelutarpeen selvitysprosessi (kuvio 1) alkaa siitä, kun lastensuojeluilmoitus tai -hakemus saapuu. Tämän jälkeen ryhdytään välittömiin kiireellisiin toimiin jos sosiaalityöntekijä päättää lastensuojelutarpeen selvityksen olevan paikallaan. Asiakkuuden alkaessa voimaan astuu sosiaalihuollon asiakaslain mukaiset asiakkaan oikeudet ja velvollisuudet. (Sosiaaliportti 2009a.)

Kuvio 1. Lastensuojelun selvityksen prosessi Kaarinassa / Perhepalvelujen tietokanta. Kaarinan kaupunki 2008.

Lastensuojeluasiakkuus on lastensuojelulain 26§:n mukaan vireillä, kun 12-vuotta täyttänyt tai hänen huoltajansa ovat itse ottaneet yhteyttä

lastensuojeluun, tai heistä on tehty lastensuojeluilmoitus tai jos sosiaalityöntekijä on saanut tietää lastensuojelullisen tarpeen olemassaolosta jonkin muun asian yhteydessä (Lastensuojelulaki; Sosiaaliportti 2009b).

Kun asiakkuus astuu vireille, sosiaalityöntekijän tulee seitsemän päivän sisällä päättää, onko lastensuojelutarpeen selvitys tehtävä vai ei. Jos selvitys tehdään niin lastensuojeluasiakkuus jatkuu. Jos selvitystä ei tehdä, on lastensuojeluilmoitus todettu aiheettomaksi ja asiakkuus päätetään. Jos asiakkuutta päätetään lastensuojelutarpeen selvityksen jälkeen jatkaa, määrätään nuorelle hänen asioitaan hoitava sosiaalityöntekijä. Samalla tieto asiakkuuden jatkosta annetaan nuorelle ja hänen huoltajilleen, sekä kirjataan nuoren asiakirjoihin. (Lastensuojelulaki; Sosiaaliportti 2009b; Yhdessä eteenpäin arjessa! 2009.)

Lastensuojelutarpeen selvitys tehdään pääsääntöisesti työparityöskentelynä siten, että sosiaalityöntekijän parina toimii perheohjaaja tai ohjaaja. Jos asiakastapaus koetaan hyvin haasteelliseksi, voidaan työskentelyyn ottaa mukaan myös toinen sosiaalityöntekijä. Selvitys voidaan tehdä myös jonkun muun lastensuojeluun perehtyneen henkilön kanssa, kuten koulukuraattorin, kouluterveydenhoitajan, koulupsykologin, nuorisotyöntekijän, perheneuvolan, psykiatrian henkilökunnan tai erityislastentarhaopettajan kanssa. Selvitys tehdään aina perheen tarpeiden ja tilanteen mukaan ja huomioiden huolen aihe sekä laatu. Lapsen kokonaistilanteesta tehdään kirjallisesti huolellinen, lapsilähtöinen selvitys, joka annetaan tiedoksi myös asiakkaalle. Siinä arvioidaan lapsen kasvuolosuhteet, huoltajien tai muiden lapsen hoidosta vastuussa olevien henkilöiden mahdollisuudet huolehtia lapsesta, sekä lastensuojelutoimenpiteiden tarve. Selvitykseen liittyvät tapaamiset pyritään järjestämään viikon välein. (Yhdessä eteenpäin arjessa! 2009.)

Lastensuojelutarpeen selvitys on tehtävä kolmen kuukauden aikana asian vireille tulosta ja viimeistään seitsemän arkipäivän sisällä on ratkaistava, aloitetaanko lastensuojelutarpeen selvitys vai ei. Selvitys tehdään kirjallisesti ja annetaan tiedoksi asiakkaalle. Tämän jälkeen tehdään kirjallinen yhteenveto asiakaskertomukseen, johon kirjataan myös asiakkuuden jatkuminen tai

päätyminen. Selvityksen tuloksesta on heti ilmoitettava lapselle ja huoltajalle. Jos asiakkuus jatkuu on lastensuojelun tarve ilmennyt. Tällöin asiakkaalle tehdään asiakassuunnitelma. (Yhdessä eteenpäin arjessa! 2009.)

Kaarinassa lastensuojelutarpeen selvityksessä käytetään kolmea eri mallia; Light-malli, Medium-malli ja WellDone-malli. Light-malli on kevyin versio lastensuojelutarpeen selvityksessä. Harkintaa käyttäen järjestetään kertatapaaminen, jossa tavoitteena on tavata koko perhe kerran. Light-malliin kuuluvat myös Valomerkit ja Räpsät. Valomerkinä käsitellään lastensuojeluilmoitukset, jotka liittyvät alaikäisten päihteidenkäyttöön. Räpsänä käsitellään ne lastensuojeluilmoitukset, jotka koskevat alle 15-vuotiaiden näpistelyitä. Molempien ilmoitusten kohdalla järjestetään tapaaminen nuoren ja vanhempien kanssa, jossa käydään tapahtunut läpi. Medium-mallissa vanhemmat tavataan vähintään kerran yhdessä, tarpeen tullen useammin. Koko perhe pyritään tapaamaan yhdessä, sekä vanhemmat ja nuoret erikseen. WellDone-malli on muuten samanlainen kuin edelliset, mutta mallissa järjestetään enemmän tapaamisia ja käytetään hyväksi kolmen kuukauden selvitysaikaa. Perheen lisäksi tavataan heidän omaa verkostoaan, sekä viranomaisverkostoja. (Lastensuojelutarpeen selvittäminen Kaarinassa 2008.)

4.2 Avohuolto ja avohuollon tukitoimet

Lastensuojelulain 34§ mukaan sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on viipymättä ryhdyttävä avohuollon tukitoimenpiteisiin, jos kasvuolot vaarantavat lapsen kehitystä tai terveyttä, tai jos lapsi omalla käyttäytymisellään aiheuttaa itselleen vaaraa. Avohuollon tukitoimenpiteiden tarkoituksena on edistää ja tukea lapsen myönteistä kehitystä sekä vahvistaa lasta kasvattavien kasvatustaitoja ja -mahdollisuuksia. Tukitoimia pyritään toteuttamaan yhteistyössä lapsen ja huoltajien kanssa. Kaarinassa lastensuojelun akuuttityö tarkoittaa välitöntä reagoimista yllättäviin tilanteisiin, jolloin kriisitilanteet on selvitettävä saman päivän aikana. (Yhdessä eteenpäin arjessa! 2009; Lastensuojelulaki.)

Lastensuojelulain 36§ mukaan avohuollon tukitoimiin kuuluu lastensuojelutarpeen selvittäminen, lapsen ja perheen ongelmatilanteiden selvittäminen sekä perhetyö. Nuorta voidaan myös tukea koulunkäyntiin liittyvissä asioissa tai taloudellisesti harrastuksissa. Avohuollon tukitoimenpiteisiin liittyy myös nuoren tukeminen ammatillisissa asioissa, ihmissuhteiden ylläpitämisessä ja asunnon hankinnassa. Tukitoimenpiteisiin sisältyy nuoren kuntoutumista tukevat hoito- ja terapiapalvelut, jos niitä tarvitaan. (Kaarinan perhepalvelujen monistemateriaali 2009; Lastensuojelulaki.)

Tarvittaessa nuori tai lapsi ja hänen koko perheensä voidaan sijoittaa laitoshoitoon avohuollon tukitoimena. Avohuollon tukitoimenpiteenä voidaan nuorelle tarjota myös tukihenkilöä, joka toimii nuoren keskustelukaverina, luottohenkilönä ja tukena erilaisissa asioissa. Nuori ja tukihenkilö tapaavat säännöllisesti ja toimivat nuoren tarpeiden mukaan. Nuorta tai perhettä voidaan tukea myös loma- ja virkistystoiminnan avulla. Avohuollon tukitoimia järjestettäessä tulee ottaa huomioon nuoren tai perheen asiakassuunnitelmassa sovitut asiat. (Kaarinan perhepalvelujen monistemateriaali 2009; Lastensuojelulaki.) Avohuollon työmuodoiksi on luokiteltu sosiaalitoimen, kotipalvelun ja järjestöjen perhetyömuodot, joissa tukeminen tapahtuu pääsääntöisesti perheen kotona tai ”perheen maaperällä” (Berg ym. 2000, 13).

Lastensuojelun avohuollon asiakasmäärät ovat yli kaksinkertaistuneet kuluneen kymmenen vuoden aikana. Samanaikaisesti avohuollon tukitoimenpiteet ovat lisääntyneet. Perhetyötä tarjotaan tukitoimena jo 75 prosentissa Suomen kunnista ja useat muut kunnat suunnittelevat myös perhetyön käynnistämistä. (Reijonen 2005, 3.) Lastensuojelun kustannuksista 85 prosenttia koostuu sijaishuollosta. Pelkästään koko maan sijaishuollon kustannukset on vuositasolla arvioitu olevan noin 500 miljoonaa euroa. Vuoden 2008 tilastotiedon mukaan Kaarinan lastensuojelun laitosis- ja perhehoidon käyttökustannukset, vuodesta 2006 alkaen olivat yhteensä 1 723 000 euroa. (Sotkanet 2010.) Pääosin lastensuojelun kustannukset aiheutuvat laitoshoidosta. Perhehoidon kustannukset ovat yleensä merkittävästi

alhaisemmat. Avohuollon tukipalvelujen kustannusten osuus on noin kuusi prosenttia. Merkittäviä kustannuksia avohuollossa aiheutuu esimerkiksi tehostetusta perhetyöstä, ensikotihoidosta, perhetukikeskuksen palveluista ja jälkihuoltona annetusta päihdehoidosta. (Narikka 2004, 46.)

Uudessa lastensuojelulaissa perhetyö on määritelty yhdeksi avohuollon tukitoimeksi, johon kohdistuu erilaisia lastensuojelullisia odotuksia kuten huostaanottojen väheneminen. Perhetyöllä ei kuitenkaan välttämättä aina pystytä vähentämään huostaanottoja, mutta se turvaa lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä. (Järvinen ym. 2007, 11.)

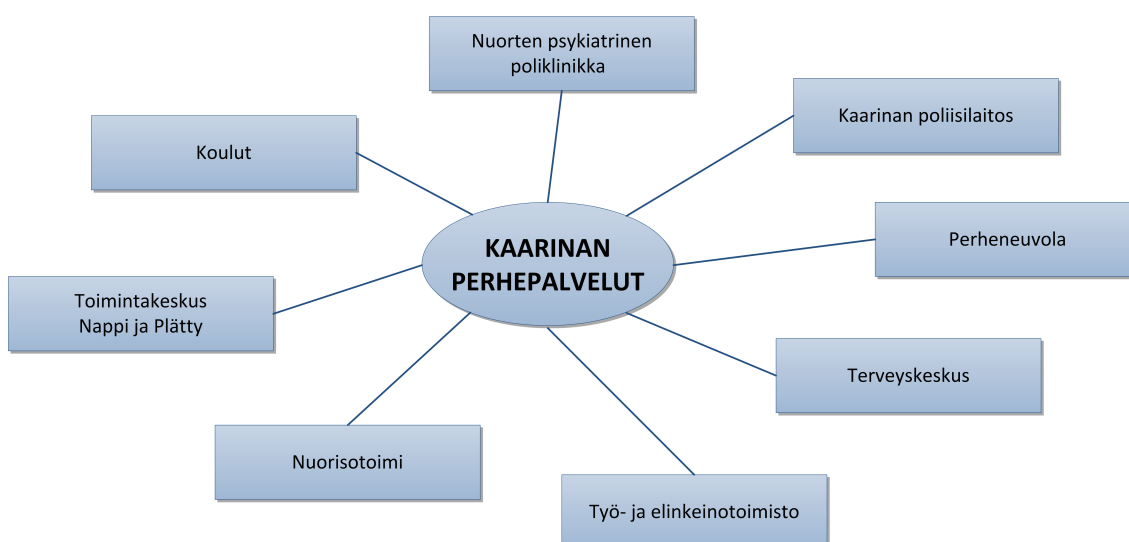
4.3 Huostaanotto ja sijaishuolto

Sijaishuolto tarkoittaa lapsen kasvatuksen ja hoidon järjestämistä kodin ulkopuolelle. Sijaishuollon vaihtoehtoja ovat mm. lastensuojelulaitos, perhehoito tai ammatillinen perhekoti. Sijaishuoltoon kuuluu asiakassuunnitelman tekeminen sekä hoidon sujumisen ja onnistumisen arvioiminen. Sosiaalityöntekijä toimii yhteistyössä sijaishuoltopaikan, nuoren, sekä perheen kanssa. Sijoitettuun pidetään säännöllisesti yhteyttä koko sijoituksen ajan. Kaarinassa tavoitteena on muuttaa sijaishuolto kokonaan perhepainotteiseksi. Pyrkimyksenä on saada lapset ja nuoret vähintään 70 prosenttisesti sijoitetuksi perheisiin. Tavoite on melkein toteutunut, sillä 27.9.2010 tehdyn laskelman mukaan sijoitettuja oli yhteensä 42, joista 26 (62 prosenttia) oli perhehoidossa ja 16 (38 prosenttia) laitoshoidossa. (Kaarinan lastensuojelun tilastot 2010.)

Lastensuojelulain 40§ mukaan lapsi on otettava huostaan ja hänelle on järjestettävä sijaishuolto, jos lapsen/nuoren kasvuolot uhkaavat vakavasti vaarantaa hänen terveyttään, tai lapsi/nuori itse vaarantaa vakavasti terveytensä tai kehityksensä käyttämällä päihteitä, tekemällä rikoksen tai muulla vahingollisella käytöksellä. Huostaanottoa valmistelee lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä yhdessä työparin kanssa. Kaarinassa työparina voi toimia toinen sosiaalityöntekijä, perheohjaaja tai ohjaaja. (Yhdessä eteenpäin arjessa! 2009; Lastensuojelulaki.)

4.4 Kaarinan lastensuojelun yhteistyötahot

Kaarinan perhepalveluilla on laaja verkosto viranomaisyhteistyössä (kuvio 2). Yhteistyötahoihin kuuluu kahdeksan eri koulua, jotka koostuvat lukioista, pajakoulusta, ammatillisista oppilaitoksista ja yläkouluista. Jokaiselle koululle on nimetty nuorten tiimistä oma yhteyshenkilönsä, joka hoitaa viestinnän koulun kanssa. Muut Kaarinan perhepalveluiden yhteistyötahot koostuvat nuorisotoimesta, jolle kuuluu viisi eri nuorisotilaa. Näille tiloille on nuorten tiimissä nimetyt yhteyshenkilöt. Tarvittaessa nuorisotoimesta voidaan myös toimia työparina lastensuojelutarpeen selvityksissä. Yhteistapaamisia nuorten tiimin ja nuorisotoimen kesken järjestetään noin neljä kertaa vuodessa. (Lastensuojelun ohjeet 2010.)

Kuvio 2. Kaarinan perhepalvelujen yhteistyötahot 2010.

Lastensuojelun ohjeiden (2010) mukaan, Kaarinan nuorten psykiatrinen poliklinikka vaihtaa tietoja sekä toimii konsultointiapuna Kaarinan perhepalvelun kanssa. Heillä on myös yhteiset tapaamiset noin neljä kertaa vuodessa. Kaarinan poliisilaitoksella työskentelee poliisiohjaaja, joka kuuluu perhepalveluiden nuorten tiimiin. Hän toimii välikätenä poliisin ja nuorten tiimin välillä, jotta tiedot asiakkaista kulkevat kummallekin osapuolelle. Perheneuvola on osana perhepalveluiden lastensuojelun yhteistyötahoa. Niiden välinen

yhteistyö koostuu lähinnä tietojen vaihdosta ja konsultoinnista. Muita yhteistyötahoja ovat Kaarinan terveyskeskus, Työ- ja elinkeinotoimisto, sekä toimintakeskus Nappi ja Plätty.

5 KAARINAN PERHEPALVELUT

5.1 Pienten lasten tiimi ja nuorten tiimi

Kaarinan kaupungin perhepalveluihin kuuluva lastensuojelu siirtyi kuntaliitoksen myötä 1.1.2009 uuteen tiimiorganisaatiomalliin. Näin muodostui kaksi tiimiä, pienten lasten tiimi ja nuorten tiimi. Tiimien jakoperusteena oli perheen asiakkaana olevan lapsen tai nuoren ikä. Pienten lasten tiimin asiakaskuntaan kuuluvat kaikki alle 13-vuotiaat lapset ja heidän perheensä. Nuorten tiimin kohderyhmänä ovat 13–17-vuotiaat nuoret perheineen ja jälkihuollossa olevat 18–21-vuotiaat, sekä Kaarinan tukiasunnoissa asuvat nuoret. (Lastensuojelun nuorten tiimi 2009; Pienten lasten tiimin asiakkaat 2009.)

Pienten lasten tiimissä asiakkuuden syntyminen keskeisiä syitä ovat vanhemmuuden ongelmat; avuttomuus vanhemmuudessa, päihteiden käyttö, mielenterveysongelmat ja perheväkivalta. Myös lapsilla esiintyy yhä enemmän psyykkisiä oireiluja. Nuorten tiimissä keskeisinä syinä asiakkuuteen ovat nuoren oireilu, rajattomuus, koulunkäyntiongelmat, päihteiden käyttö ja mielenterveysongelmat. Myös vanhempien elämönhallinnassa on samoja haasteita kuin pienten tiimin asiakasperheillä. (Lastensuojelun ohjeet 2010.)

Pienten lasten tiimissä työskentelee neljä sosiaalityöntekijää, viisi perheohjaajaa, neljä perhetyöntekijää, lastentarhaopettaja ja lastenvalvoja. Yksi perheohjaajista ja yksi lastentarhaopettaja toimivat perhetalo Murulassa ja neuvolan perhetyössä. Nuorten tiimissä on kolme sosiaalityöntekijää, kaksi perheohjaajaa ja neljä ohjaajaa. Tiimien kokoonpanot muodostettiin asiakasmäärien pohjalta. (Lastensuojelun ohjeet 2010.) Tällä hetkellä pienten tiimissä asiakkaita on 287 ja nuortentiimissä 216. Nämä luvut saatiin 27.9.2010 tehdyn laskelman pohjalta. (Kaarinan lastensuojelun tilastot 2010.)

Molempiin tiimeihin on nimetty tiimivastaavat, jotka toimivat yhteyshenkilönä tiimin ja esimiehen välillä. Tiimivastaavuus on kiertävää ja vastaavat toimivat aina kaksi vuotta kerrallaan. Nykyiset vastaavat työskentelevät 2010 loppuun. Molemmat tiimit kokoontuvat tiimipalaveriin kerran viikossa. Palaverissa

käydään läpi saapuneet lastensuojeluilmoitukset, jaetaan uudet asiakkuudet ja työparit sekä käydään läpi muita ajankohtaisia asioita. Tiimipalaverit antavat myös mahdollisuuden konsultoida muita työntekijöitä mahdollisessa vaikeassa asiakastilanteessa. (Lastensuojelun ohjeet 2010.)

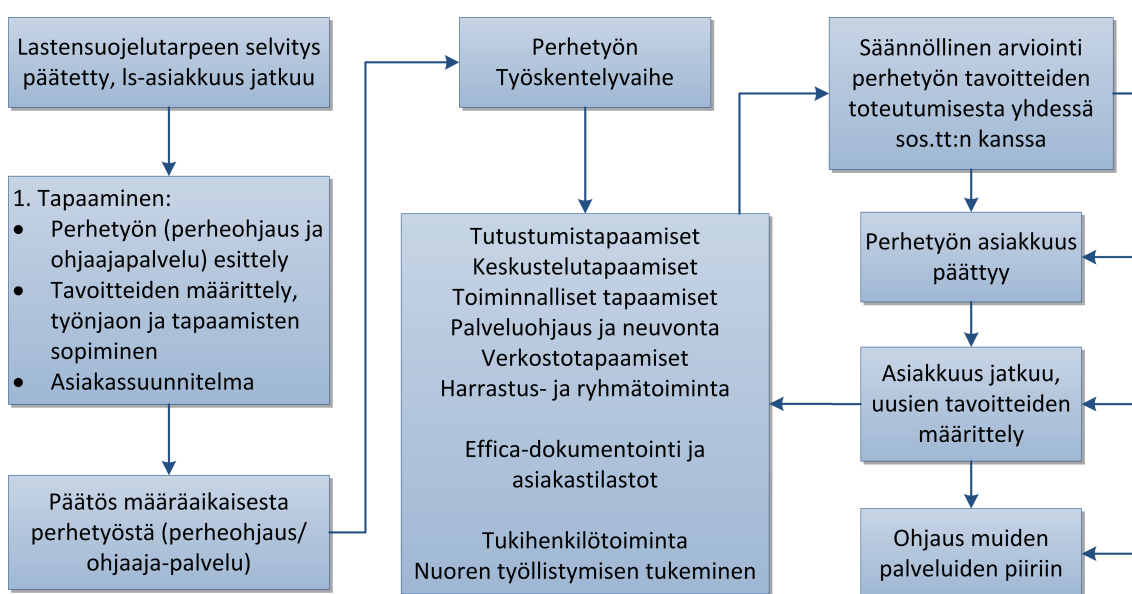
Pienten lasten tiimin perhetyö

Pienten tiimin tekemä työ on sekoitus käytäntöä, keskustelua ja havainnointia. Työ painottuu konkreettiseen apuun arjessa, kuten lastenhoitoapuun ja ohjaukseen kodinhoitotehtävissä. Muita pienten tiimin perhetyöhön kuuluvia osa-alueita ovat vanhempien tukeminen lasten kasvatuksessa, lapsen koulunkäynnin tukeminen, keskusteluapu, perheen sosiaalisten verkostojen laajentaminen ja palveluohjaus. (Kaarinan perhepalvelujen monistemateriaali 2009.)

Erityisiin tukitoimiin kuuluu perhevalmennus, neuvolan perhetyö, perheryhmä, intensiivinen perhetyö sekä videoavusteinen perhetyö. Perhevalmennus antaa tukea vanhemmuuteen sekä tarjoaa mahdollisuuksia vertaistukeen. Valmennukseen ovat tervetulleita kaikki kaarinalaiset ensisynnyttäjät. Perheryhmässä annetaan kohdennettua tukea esimerkiksi masentuneille äideille ja heidän alle 3-vuotiaille lapsilleen. Tuki on vertaistukea, vuorovaikutuksen tukemista, keskustelua sekä tarvittaessa palveluohjausta. Videoavusteisessa perhetyössä tavoitteena on auttaa vanhempia näkemään omat vuorovaikutustaitonsa ja vahvuutensa sekä huomiomaan lapsen tarpeet. Pienten lasten tiimin intensiivinen perhetyö pitää sisällään tiivistä muutostyöskentelyä tavoitteiden suuntaisesti viiden viikon ajan. Työntekijät ja perhe sitoutuu kolmeen kotikäyntiin viikossa. Perheen kanssa työskentelee perheohjaaja, ohjaaja tai perhetyöntekijä työpari sekä sosiaalityöntekijä ja perheen lähi- ja viranomaisverkosto. (Pienten lasten tiimin erityiset tukitoimet 2009; Intensiivinen perhetyö 2008.)

Nuorten tiimin perhepalvelu ja ohjaus

Perhetyö voidaan nähdä välillisenä tai välittömänä riippuen siitä, mihin perhetyö ensisijaisesti kohdistetaan. Kohdistaminen tapahtuu joko koko perheeseen tai sen yksittäiseen jäseneseen. Välillisessä perhetyössä palvelu kohdistuu perheeseen jonkun sen yksittäisen jäsenen kautta, esimerkiksi nuoren. Muuhun perheeseen palvelu kohdistuu yhteistyönä. Välittömässä perhetyössä työskennellään koko perheen kanssa ja toiminta kohdistetaan kaikkiin perheen jäseniin saman aikaisesti. (Uusimäki 2005, 32.) Nuorten tiimin tekemä perhepalvelu ja ohjaus on välillistä perhetyötä, jossa palvelu kohdistuu muuhun perheeseen varsinaisen asiakkaan eli nuoren kautta. Työpanos kohdennetaan jo sijoitettuna olleisiin tai sijoitusuhan alla oleviin nuoriin, sekä kaikkiin uusiin ja vanhoihin lastensuojeluasiakkaisiin, jotka ikänsä puolesta kuuluvat kohderyhmään. (Uusien ohjaajien ja perhetyöntekijöiden toimenkuvaehdotus 2009.)

Kuvio 3. Perhetyön asiakkuusprosessi nuorten tiimissä / Perhepalvelujen tietokanta. Kaarinan kaupunki 2009.

Perhepalvelu ja ohjaus on työparityöskentelyä, jossa ohjaaja ja perheohjaaja tekevät tiivistä yhteistyötä nuoren ja tämän perheen tilanteen parantamiseksi.

Työskentely pitää sisällään keskusteluja, menetelmiä ja verkostopalavereja. Perhetyön asiakkuusprosessin (kuvio 3) alkutapaamisessa kartoitetaan perheen tilanne ja esitellään perhepalvelun ja ohjauksen tarkoitus. Tämän jälkeen perheelle tehdään asiakassuunnitelma, jossa työskentelylle asetetaan tavoitteet, joiden edistymistä arvioidaan sovittuina ajankohtina. Jos työskentelystä on apua ja perheen tilanne paranee, voidaan asiakkuus päättää. Jos edistystä ei tapahdu sovituissa ajassa, on arvioitava tarkkaan jatketaanko työskentelyä vai tuleeeko kyseeseen sijoitus tai työskentelyn päättäminen kokonaan. Tarvittaessa asiakasperheitä ohjataan myös muun tuen piiriin, johon kuuluvat: psykiatriset palvelut, päihdehuolto, perheneuvola, koulujen erityispalvelut, nuorisotoimi, liikuntapalvelut, järjestöt sekä seurakunnat. (Uusien ohjaajien ja perhetyöntekijöiden toimenkuvaehdotus 2009; Lastensuojelun ohjeet 2010.)

Nuorten tiimin ohjaajatyöskentely on avohuollon lastensuojelutyötä, jossa kaksi ohjaajaa työskentelee 13–17-vuotiaiden nuorten kanssa. Ohjaajatyöskentely on nuoren ohjausta ja neuvontaa, tukemista, keskustelua, arkielämän taitojen harjoittelua, sekä ryhmätoimintaa. Se on myös tavoitteellista, suunnitelmallista, intensiivistä ja muutokseen pyrkivää. Ohjaajien työnkuvaan kuuluu yksilötyö nuoren kanssa, työparityö perheohjaajan kanssa sekä yhteistyö nuoren perheen kanssa. Myös nuoren ja hänen perheensä lähiverkoston ja viranomaisverkoston kanssa tehtävä yhteistyö on osa ohjaajan työtehtäviä. Ohjaaja osallistuu lisäksi lastensuojelutarpeen selvityksiin ja viranomaistyöhön organisaatioiden välillä. Ohjaajan ja nuoren välisiä tapaamisia järjestetään kotona, toimistolla sekä muissa sovituissa paikoissa. Muissa toimintaympäristöissä tapahtuvat tapaamiset pyritään pitämään toiminnallisina. (Lastensuojelun ohjeet 2010; Paananen 2009.)

Nuorten tiimin perheohjaajien työ kuuluu myös avohuollon lastensuojelun työmuotoihin. Kaksi perheohjaajaa työskentelee pääsääntöisesti perheen vanhempien kanssa tavoitteiden saavuttamiseksi. Perheohjaajien työparina toimivat ohjaajat ja yhteistyötä tehdään perheen sosiaalityöntekijän kanssa ja tarvittaessa myös pienten tiimin työntekijöiden kanssa. Perheohjaajat tukevat

vanhempia keskustelemalla heidän kanssaan esimerkiksi rajojen asettamisesta ja yhdessä sovittujen sääntöjen tarpeellisuudesta. Tapaamiset järjestetään Kaarinan sosiaalitoimistossa tai perheen kotona. Työskentelymenetelmät valitaan perheen tavoitteiden mukaisesti. Kaarinassa perhetyön menetelminä käytetään Vanhemmuuden roolikarttaa, Vertaansa vailla-, Elämän tärkeät asiat-, Tunne tyypit- ja Mun stoori-kortteja sekä Valovoimapeliä. (Uusien ohjaajien ja perhetyöntekijöiden toimenkuvaehdotus 2009; Lastensuojelun ohjeet 2010.)

Nuorten tiimillä on käytössään myös intensiivinen perhetyö -menetelmä. Menetelmää käytetään vain tarvittaessa ja äärimmäisellä harkinnalla. Menetelmää ei saa käyttää silloin kun perheessä on akuutti kriisi, mutta oikein ajoitettuna intensiivinen perhetyö voi olla hyvinkin tehokas auttamismuoto ja sillä voidaan estää lapsen/ nuoren sijoitus. (Lastensuojelun ohjeet 2010.)

Intensiivinen perhetyö vaatii paljon motivaatiota ja sitoutumista perheeltä, koska työskentelyn aikana perhettä tavataan kolme kertaa viikossa. Työlle on tärkeää asettaa selkeä alku ja loppu, joita tukevat tiiviit väliarviot. Nämä helpottavat perheen ja nuoren sitoutumista työskentelyyn. Asetettujen tavoitteiden on liityttävä muutostyöhön, sillä asioiden pitää muuttua, jotta lapsen asuminen kotona voidaan turvata ja sijoituksilta välttyään. (Uusien ohjaajien ja perhetyöntekijöiden toimenkuvaehdotus 2009; Intensiivinen perhetyö 2008.)

Nuorten tiimin varsinaisia asiakkaita ovat nuoret, mutta on hyvin tärkeää huomioida työskentelyssä myös vanhemmat, koska monessa tapauksessa ongelmat ovat lähtöisin kodin olosuhteista. Perheohjaajien ja ohjaajien yhteistyö on hyvin suunniteltu tapa tukea nuoria ja vanhempia samanaikaisesti.

5.2 Nuorten tiimin erityiset tukitoimet

Nuorten ryhmätoiminta ja työllistäminen

Nuortentiimin erityiset tukitoimet pitävät sisällään ohjaajatyöskentelyn lisäksi myös nuorten ryhmätoiminnan, nuorten työllistämisen, Valomerkin, Räpsän

sekä tukiasuntotoiminnan. Ryhmätoimintaa nuorten tiimi toteuttaa yhdessä Kota ry:n kanssa. Molemmat ovat mukana yhteistyötyöhankkeessa, jonka tavoite on vertaisryhmätoimintamallin luominen ja toiminnan käynnistäminen yhteistyökunnissa. Ryhmä toteutetaan yhdessä sosiaalitoimen, nuorisotoimen, koulutoimen ja Kota ry:n kanssa. Hankkeen tavoitteena on, että vertaisryhmätoiminnasta muodostuisi pysyvä ennaltaehkäisevä työmuoto Kaarinaan. Ryhmätoiminta on suunnattu ensisijaisesti sellaisille nuorille, joista oppilashuoltoryhmät ovat esittäneet huolensa. Oppilashuoltoryhmien nimeämät nuoret pääsevät haastatteluun, jossa nähdään nuorten halukkuus ja sitoutumisinnostus ryhmään. Syksyn 2009 ensimmäiseen nuorten vertaisryhmään valikoitui mukaan kahdeksan poikaa peruskoulun seitsemänneltä ja kahdeksanneltä luokalta. Syksyllä 2010 aloitti uusi ryhmä uudella kokoonpanolla, vetäjillä ja teemalla. (Lastensuojelun ohjeet 2010.)

Nuorten työllistymistä pyritään edistämään määrärahalta, joka vuosittain varataan talousarvioon. Määräraha on tarkoitettu 14 vuotta täyttäneiden lastensuojeluasiakkaiden työllistämiseen. Vuonna 2009 määräraha oli 22 000e, joka riitti noin 22 nuoren palkkaamiseen kuukauden mittaiseen työjaksoon. Pääsääntöisesti työllistämismäärärahat käytetään nuorten kesätöiden mahdollistamiseen, silloin kun nuorella ei ole muuta mahdollisuutta työllistyä. (Lastensuojelun ohjeet 2010.)

Kaarinassa nuorten työllistymiseen panostetaan. Tämä on tärkeää, koska nykyään alaikäisten on hyvin vaikea löytää töitä, etenkin kun kaupungin paikkoja on tarjolla rajoitetusti. Nuorten motivoiminen työntekoon on hyvä asia, koska nuoret oppivat näin työnteon merkityksen ja ansaitsevat omaa käyttörahaa. Tulevaisuutta ajatellen työkokemus on myös positiivinen asia. Lastensuojeluasiakkaille työllistymisen tukeminen on tärkeää, koska heillä voi olla halua, mutta ei omaa aktiivisuutta hakea töitä. Lastensuojelunuorelle oman rahan ansaitseminen ja vastuunottaminen voi olla hyvinkin itsenäistymistä ja itsetuntoa vahvistava kokemus.

Valomerkki ja Räpsä

Valomerkki on Kaarinassa vuonna 2004 kehitetty nopean puuttumisen toimintamalli alaikäisten päihteiden käyttöön. Tarkoitus on puuttua välittömästi alle 18-vuotiaiden päihteiden käyttöön ja hallussapitoon. Toimintaa toteutetaan yhteistyössä kaupungin nuoriso- ja sosiaalipalvelujen sekä Kaarinan kihlakunnan poliisin kanssa. Valomerkki pyrkii toiminnallaan vaikuttamaan ihmisten asenteisiin ja mielipiteeseen, jotta lasten ja nuorten päihteidenkäyttöä ei sallittaisi. Vuosien varrella valomerkki on osoittautunut hyvin toimivaksi keinoksi puuttua kaarinalaisnuorten päihteiden käyttöön. Tähän mennessä jo 263 nuorta on tavoitettu päihteiden käytöstä. (Perhetyön ja ohjauksen esittely 2009; Valomerkki 2009.)

Nuorten kohdalla päihteidenkäyttö on yleisesti ottaen ollut pelkästään alkoholin käyttöä. Vuonna 2007 reilu 80 nuorta tavoitettiin Valomerkkiin ja vuonna 2006 lukema oli lähes sama. Erityistä huolta herättää nuorten kerralla juomat suuret alkoholimäärät ja päihtyneenä mopolla ajaminen. Nuorten omien sanojen mukaan myös alkoholin ostaminen alaikäisenä on todella helppoa. Valomerkin toimintamalli on osoittautunut niin toimivaksi, että se on levinnyt myös Kaarinan ulkopuolelle noin 20:een kuntaan. Myös sisäministeriö julkaisi vuonna 2007 työryhmämuistion, jossa Kaarinan Valomerkki oli mainittu hyvänä esimerkkinä varhaiseen puuttumiseen. Mallissa pidettiin tärkeänä, että Valomerkki on helposti muunneltavissa, käytännössä toimiva sekä tuloksia tuottava. Valomerkki- keskusteluja käydään nuorten kanssa vuodessa noin 100 kertaa. (Valomerkki- prosessi 2009; Valomerkki 2009.)

Räpsä on toimintamalliltaan samanlainen kuin Valomerkki, mutta Räpsän tarkoitus on torjua myymälävarkauksia. Kohderyhmänä ovat kaikki alle 15-vuotiaat näpistyksestä kiinni jääneet lapset ja nuoret sekä heidän vanhempansa. Käytyjen Räpsä- keskustelujen määrä on vuodessa noin 20–30 kpl. Räpsä- prosessi alkaa, kun poliisi tai kauppa tavoittaa alle 15-vuotiaan nuoren näpistelijän. Nuoresta tehdään ilmoitus sosiaalitoimeen ja ilmoitus käydään läpi nuorten tiimissä. Tämän jälkeen nuori ja vanhempi kutsutaan Räpsä- keskusteluun sosiaalitoimeen tai poliisilaitokselle. Kolmannen

ilmoituksen kohdalla tapaaminen järjestetään automaattisesti poliisilaitoksella poliisin läsnä ollessa. (Räpsä- prosessi 1999.)

Jälkihuolto ja tukiasunnot (Lukaali)

Kaarinalla on käytössään 11 kappaletta nuorten tukiasuntoja. Näistä kahdeksan kuuluvat kaupungin omistukseen ja kolme on vuokrattu Lausteen perhekuntoutuskeskukselta. Sosiaalitoimistolla on myös käytössä yksi kriisiasunto lyhytaikaista ja tilapäistä asumista varten. Asuntoa käytetään myös valvottuihin lapsen tapaamisiin, mikäli se on vapaa. (Perhetyön ja ohjauksen esittely 2009.)

Tukiasunnot on tarkoitettu 18–25-vuotiaille itsenäistymiseen ja asumiseen tukea tarvitseville nuorille. Ensisijaisesti jälkihuollettavat ovat kuitenkin aina tukiasuntojen haussa etusijalla. Jälkihuolto- ja tukiasuntonuorten kanssa työskentelee nuortentiaimista kaksi ohjaajaa. Tavoitteena on auttaa nuorta saavuttamaan riittävät taidot, jotta yksin asuminen onnistuu. Tukiasunnon saaminen ei edellytä aiempaa sosiaalitoimen asiakkuutta, mutta se edellyttää yhteistyötä ohjaajan ja sosiaalityöntekijän kanssa. (Perhetyön ja ohjauksen esittely 2009.)

Ennen tukiasuntoon muuttoa nuoren tulee käydä ohjaajan kanssa läpi Lukaali-asumisvalmennuspaketti. Siihen kuuluu noin 10–15 tapaamiskertaa, joissa kartoitetaan nuoren elämäntilannetta ja tuen tarvetta. Erityisesti perehdytään asumisen onnistumisen kannalta tärkeisiin teemoihin kuten rahankäyttöön, tukien hakemiseen ja päihteiden käyttöön. Ohjaajan ja nuoren tapaamiset jatkuvat myös asumisvalmennuspaketin jälkeen vähintään kerran viikossa. (Perhetyön ja ohjauksen esittely 2009.)

5.3 Nuorten tiimin tavoitteet

Nuorten tiimi ja pienten lasten tiimi pyrkivät jatkuvasti kehittämään toimintaansa ja asettamaan vuosittaisia tavoitteita. Seuraavaksi tarkastelemme nuorten tiimin vuosien 2009–2011 välisen ajan tavoitteita ja niiden toteutumista.

Vuoden 2009 tavoitteisiin kuului Kaarinan lastensuojelun siirtyminen tiimiorganisaatiomalliin, uuden työparityöskentelymallin omaksuminen, intensiivisen perhetyömallin kehittäminen, lastensuojelun työntekijöiden työnjaon ja tehtävien määrittelemisen, syrjäytyneille nuorille ryhmätoimintahankkeen kehittäminen ja seudullisen poliisiohjaajan palkkaaminen. (Perhepalvelut 2009.)

Kaikki edellä mainitut tavoitteet toteutuivat. Tiimiorganisaatioihin siirtyminen tarkoitti siirtymistä pienten lasten tiimiin sekä nuorten tiimiin. Tämä jako toimi hyvin ja kummallekin tiimille saatiin selkeät ja toimivat käytännöt. Työparityöskentely tarkoitti ohjaajan ja perheohjaan, sekä sosiaalityöntekijän tekemää yhteistyötä nuorten ja perheiden hyväksi. Tämä nähtiin toimivaksi ja tehokkaaksi ratkaisuksi käytännössä. Ainoastaan erityisen vaikeissa tapauksissa järkevämpää oli kahden sosiaalityöntekijän työparityöskentely. Intensiivisen perhetyön malli laadittiin ja sitä käytettiin. Se toimi hyvin ja se oli tuloksellinen työmuoto. Nuorten tiimissä toteutui kaksi intensiivijaksoa vuoden 2009 aikana. Jatkon osalta tiimissä sovittiin, että intensiivityömuotoa käytetään vain suurella harkinnalla, koska se sitoo paljon resursseja. (Perhepalvelut 2009.)

Syrjäytyneille nuorille tarkoitettu pilottiryhmä käynnistyi syksyllä 2009 ja toteutui siitä lähtien viikoittain. Ryhmä toimintaan oltiin erittäin tyytyväisiä ja sille kehitettiin jatkosuunnitelma, jonka tarkoituksena oli saada ryhmästä pysyvä malli Kaarinaan. Poliisiohjaajan määräaikaiseen virkaan palkattiin työntekijä vastaamaan Kaarinan, Paimion, Sauvon sekä Liedon alueista. (Vuoden 2009 tavoitteiden toteutuminen perhepalveluiden nuorten tiimin osalta.) Poliisiohjaajan työnkuvaan kuuluu alaikäisten rikoksiin puuttuminen, lastensuojelutarpeen selvityksissä läsnäolo, alle 21-vuotiaiden henkilötutkinnat, alle 18-vuotiaiden esitutkinnoissa mukana olo sekä yhteistyö pelastusviranomaisten kanssa tulipysäkkitoiminnassa, jossa poliisiohjaajan työnkuvaan kuuluu puhutella nuoria tulella leikkimisestä ja tuhopoltoista. Poliisiohjaaja käy myös säännöllisesti poliisipartion tai lähipoliisin kanssa viikonloppuisin kaupungilla tapaamassa nuoria. (Arponen 15.4.2010.)

Vuoden 2010 tavoitteisiin kuului kehittää edelleen perhetyön intensiivimallia kertyneiden kokemusten pohjalta. Toinen tavoite oli kehittää lastensuojelutiimien välistä yhteistyötä, jotta osaamista ja ammattitaitoa voitaisiin jakaa tiimien välillä. Pyrkimyksenä oli yhteinen suunta lastensuojelutyössä. Kolmantena tavoitteena oli jatkaa Kota-ryhmätoimintahanketta, jossa kehitteillä oli pysyvän vertaisryhmätoimintamallin luominen Kaarinaan. Tähän liittyen tavoite oli perehdyttää kaikki nuorten tiimin ohjaajat ja perheohjaajat hankkeen toimintaan. (Kaarinan perhepalveluiden Nuorten tiimin tavoitteet vuodelle 2010.)

Tavoitteet toteutuivat osittain. Vuoden 2009 kokemusten pohjalta intensiivimallia tuli käyttää mahdollisimman oikea-aikaisesti ja harkiten. Työtilanne muuttui vuoden 2009 aikana kuitenkin niin kuormittavaksi, ettei intensiiviyöskentelylle ollut riittävästi resursseja. Nuorten tiimi joutui paikkaamaan pientenlasten tiimin muuttunutta työntekijätilannetta ottamalla hoidettavakseen pienten tiimin asiakkaita. Tästä syystä nuorten tiimillä ei ollut aikaa intensiiviyöhön. Tiimien välisen yhteistyön kehittäminen ei saavuttanut kaikkia tavoitteita, tiimit ehtivät tavata yhteispalaverissa vain kaksi kertaa vuoden aikana. Uuden Kota-ryhmän alkamissuunnitelmat toteutuivat ja ryhmä aloitti toiminnan syksyllä 2010. Vertaisryhmätoiminnan malli saatiin luotua hyvin ja ryhmä toimii nyt säännöllisesti. Tiivistä yhteistyötä jatkettiin perhepalveluiden, nuorisopalveluiden, koulutoimen, seurakuntien sekä Kota ry:n kesken. (Vuoden 2010 tavoitteiden toteutuminen perhepalveluiden nuoren tiimin osalta.)

Vuodelle 2011 nuorten tiimi asetti tavoitteeksi nuorten tukiasuntotoiminnan kehittämisen, koska asuntojen kysyntä ja tarve kasvaa jatkuvasti. Tavoitteena on pyrkiä vastaamaan kasvaneeseen kysyntään hyödyntämällä tukihenkilötoimintaa sekä luomalla uusi asumisvalmennusmalli. Uuden mallin tulisi olla valmis vuoden 2011 loppuun mennessä. Toiseksi tavoitteeksi asetettiin nuorten vertaisryhmätoiminnan Kaarina-mallin vakiinnuttaminen käytäntöön. Pyrkimyksenä on vähintään yhden tai kahden ryhmän toteutuminen vuoden 2011 aikana. Riittävien resurssien turvaaminen nuorten tiimissä oli kolmas tavoite. Tarkoituksena on ylläpitää laadukasta lastensuojelun

perustyötä, pysyä lain asettamissa määräajoissa ja mahdollistaa ennaltaehkäisevän työn säilyvyys. (Kaarinan perhepalveluiden nuorten tiimin tavoitteet vuodelle 2011.)

Toimialat ylittävä lasten ja nuorten varhaisen puuttumisen malli

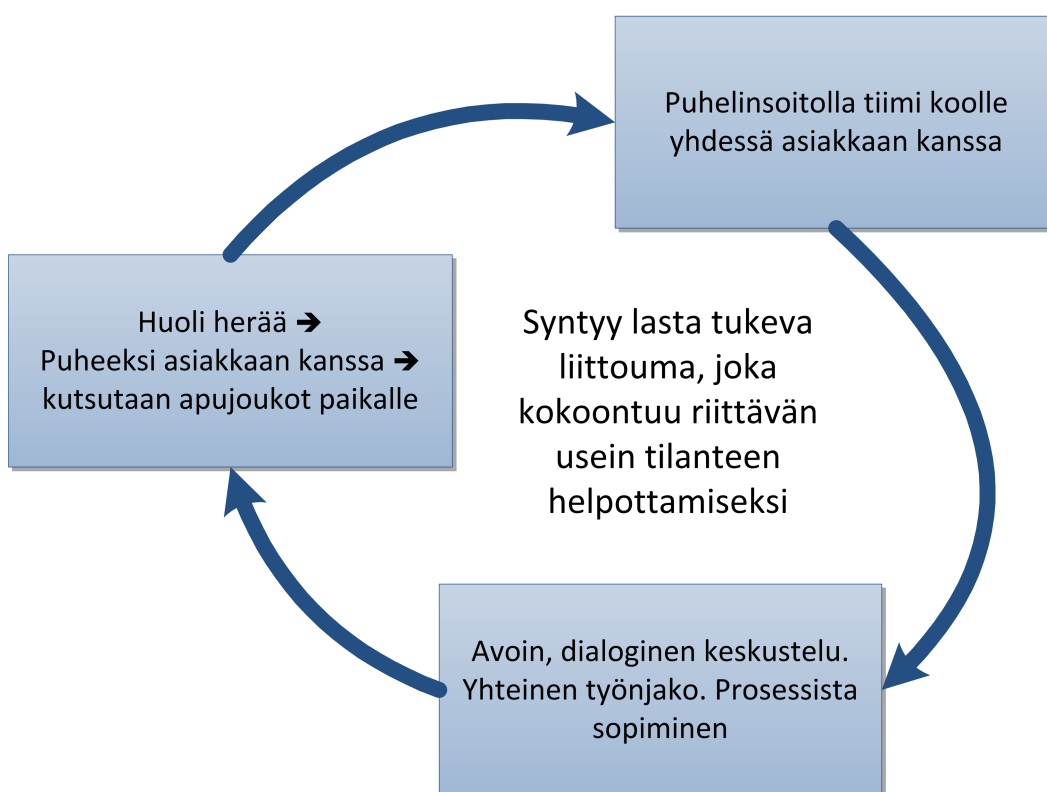
Tavoitteiden lisäksi nuorten tiimillä ja pienten lasten tiimillä on yhteisenä linjauksena työskentelyn läpinäkyvyys asiakkaalle. Tämä tarkoittaa sitä, että Kaarinan perhepalvelut ovat ottaneet käyttöön Toimialat ylittävän lasten ja nuorten varhaisen puuttumisen -mallin, jossa Kaarinan lastensuojelun perhepalveluiden on tarkoitus tehdä yhteistyötä päivähoidon, koulun ja nuorisotyön kanssa niin, että noudatetaan dialogisen verkostotyön mallia, jossa asiakas on aina läsnä. (Oinonen-Söderström & Paananen 2009.) Lasten ja nuorten kanssa työskenteleville yhteistyöverkosto on hyvä voimavara ja tuki yksittäiselle työntekijälle. Yhteistyö alkaa, kun huoli otetaan puheeksi asiakkaan ja yhteistyötahojen kanssa (ks. kuvio 4). Huolen puheeksi ottaminen on pyrkimys avata yhdessä ajattelemisen prosessi, yhdistämällä ihmiset, ideat ja resurssit. Näin saadaan aikaan voimavarayhdistelmä, joka ylittää erikseen toimimisen mahdollisuudet. (Eriksson & Arnkil 2005, 37, 40.)

Dialogi on vuoropuhelu, jossa ihmiset ajattelevat yhdessä saavuttaaksensa uuden ymmärryksen. Sen ei tarvitse tarkoittaa yhteisymmärrystä, vaan pääasia on, että kaikki ymmärtävät toistensa näkemykset ja erilaiset ajattelutavat. (Eriksson & Arnkil 2005, 37.) Dialogisessa verkostotyön mallissa lapsi/nuori, vanhemmat ja eri kehitysympäristössä työskentelevät työntekijät ratkaisevat yhdessä lapsen/nuoren tilannetta. Näin pystytään parhaiten sopimaan yhteisistä asioista, tavoitteista ja seurannasta, sekä kaikille välittyy oikea ja ajankohtainen tieto käsitellyistä asioista. Tämän ansioista myös salassapitosäädökset syrjäytetään. (Oinonen-Söderström & Paananen 2009.)

Dialoginen verkostotyö lisää asiakkaan itsemääräämisoikeutta ja lapsen/nuoren ja hänen perheensä osallisuutta. Kaarinan perhepalvelut pyrkiikin mallin avulla parantamaan myös työskentelyn ammattieettisiä linjauksia, sillä toimijoiden kokoukset ilman asiakkaan läsnäoloa, ovat eettisesti

hyvin arveluttavia eivätkä edistä kansalaisten luottamusta palveluihin. (Oinonen-Söderström & Paananen 2009.)

Moniammatillista yhteistyötä pitää pyrkiä edistämään asiakkaalle tarpeellisten palveluiden aikaansaamiseksi ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteutumiseksi. Sosiaalialan työn on oltava verkostoitunutta ja moniammatillista, jotta asiakasta voidaan auttaa mahdollisimman hyvin. On myös tärkeää, että asiakas on aina läsnä, kun häntä koskevia asioita käsitellään. Asiakkaan osallisuuden ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen kuuluu sosiaalialan työntekijöiden ammattieettisiin ohjeisiin. Asiakslain 9§ mukaan sosiaalialan ammattilaisen on kunnioitettava asiakkaan omia valintoja ja edistettävä asiakkaan osallisuutta. Näin asiakkaalla on paremmat mahdollisuudet vaikuttaa elämäänsä koskeviin päätöksiin ja toimiin. (Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia 2005; Asiakslaki.)

Kuvio 4. Varhaisen puuttumisen mallin prosessi / Oinonen-Söderström & Paananen 2009.

Oinonen-Söderströmin ja Paanasen (2009) mukaan mallin noudattaminen tuo kuitenkin haasteita ja vaatii laajaa asennemuutosta työntekijöiltä, sillä mallin avulla asiakas muuttuu objektista tasaveroiseksi kumppaniksi työntekijöiden kanssa. Mallin käyttöönotto edellyttää kaikkien lasten ja nuorten parissa työskentelevien kouluttamista siihen.

Moniammatillinen verkostodialoginen yhteistyö on todella merkittävää, paitsi asiakkaalle, myös työntekijälle. Yhteistyön avulla työntekijän on mahdollisuus saada asiakkaasta monipuolisempi kuva, jolloin työntekijän on helpompi ymmärtää asiakkaan tilannetta ja valita siihen sopivat työskentelymuodot.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

6.1 Tutkimuksen tausta

Syyskuussa 2009 saimme Kaarinan johtavalta sosiaalityöntekijältä sähköpostitse toimeksiantopyynnön, jossa aiheena oli tutkia nuorten kanssa tehtävää ennaltaehkäisevää ja korjaavaa työtä. Tähän työhön Kaarinan perhepalveluihin oli palkattu määräajaksi kaksi ohjaajaa ja kaksi perheohjaajaa. Tarkoituksena oli selvittää heidän tekemän perhepalvelun ja ohjauksen vaikuttavuutta asiakas-, työntekijä- sekä työnantajan näkökulmasta. Työn merkityksen tutkiminen oli tärkeää, koska määräajakaisten työsuhteiden mahdolliselle vakinaistamiselle piti löytyä hyviä perusteluja. Aihe kiinnosti meitä ja otimme yhteyttä toimeksiantajaan ja sovimme tapaamisen. Tapaamisella keskustelimme tutkimuksen toteutuksesta, aikataulusta ja tavoitteista, sekä loppuharjoittelumme suorittamisesta Kaarinan sosiaalitoimeen.

Toimeksiantaja esitti meille toiveen, että saisimme tutkimuksemme tulokset valmiiksi jo elokuun loppuun mennessä. Toimeksiantajamme tarvitsi tutkimustuloksia hallituksen budjetointipalaveria varten. Hän uskoi pystyvänsä tuloksien avulla tuomaan esille perhepalvelu- ja ohjaustyön merkityksen päättäjille, jotta kahden ohjaajan ja kahden perheohjaajan joulukuussa päättyvät määräajakaisten työsuhteiden vakinaistamiselle varattaisiin määrärahoja. Lupasimme, että tutkimustulokset ovat valmiit elokuun alkuun mennessä.

Lopullinen tutkimustehtävämme tarkentui ja muuttui vielä tutkimuksen suunnitteluvaiheessa. Alkuperäinen tarkoitus oli tutkia nuorten tiimin tekemän ennaltaehkäisevän ja korjaavan työn vaikuttavuutta asiakkaiden, työntekijöiden ja työnantajien näkökulmasta. Koimme aiheen liian monimutkaiseksi, koska näkökulmien antajia oli monesta eri ryhmästä. Halusimme keskittyä yhteen selkeään haastattelujoukkoon ja valitsimme asiakkaiden haastattelun luotettavimmaksi vaihtoehdoksi tutkimustulosten kannalta. Vaikuttavuuden tutkimisen koimme myös hyvin haasteellisena ja vaihdoimme vaikuttavuuden perhepalvelun ja ohjauksen hyviin ja huonoihin puoliin, jotka tarkentuivat vielä

myöhemmin hyötyihin ja kehittämistarpeisiin. Yhdessä toimeksiantajamme kanssa keskustelimme muutoksista ja päädyimme molempia osapuolia miellyttävään vaihtoehtoon. Tutkimustehtäväksi muodostui tutkia nuorten tiimin toteuttaman perhepalvelun ja ohjauksen tavoitteita, hyötyä ja kehittämistarpeita nuorten ja vanhempien näkökulmasta.

Tutkimusaiheen ja tutkimustehtävän selkiinnyttyä, aloimme suunnitella tutkimuksemme viitekehystä ja etsiä hyödyllisiä teorialähteitä. Teimme myös tutkimussuunnitelman, jonka tarvitsimme tutkimuslupaa varten. Suunnitelmasta kävi ilmi tutkimusaihe, tavoite sekä tutkimusaikataulu. Annoimme tutkimussuunnitelman 22.2.2010 Kaarinan johtavalle sosiaalityöntekijälle, joka teki siitä tutkimuslupa-anomuksen eteenpäin (liite 1). Allekirjoitimme myös anomukseen liitteeksi tarvittavan salassapitosopimuksen, jossa sitouduimme toteuttamaan tutkimuksen niin, ettei tutkimuksessa mukana olevien asiakkaiden henkilöllisyys paljastu. Saimme tutkimusluvan (liite 2) vielä saman päivän aikana Kaarinan kaupungin Hyvinvointipalvelujen johtajalta. Kun tutkimuslupa oli saatu, aloitimme haastatteluun kutsuttavien asiakkaiden kartoittamisen. Ensiksi suunnittelimme haastattelukysymykset, teimme otannan haastatteluun kutsuttavista asiakkaista ja lopuksi lähetimme kutsukirjeet nuorille ja heidän perheilleen. Meille oli hyvin merkityksellistä, että pääsimme aloittamaan tutkimuksemme ajoissa, sillä tutkimusaikataulumme oli tutkimustulosten osalta melko tiukka.

Keväällä aloitimme harjoittelumme, joka kesti yhteensä kymmenen viikkoa. Kevään aikana suoritimme niistä kuusi ja syksyllä vielä neljä viikkoa lisää. Ensimmäisen harjoittelujakson aikana suoritimme haastattelut, sekä niiden litteroinnit. Tutustuimme myös tarkemmin pienten lasten tiimin työhön, sosiaalityöntekijän työtehtäviin, Kota -vertaisryhmätoimintaan, Lukaali-, Räpsä- ja Valomerkkitoimintaan, sekä poliisiohjaajan ja lastenvalvojan työtehtäviin. Syksyn harjoittelujakson aikana perehdyimme nuorten tiimin käyttämiin työmenetelmiin, sekä työstimme tutkimuksemme teoriaosaa. Kävimme toimeksiantajan kanssa myös läpi viimeisiä tarkennuksia, joita tarvitsimme tutkimukseemme.

6.2 Tutkimustehtävä ja -menetelmä

Opinnäytetyömme lähtökohta oli työelämälähtöinen ja tutkimus oli tarkoitettu Kaarinan perhepalveluiden tarpeellisuuden osoittamiseen ja työn kehittämiseen. Tavoitteena oli tehdä perheohjaajien ja ohjaajien työn merkitys näkyväksi tutkimalla nuorten tiimin tekemän ennaltaehkäisevän perhepalvelun asiakkaille asetettujen tavoitteiden toteutumista, työn hyötyä ja kehittämis ehdotuksia. Pidimme koko ajan nuorten tiimin tietoisena opinnäytetyömme edistymisestä ja saimme heiltä paljon apua ja ohjausta tutkimuksemme eri vaiheissa.

Tutkimustehtävät:

1. Selvittää perhepalvelun ja ohjauksen yhdessä asiakkaan kanssa asetettuja tavoitteita sekä niiden toteutumista.
2. Selvittää asiakkaiden kokemaa hyötyä perhepalvelusta ja ohjauksesta.
3. Selvittää perhepalvelussa ja ohjauksessa ilmenneet kehittämistarpeet.

Haastattelukysymykset (liite 4) suunnittelimme niin, että saisimme mahdollisimman monipuoliset vastaukset tutkimustehtäviimme. Tavoitekysymyksillä tarkastelimme minkälaisia tavoitteita asiakkailla oli, miten ne olivat toteutuneet ja olivatko ne selkeitä ja toteuttamiskelpoisia. Hyötyyn kohdistuvilla kysymyksillä pyrimme löytämään niitä asioita, joita nuori ja perhe kokivat perhepalvelussa ja ohjauksessa hyväksi ja hyödyllisiksi. Kehittämistarpeisiin liittyvillä kysymyksillä kartoitimme niitä alueita, missä perhepalvelulla ja ohjauksella oli vielä parannettavaa. Samalla keräsimme palautetta Kaarinan nuorten tiimin perhepalvelusta ja ohjauksesta.

Tutkimuksemme oli laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus, jossa tutkimusmenetelmänä käytimme teemahaastattelua. Laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Siinä pyritään löytämään tosiasioita ja tuomaan ne julki. Tutkimuksen kohdetta pyritään kuvaamaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi ym. 2003, 152.) Laadullisen tutkimuksen sisältö on sama, kuin jokapäiväisessä

keskustelussa mutta lähestymistapa on ammatillinen (Brinkmann & Kvale 2009, 39).

Teemahaastattelussa ei voida kysellä mitä tahansa, vaan siinä pyritään saamaan merkityksellisiä vastauksia tutkimustehtävän mukaisesti (Sarajärvi & Tuomi 2003, 77). Teemahaastattelussa haastattelu kohdennetaan tiettyihin teemoihin, joista keskustellaan (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47–48). Teemat ovat aina etukäteen määritetyt. Haastateltavalle ei anneta valmiita vastausvaihtoehtoja vaan hän saa vastata omin sanoin. (Eskola & Suonranta 1999, 87.)

Haastattelu on hyvin joustava menetelmä ja sopii erilaisiin tutkimustarkoituksiin. Siinä ollaan suorassa vuorovaikutuksessa haastateltavan kanssa, mikä antaa mahdollisuuden monipuoliseen tiedonhankintaan. Haastattelussa tutkittava voi tuoda vapaasti esille itseään koskevia asioita. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 34–35.) Näin haastattelusta voi nousta esille jotain muuta tutkimuksen kannalta olennaista, mitä haastattelukysymyksissä ei ole otettu huomioon.

Tutkimusmenetelmän valintaan vaikuttaa se, millaista tietoa etsitään ja keneltä tai mistä sitä etsitään (Hirsjärvi ym. 2003, 173). Me päädyimme kvalitatiiviseen tutkimukseen ja teemahaastatteluun, koska koimme sen hyvin luontevaksi ja monipuoliseksi tavaksi kerätä aineistoa. Näimme sen soveltuvan parhaiten tutkimuksemme tarkoitukseen ja teemahaastattelun avulla uskoimme löytävämme vastaukset tutkimustehtäviimme.

Haastattelu valitaan tiedonkeruumuodoksi silloin, kun halutaan selventää ja syventää saatua tietoa. Haastateltavalle voidaan esittää lisäkysymyksiä sekä pyytää perusteluja vastauksille. Haastattelu on metodi, jonka tutkimuksen molemmat osapuolet kokevat yleensä miellyttäväksi. Sitä voidaan käyttää lähes kaikkialla ja sen avulla saadaan syvällistä tietoa. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 11, 35.) Haastattelun etuna on joustavuus, koska haastattelijalla on aina mahdollisuus selventää kysymystä ja toistaa kysymys tarvittaessa. Joustavuutta lisää myös se, että kysymykset voi esittää missä järjestyksessä haluaa ja

järjestystä voi vaihdella. Lisäksi haastattelun etuihin kuuluu se, että haastattelija voi toimia samalla havainnoitsijana. (Sarajärvi & Tuomi 2003, 74–76.)

Haastattelun valintaan tutkimusmenetelmäksi vaikutti myös se, että halusimme olla konkreettisesti tekemisissä asiakkaiden kanssa. Meille oli tärkeää kohdata nuoria ja vanhempia, koska katsoimme sen lähentävän meitä tutkimuksemme aiheeseen. Laadullisen tutkimuksen perusasioihin sisältyy se, että haastattelu toteutetaan sosiaalisessa vuorovaikutuksessa haastattelijan ja haastateltavan välillä (Brinkmann & Kvale 2009, 70).

Ensivaikutelma haastatteluissa on erityisen tärkeää, sillä se vaikuttaa siihen miten haastateltava suhtautuu haastattelijaan. Haastateltavan kanssa on pyrittävä dialogiin, jossa ollaan vuorovaikutuksessa ja kuunnellaan mitä toisella on sanottavanaan. Kuunteleminen on yksi vuorovaikutuksen tärkeimmistä osista, sillä sen avulla saa haastattelusta enemmän irti. Keskustelussa on tärkeää arvostaa toista osapuolta ja hänen mielipiteitään. Hyvä haastattelija on rauhallinen, katsoo haastateltavaa silmiin ja osoittaa ilmein ja elein olevansa kiinnostunut siitä, mitä haastateltavalla on sanottavanaan. (Niemelä ym. 2009, 10–11, 19–20 ja 28.)

Teemahaastattelu on hyvin monipuolinen ja joustava tiedonhankinta menetelmä. Siinä ei anneta valmiita vastausvaihtoehtoja vaan haastateltava saa vastata omin sanoin, jolloin vastauksista voi nousta esille tärkeitä teemojen ulkopuolisia käsitteitä. Tutkia voi myös haastateltavaa havainnoimalla saada lisätietoa käsiteltävien asioiden merkityksistä.

6.3 Tutkimusaineiston kerääminen ja analysointi

Haastateltavien valinta

Valikoimme asiakasperheet tutkimukseen satunnaisotannalla. Satunnaisotanta lisää tutkimukseen luotettavuutta, koska haastateltavat tulevat mukaan täysin sattumalta (Metsämuuronen 2006, 45). Tutkimusluvan puitteissa saimme kaikki tarvittavat tiedot asiakkaista nuorten tiimin työntekijöiltä. Halusimme ottaa

mukaan kaikki asiakasperheet nuorten tiimin perustamisesta lähtien. Rajasimme asiakkuudet niin, että tammikuun lopun jälkeen alkaneet asiakkuudet jätimme otannan ulkopuolelle. Syy tähän oli se, että katsoimme näiden asiakkuuksien olevan vielä niin tuoreita, ettei työskentelyä oltu ehditty niissä vielä kunnolla aloittamaan, joten emme olisi voineet esittää heille kysymyksiä perhepalvelusta ja ohjauksesta. Näin ollen asiakaslistoista otantaan mukaan valikoituneet perheet olivat tai olivat olleet nuorten tiimin asiakkaita 1.9.2008–31.1.2010 välisellä ajalla.

Päätimme jättää otannasta pois myös ne nuoret tai perheet, jotka olivat muuttaneet toiselle paikkakunnalle, koska henkilökohtaisen haastattelun järjestäminen olisi tällöin ollut hankalaa. Tutkimuksen ulkopuolelle jäivät myös perheet, joissa työskentely oli jo päättynyt ensimmäiseen tai toiseen kertaan, koska nekään eivät olleet mielestämme tarpeeksi merkittäviä asiakkuuksia tutkimuksemme kannalta. Lopulta kokonaisotantaan valikoitui yhteensä 36 perhettä. Jaoimme 36 otantaperhettä vielä kolmeen ryhmään asiakkuuden keston mukaan, jotta saisimme mahdollisimman monipuolisen kuvan työskentelyn eri vaiheista. Kolme otantaryhmää olivat 0–6 kuukautta, yli kuusi kuukautta ja päättyneet asiakkuudet.

Varsinaisen otannan suoritimme niin, että listasimme asiakkuudet omiin ryhmiin ja otimme jokaisesta ryhmästä aina joka kolmannen nimen. Jokaisesta ryhmästä otimme kolme perhettä. Päätimme aluksi ottaa otannalla mukaan haastatteluun yhteensä yhdeksän perhettä, koska arvelimme sen olevan riittävä määrä haastateltavia kahdelle, ottaen huomioon, että jokaisesta perheestä voi tulla useampi haastateltava. Poistimme otannan jälkeen jo valikoituneet perheet listoilta, jotta seuraava otanta olisi helpompi tehdä samalla menetelmällä. Teimme uuden otannan jo valmiiksi siltä varalta, että asiakkaat eivät suostu haastatteluihin ja kirjeitä olisi lähetettävä lisää. Suoritimme uuden otannan samalla menetelmällä, mutta tällä kertaa jokaisesta ryhmästä valikoitui kaksi perhettä asiakkuuden kestojen mukaan. Systemaattinen otantamenetelmä sopii käytettäväksi silloin, kun tutkijalla on olemassa valmis nimilista eli sisäinen

järjestys, joka on yleisesti tunnistettavissa. Systemaattinen otanta toteutetaan niin, että poimintaväli on aina sama. (Metsämuuronen 2006, 46.)

Haastatteluun kutsuminen

Lähetimme otannassa valikoituneille perheille kutsukirjeen (liite 3), jossa kerroimme tarkemmin tutkimuksen sisällöstä ja tarkoituksesta. Kirjeessä lupasimme ottaa perheeseen puhelimitse yhteyttä viikon sisällä ja kysyä osallistumishalukkuutta haastatteluun. Ensimmäiset kutsukirjeet lähetimme 24.2.2010 yhdeksälle eri perheelle. Kirjeiden lähettämisesä olimme tarkkoja osoitteiden paikkansa pitävyydestä, jotta kirjeet varmasti saavuttivat oikean henkilön. Meillä oli käytössä Kaarinan perhepalvelujen tietojärjestelmä, joka päivitti tiedot Väestörekisterikeskuksen kautta.

Tavoitimme kirjeiden avulla kaikki nuoret ja heidän perheensä. Näistä kymmenen henkilöä, viidestä eri perheestä suostui haastateltavaksi. Kymmenestä haastateltavasta kaksi oli nuoria ja loput vanhempia. Tavoittemme oli saada aineistoamme varten ainakin 12 haastateltavaa ja näin ollen päätimme postittaa vielä yhden kirjeen lisää. Perhe valikoitui valmiiksi tekemästämme uudesta otannasta ensimmäisesti 0–6 kk ryhmästä. Viikon päästä soitimme perheelle ja molemmat vanhemmat suostuivat haastatteluun. Tämän jälkeen meillä oli yhteensä 12 haastateltavaa ja päätimme, että se oli sopiva määrä.

Muutamien viikkojen kuluttua meille selvisi, että kahden perheen haastattelut eivät toteudu. Yksi haastatteluun jo suostunut vanhempi unohti tulla paikalle, minkä jälkeen hän ei enää vastannut soittoihimme, kun yritimme tavoitella häntä varataksemme uuden haastatteluajan. Toisen perheen äiti ja poika suostuivat aluksi haastatteluun, mutta kun poika yhtäkkiä peruikin tulonsa, ei myöskään äiti halunnut tulla. Näin haastateltavien määrä tippui yhdeksään ja meidän piti jälleen lähettää uusia kirjeitä. Lähetimme kirjeet kahdelle perheelle. Nämäkin perheet valikoituvat jo aikaisemmin tehdystä toisesta otannasta, joista toinen perhe valikoitui yli kuuden kuukauden kestäneistä asiakkuuksista ja toinen

päätyneistä asiakkuuksista. Tavoitimme molemmat perheet, mutta vain toisesta perheestä yksi nuori suostui haastatteluun.

Suoritimme jälleen uuden otannan ja jokaisesta ryhmästä asiakkuuksien keston mukaan valikoitui yksi perhe. Viimeinen kolmen kappaleen erä kirjeitä lähti postiin 4.5.2010. Tästä erästä saimme vielä kaksi vanhempaa haastateltavaksi, jonka jälkeen aineistomme oli mielestämme riittävä. Haastatteluun pyydytyistä 15 perheestä saimme haastatteluun yhteensä kahdeksan perhettä. Haastateltavista yhdeksän oli vanhempia ja kolme nuoria.

Haastattelujen toteutus

Toteutimme haastattelut Kaarinan sosiaalitoimistossa tai asiakkaiden kotona. Haastattelupäivän ja -ajan sovimme jokaisen kanssa erikseen. Valmistauduimme haastatteluun varmistamalla, että nauhuri toimi ja sen akku oli täyteen ladattu. Pyrimme myös muistuttamaan asiakkaita haastatteluista edellisenä päivänä lähettämällä heille tekstiviestin. Haastattelupaikoille saavuimme aina ajoissa. Kun haastattelu tapahtui Kaarinan sosiaalitoimistossa, meillä oli tapana tarjota asiakkaille kahvitukset. Toimistossa tapahtuvat haastattelut pidimme siihen varatussa tilassa, joka oli yleisestikin käytössä asiakas- ja perhetapaamisissa. Huoneessa oli mukavat nojatuolit ja ilmapiiri oli rauhallinen ja miellyttävä. Perheen kotona tapahtuvissa haastatteluissa pidimme tärkeänä, että noudatimme sovittua aikataulua ja arvostimme perheen vastaanottavaisuutta. Kotona tapahtuvat haastattelut toteutuivat myös rauhallisissa ja meluttomissa olosuhteissa, joko keittiössä kahvikupin ääressä tai olohuoneessa.

Päätimme tehdä haastattelut yksin, koska katsoimme sen säästävän aikaa sekä helpottavan litterointeja. Uskoimme, että myös asiakkaalle oli mukavampaa, että haastattelihoita oli vain yksi. Jaoimme haastateltavat tasan, jotta molemmilla olisi yhtä paljon haastateltavia. Tarkoituksenamme oli haastatella nuoret ja vanhemmat erikseen, koska uskoimme nuoren olevan avoimempi ilman vanhemman läsnäoloa. Näin esimerkiksi nuori ja vanhempi pääsivät

osallistumaan haastatteluun samaan aikaan, kun toinen meistä haastatteli nuorta ja toinen vanhempaa.

Aloitimme haastattelut kertomalla itsestämme ja tutkimuksemme tarkoituksesta. Korostimme asiakkaille, että toivomme avoimuutta ja suorapuheisuutta vastauksissa. Muistutimme myös, ettei henkilötietoja julkaista missään, eikä sanottuja asioita pystytä yhdistämään heihin. Haastattelutilanteet kestivät noin puolesta tunnista tuntiin ja olivat suurimmaksi osaksi luontevia tilanteita. Haastattelutilanteissa kohdatut haasteet liittyivät kysymysten ymmärtämiseen, varsinkin siinä tapauksessa kun haastateltavan äidinkieli oli eri kuin suomi. Tässä tilanteessa osa kysymyksistä jouduttiin jättämään pois, koska selityksistä huolimatta emme saaneet haastateltavaa ymmärtämään kaikkia kysymyksiä niin kuin ne oli tarkoitettu. Myös monet vastaukset jäivät heikon suomenkielen takia tulkinnan varaisiksi.

Kaikille haastateltaville esitettiin samat kysymykset, samassa teemojen mukaisessa järjestyksessä. Nuorille saatoimme avata ja tarkentaa kysymyksiä, jos ne olivat heille epäselviä. Haastattelutilanteissa pyrimme olemaan aidosti läsnä ja pidimme kysymykset mahdollisimman avoimina, jotta asiakas pystyisi ottamaan asioita puheeksi laajemmin. Osa kysymyksistä jätettiin esittämättä sen takia, että asiakas saattoi yhteen kysymykseen vastatessaan vastata jo omatoimisesti seuraavaan kysymykseen.

Aineiston analysointi

Aineiston analyysissä on tarkoitus selkeyttää ja järjestää tietoa uudelleen, jotta suuresta aineistomäärästä löydettäisiin helpommin tärkeitä ilmiöitä (Kananen 2008, 88). Aineiston analysointia varten nauhoitimme kaikki haastattelut ääninauhurille. Siirsimme äänitallenteen haastattelun jälkeen aina tietokoneelle ja pyrimme litteroimaan ne välittömästi tai lähipäivien aikana. Aineiston litterointi eli puhtaaksi kirjoitus tehdään suoraan tallennetusta aineistosta (Hirsjärvi & Hurme 2008, 138). Litteroimme koko haastattelun sanasta sanaan, ainoastaan kaikki sanattomat ääntelyt jätimme alusta asti litteroimatta. Litteroitua tekstiä muodostui yhteensä 46 sivua, jonka olimme kirjoittaneet rivivälillä 1 ja fontilla

Times New Roman 12. Litteroinnin jälkeen aloitimme tekstin teemoittelun, analysoinnin ja tulkitsemisen.

Ennen kuin litteroitua aineistoa voidaan analysoida se pitää tiivistää ja tehdä selkeämmäksi. Yksi aineiston pelkistämisen keino on koodaus, jonka avulla aineistosta pystytään löytämään oleelliset asiat. Koodaus itsessään ei ole analyysi, vaan se on välivaihe, joka tekee mahdolliseksi analyysin. Se on tekniikka, jonka avulla aineisto tiivistetään ymmärrettävään ja käsiteltävään muotoon. Koodauksen avulla tiedot yhdistetään niin, että samaa tarkoittavat asiat yhdistetään samalla koodilla. Aineiston laadullista sisältöä ei kuitenkaan saa vähentää aineistoa koodattaessa. Yleistä koodaustapaa ei ole olemassa, sillä jokainen tutkija koodaa itselleen ja tutkimukselleen sopivalla tavalla. (Kananen 2008, 88–89.)

Käsittelimme litteroitua tekstiä suurimmaksi osaksi tietokoneella, koska koimme sen olevan meille luonnollisin tapa työskennellä. Aloitimme aineiston tiivistämisen poistamalla litteroiduista teksteistä asiaan kuulumattomia osia, kuten toistoja, maneereita ja ei-olennaisia seikkoja. Tämän jälkeen vaihdoimme litterointeja keskenämme, koska olimme työstäneet tähän mennessä vain omia haastatteluja ja niistä saatuja materiaaleja. Näin saimme molemmat paremman käsityksen koko aineistosta. Luimme kumpikin kaikki tiivistetyt litteroinnit muutaman kerran läpi. Tämän jälkeen luokittelimme aineiston viiteen eri ryhmään, joita lähdimme tarkastelemaan tarkemmin.

Kolme pääryhmää tulivat suoraan kysymyksiemme teemoista. Hyödyt, kehittämistarpeet sekä tavoitteet olivat pääryhmiä. Hyötyihin kuului kaikki positiiviset asiat, jota perhepalvelun nähtiin tuovan. Tavoitteet pitivät sisällään koko tavoitteiden asettamisprosessin. Kehittämistarpeisiin kuuluivat kehittämis ehdotukset ja perhepalvelusta ja ohjauksesta koetut negatiiviset asiat.

Muita kysymystemme ulkopuolelta nousevia teemoja olivat: asiakkuuden alkaminen, työmenetelmät, sekä ongelmien ennaltaehkäisy. Asiakkuuden alkaminen tarkoitti tapaa, jolla nuori ja perhe tulivat perhepalvelun ja ohjauksen asiakkaiksi. Haastattelussa asiakkaat mainitsivat myös työmenetelmiä, joita

heidän kanssaan käytettiin. Ongelmien ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen oli toistuva käsite muutamassa haastattelussa. Tämän teeman löysimme vasta myöhemmin, kun luimme aineistoamme vielä kertaalleen läpi.

Jatkoimme teemoittelua niin, että sovimme kunkin ryhmän aihetta vastaamaan yhden värin, jotta voisimme merkitä tekstin kohtia aina tietyllä värillä, riippuen siitä, mitä aihealuetta teksti koski. Merkitsimme tekstistä kaikki tavoitteita koskevat asiat keltaisella, kehittämistarpeet punaisella, hyödyt vihreällä ja asiakkuuden alkamisen sinisellä sekä työmenetelmät vaaleanpunaisella. Näin meidän oli helpompi löytää tekstistä tietyt aihealueet. Tämän jälkeen yhdistimme kaikki punaisella merkityt tekstit omaan kehittämistarpeet -kansioon, keltaiset tavoite -kansioon, vihreällä merkityt tekstit hyöty -kansioon, sinisellä merkityt asiakkuuden alkaminen -kansioon ja vaaleanpunaisella merkityt työmenetelmät -kansioon. Teemoittelu on yksi teemahaastatteluaineiston analysointitapa, jossa pyrkimyksenä on löytää jokaisen teeman alle siihen liittyviä asioita. Aineistosta ulkopuolelta voi myös nousta lisää uusia teemoja. Teemoittelu on hyvin helppoa, jos aineiston keruu on tapahtunut teemahaastattelulla, koska haastattelun teemat muodostavat jo itsessään selkeän jäsenyyksen aineistoon. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 93; Kananen 2008, 91.)

Teemojen kokoamisen jälkeen aloitimme varsinaisen analysoinnin ja tulkitsemisen, jossa käytimme sisältöanalyysille ominaisia piirteitä. Sisältöanalyysissä on pyrkimys kuvata hankittujen dokumenttien sisältöä sanallisesti tiiviissä muodossa. Tulkinna ja päättelyn avulla aineistosta pyritään löytämään nousevia käsitteitä tutkittavasta asiasta. Erilaisia käsitteitä yhdistämällä on tarkoitus saada vastaus tutkimustehtävään. (Sarajärvi & Tuomi 2003, 107 ja 115.)

Kävimme jokaiseen kansioon kootut tekstit läpi ja etsimme yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia. Pyrimme tarkastelemaan sellaisia aineistosta nousevia asioita tai sanoja, jotka ovat yhteisiä usealle haastateltavalle. Näin pystyimme paremmin toteamaan, kuinka monta haastateltavaa oli esimerkiksi samaa mieltä asioista. Kvalitatiivisesta tutkimusaineistosta ei voi tehdä yleistettäviä

päätelmiä, koska aineisto on yleensä liian pieni. Tarkoitus on yksittäisiä tapauksia tarkastelemalla löytää jotain merkittävää, joka toistuu usein myös yleisemmällä tasolla. Toistuvia ilmiötä on tarkoitus kuvata, ymmärtää ja tulkita. (Hirsjärvi ym. 2003, 171; Kananen 2008, 24.)

Koimme, että onnistuimme keräämään haastattelujen avulla monipuolisen ja kattavan aineiston. Aineiston litterointia pidimme tutkimuksemme työläimpänä vaiheena, mutta sen avulla saimme aineiston paremmin tulkittavaan muotoon. Aineiston analysointivaihe oli ehdottomasti mielenkiintoisin ja palkitsevin osuus, koska sen avulla saimme tutkimustehtäviimme vastaukset.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

7.1 Perhepalvelun ja ohjauksen tavoitteet

Perheillä ja nuorilla oli runsaasti erilaisia tavoitteita, joilla pyrittiin löytämään ongelmatilanteisiin ratkaisuja. Yleisimpiä tavoitteita olivat nuoren ja vanhemman välisen suhteen ja kommunikoinnin paraneminen, ristiriitojen selvittäminen vanhemman ja nuoren välillä sekä nuoren koulunkäynnin sujuminen ja opiskelumotivaation lisääminen. Neljässä perheessä tavoitteena oli parantaa vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta ja luottamusta, jotta kotona olisi parempi ilmapiiri. Kahden vanhemman tavoite oli pyrkiä hillitsemään itseään paremmin ja olla hermostumatta riitatilanteissa. Pyrkimyksenä oli, että vanhempi oppisi ratkomaan ristiriidat nuoren kanssa keskustelemalla ja kuuntelemalla. Kolmen nuoren kohdalla tavoitteena oli koulunkäynnin paraneminen.

No se et päästään enemmän juttuun äidin kans. Ku se on ollu vaikeeta meille ku ollaan liian samanlaisia. Eli se et ymmärretään toisia paremmin. H3

Varmaan semmost niinku lasten kans...et he tulis paremmin toimeen keskenään ja se et meil ei olis niin pal riitaa mun ja mun tytön välil... ja hän jotenki niinku pystyis avautumaan ja puhumaan asioistaan ja me tultais toimeen keskenämme paremmin ja kotona olis parempi ilmapiiri ja olis semmost luottamusta. H9

Vanhemmilla tavoitteet kohdistuivat usein rajojen asettamiseen ja nuorilla rajojen noudattamiseen. Yhden nuoren kohdalla päihteidenkäyttö, huono kaveripiiri ja yölliset poissaolot olivat asioita, joihin pyrittiin puuttumaan auttamalla vanhempaa asettamaan nuorelle kotiintuloajat ja säännöt. Nuorta yritettiin tukea noudattamaan sääntöjä niin, että hänet otettiin mukaan keskustelemaan mahdollisista sääntörikkomuksista ja niistä johtuvista seurauksista. Kahden muun nuoren kohdalla tavoitteet olivat kotiintuloaikojen ja kodin muiden sääntöjen noudattaminen, sekä ilmoitusvelvollisuus vanhemmille kaikista menoista.

Yhdessä perheessä tavoitteina oli luoda kotiin parempi ilmapiiri, parantaa äidin ja tyttären välejä ja saada tytär avautumaan enemmän asioistaan äidilleen.

Myös sisarusten keskinäisiin väleihin yritettiin luoda parannuskeinoja. Toisen perheen kohdalla perhepalvelun ja ohjauksen tavoitteena oli tukea vanhempaa ja nuorta löytämällä nuorelle sopivat tukitoimenpiteet. Nuorelle pyrittiin rakentamaan tuki- ja turvaverkkoa siviilielämään pitkän osastohoidon jälkeen. Perhettä tuettiin myös löytämään keinoja taloudellisen tilanteen parantamiseksi. Kolmannen perheen nuoren tavoitteena oli pyrkimys itsenäiseen selviytymiseen vaikean masennuksen jälkeen. Neljännessä perheessä nuoren kohdalla tavoiteltiin apua oppimisvaikeuksiin, sekä kaverisuhteiden luomiseen ja ylläpitämiseen. Tietokonetta jatkuvasti pelaavaa nuorta pyrittiin rohkaisemaan sosiaalisemmaksi, itsenäiseksi ja aktiivisemmaksi, jotta hän tapaisi ystäviään, hoitaisi omia asioitaan ja aloittaisi uuden harrastuksen.

Sit ku me saatiin se työ alkuun ni varmaan se tavote oli... tukea... ja auttaa niinku meidän perhettä... parhaalla mahdollisella tavalla. Et koitettiin sit niinku yhdes mieltä niit tukitoimenpiteitä ja sit just mun tyttäreille mikä hänt vois niinku tukea ja auttaa. H6

Perhe ja nuori saivat esittää toiveita ja mielipiteitä tavoitteiden toteuttamiseen, mutta perheohjaaja ja ohjaaja tarkensivat yleensä ensin huolenaiheet, joita nuorella ja perheellä oli. Näihin huolenaiheisiin etsittiin yhdessä nuoren kanssa hänelle sopivia ratkaisuja ja työskentelymuotoja. Tavoitteita nuoren ja perheen lisäksi oli yleensä laatimassa perheohjaaja tai ohjaaja, sekä sosiaalityöntekijä. Kaikki haastateltavat kokivat asetetut tavoitteet selkeinä ja hyvin ymmärrettävinä. Ainoastaan yksi äiti piti vaikeana tavoitteiden laatimista ja toinen vanhempi koki, ettei hänen kohdallaan asetettu tavoitteita lainkaan.

Eräs nuori ymmärsi hyvin kaikki huolenaiheet, joita pyrittiin poistamaan, mutta hän ei pitänyt niitä itselleen ongelmana. Kaikkien haastateltavien mukaan heidän mielipiteet otettiin huomioon tavoitteiden asettamisessa ja koko tavoiteprosessin aikana. Yksi vanhempi piti tärkeänä, että nuori on mukana tavoitteiden asettamisessa ja mahdollisten rangaistusten sopimisessa. Näin nuori oppi paremmin mitä sääntöjen rikkomisesta seuraa.

Kyl ne tavoitteet mun mielest oli ihan selkeit... just ku ne tulee työntekijöiltä ja ne sanoo tavoitteet... et oisko hyvä et ne olis tämmöset... ni ne kuulostaa ihan järkevält. Mut mun on koko aika ollu itte vaikeeta asettaa semmosii tavoitteit...et sit sitä vaa ajattelee et voiku tääki asia olis paremmin, mut ei osaa sanoo sitä semmotti laajemmalti mikä se tavoite olis...H9

No joo saatiin ite ehdottaa, et mikä olis meidän mielestä sellasta mikä helpottais meidän kommunikointia. Mun mielestä se on ainaki sellanen mikä on auttanu, oon tyytyväinen niihin. Saatiin myös sanoo et mitä me ite halutaan tästä elämästä. H3

Tavoitteiden toteutumista seurattiin kaikissa tapauksissa säännöllisesti ja tavoitteita tarkennettiin ja muutettiin tarpeen mukaan, jotta ne pysyivät ajantasaisina. Ohjaajat soittelivat ja kyselivät kuulumisia ja tapasivat perhettä ja nuorta säännöllisesti sovittuina ajankohtina. Tällöin keskusteltiin, miten on mennyt ja miten tavoitteiden toteuttaminen on sujunut. Tavoitteiden seurantalavereja pidettiin välillä Kaarinan sosiaalitoimistossa ja välillä perheen kotona. Haastateltavat pitivät säännöllistä seurantaan hyvänä, koska näin tavoitteet eivät päässeet unohtumaan.

No aina tietyn välein kokoonnuttiin tänne ja juteltiin et miten on mennyt. Et se on hyvä asia et seurataan. Et jos sattuu kotonaki unohtuu, ni on hyvä et ku tulee tänne niin asiat muistuu taas mieleen. H11

Asetettuja tavoitteita pidettiin realistisina ja toteuttamiskelpoisina. Tavoitteet olivat myös asiakkaille selkeitä ja he ymmärsivät mihin niillä pyrittiin. Kaikki haastattelussa olleet vanhemmat ja nuoret kokivat, että tavoitteet olivat toteutuneet, ainakin jossain määrin. Tavoitteiden toteutuminen riippui työskentelyn vaiheesta. Toisilla työskentely oli vasta aloitettu, toiset olivat jo pidemmällä ja joidenkin asiakkuus oli jo kokonaan päättynyt. Tämä tarkoitti tavoitteiden kohdalla sitä, että osalla tavoitteiden toteutuminen oli vielä työn alla ja osa oli ne jo saavuttanut.

Yhden vanhemman mukaan tavoitteet toteutuivat niissä määrin missä perhepalvelu ja ohjaus pystyi nuorta auttamaan. Kahden perheen tapauksessa asiat paranivat vasta, kun nuori otettiin huostaan ja sijoitettiin laitokseen. Toisessa tapauksessa nuori palautettiin sijoituksesta takaisin kotiin, jolloin ongelmat alkoivat uudestaan. Tähän kotiuttamispäätökseen olivat pettyneitä niin nuori itse, kuin vanhemmatkin, koska nuoren kotiutumisen jälkeen ongelmat palasivat takaisin.

No silloinku mä olin himas ni sillo mä en pystyny niil tekemää mittää, mut nyt mä oon jonkun verran tsempannu ku mä oon ollut tuol (Lastenkodissa). Tai se on osa niinku...pakko tapahtuu. (H10)

No poika on rauhattunu...koulussa on saanu ystäviä kans, sekin on muuttanu poikaa. Ohjaajan käynnit on ollu tosi hyväks. H8

Tavoitteiden yhteydessä esille nousi myös haastateltavien lastensuojeluasiakkuuksien alkaminen eli millä tavoin nuoret ja heidän perheensä olivat ohjautuneet perhepalvelun ja ohjauksen piiriin. Perheistä kolme olivat ottaneet itse yhteyttä sosiaalitoimeen, josta asiakkuus alkoi. Yhdessä tapauksessa koulu otti sosiaalitoimeen yhteyttä nuoren oppimisvaikeuksien takia ja yhdessä tapauksessa ilmoitus tuli päiväkodista. Yhden nuoren kohdalla sairaala ilmoitti huolensa lastensuojelulle.

Yhden perheen kohdalla vanhemman avunpyynnöt laiminlyötiin kerta toisensa jälkeen. Vanhempi oli hakenut ongelmiinsa apua jo hyvin varhaisessa vaiheessa, mutta avunpyyntöjä ei otettu vakavasti. Vanhempi oli tästä hyvin pahoillaan, koska perhe olisi voinut saada apua ongelmiin paljon aikaisemmin, jos häntä olisi kuunneltu. Vanhempi oli hakenut apua koulun psykologilta sekä neuvolasta.

No neuvolas oli tiedos mikä meidän perheen tilanne oli, mut ei niil varmaan oo resurssei ja semmost ja tota no koulust mä kyl yritin sitä silloin sen psykologin kautta, mut sielläkin oli se ongelma et siel vaihtu psykologit koko aikaa. Se yksi oli aika nuori ja kokematon ja näin ja et ei siit sillai ollu mitään hyötyy...H9

Kumpikaan taho ei auttanut perhettä, vaikka ongelmat olivat vanhemman mukaan silloin jo hyvin selkeitä ja näkyviä. Vanhempi toivoi, että ammattilaiset olisivat pyrkineet auttamaan hänen perhettään paremmin tai ohjanneet heidät toisen tuen piiriin, kuten esimerkiksi sosiaalitoimeen. Lopulta vanhempi sai apua ongelmiinsa vasta muutamien vuosien kuluttua, kun perheen toinen lapsi aloitti päiväkodin ja ongelmat huomattiin siellä. Päiväkoti teki asiasta lastensuojeluilmoituksen, jonka jälkeen perheessä aloitettiin perhetyö.

7.2 Perhepalvelun ja ohjauksen hyödyt

Nuorten kokemat hyödyt

Nuorten mielestä perhepalvelusta oli hyötyä, koska he saivat apua ongelmiinsa. Yksi nuori totesi, että perhepalvelussa parasta oli avun saaminen ja se, että

ohjaaja oikeasti halusi auttaa. Myös raha-asioihin tullut apu oli tärkeää, kuten harrastuksien rahallinen tukeminen. Perhepalvelu ja ohjaus antoi nuorille myös hyviä keinoja ja ratkaisuvaihtoehtoja ongelmiin. Eräs nuori totesi, että eniten positiiviseen muutokseen vaikutti kaikki hyvät ammattilaisten vinkit ja neuvot, jotka johtivat saavutettuihin tavoitteisiin. Yhdelle nuorelle tärkein hyöty ohjauksesta oli se, että hän sai voimia elämässä selviämiseen. Nuori oppi käyttämään tärkeitä tukiverkostoja hyväkseen ja avuksi jaksamiseensa. Nyt hänellä on enemmän ihmisiä ympärillään, joilta hän saa tarvittaessa apua.

Niil ohjauksenkäynneillä me juteltiin tukiverkostosta. Sit mä opin käyttämään niitä ja sit vaan niinku ymmärtämään et on niit ihmisiä ympärillä jotka tukee. H12

Perhepalvelun ja ohjauksen avusta huolimatta yksi nuori totesi, että sijoitus oli hänen kohdallaan oikea ratkaisu. Nuori piti tärkeänä, että äidin tukemista jatkettiin, vaikka nuori itse sijoitettiin. Nuori sanoi, että oli huomannut äidissäkin tapahtuvan paljon muutoksia. Äiti oli paljon rauhallisempi ja hermostuneisuus oli kadonnut. Yhden nuoren mielestä riidat vanhempien kanssa olivat vähentyneet sekä luottamus vanhempien ja nuoren välillä oli parantunut. Nuori totesi tehneensä paljon töitä tavoitteiden saavuttamisen eteen. Hän oli oppinut katsomaan tilannetta myös vanhempiensa näkökulmasta ja vanhemmat olivat oppineet vastaavasti katsomaan asioita nuoren kannalta. Yksi nuori piti tapaamiskertojen määrää riittävänä, koska hänelle jäi aikaa myös omien ongelmien itsenäiseen pohtimiseen ja ratkaisujen löytämiseen. Toinen nuori olisi taas halunnut nähdä ohjaajaansa useammin.

Suurin osa muutoksista on tapahtunu siin ku mä siirryin tonne lastenkotiin...H10

No luottamus ja välit äidin kans menny parempaan suuntaan, kaveritkin on ollu auttamas. Riidat on vähentyny. Se tuntuu hyvältä. H3

Kokonaisuudessaan nuoret olivat hyvin tyytyväisiä perhepalveluun ja ohjauksen tarjoamaan apuun. Eräs nuori totesi, että on saanut perhepalvelulta ja ohjaukselta kaiken sen avun mitä odottikin, jopa enemmän. Yhden nuoren mielestä perhepalvelu ja ohjaus toimi hyvin ja hän sai kysymyksilleen vastauksia.

Vanhempien kokemat hyödyt

Vanhemmat olivat hyvin tyytyväisiä Kaarinan perhepalveluun ja ohjaukseen ja kokivat saaneensa palvelulta monipuolista ja tehokasta apua. Vanhempien mielestä perhepalvelusta ja ohjauksesta oli hyötyä, joko heille itselleen, nuorelle tai parhaimmessa tapauksessa molemmille. Vanhempien mukaan tapaamisia oli riittävästi ja niiden määrään pystyi vaikuttamaan tarpeen mukaan. Perheohjaajan ja ohjaajan tekemiä kotikäyntejä kiiteltiin, koska se helpotti paljon vanhempien arjen järjestelyjä kun tapaamisia pystyttiin järjestämään myös perheen kotona. Etenkin yksinhuoltajille tämä oli suuri helpotus.

Mä oon sitä mieltä et harvoin kehutaan, yleensä haukutaan, positiivinen palautekin täytyy antaa ja niin mä nyt tein. H8

Mä oon ollu tyytyväinen. Mä oon saanu tukea... yllättävän paljonkin. Oon ollu positiivisesti yllättyne. H11

Vanhempien mielestä hyvää oli sosiaalitoimen kautta saatu rahallinen tuki ja nuorten kuljetukset harrastuksiin ohjaajien toimesta. Sosiaalitoimi rahoitti myös nuorten kesätöitä, mikä oli vanhempien mielestä mukavaa. Moni vanhempi koki parhaaksi asiaksi perhepalvelussa ja ohjauksessa hyvät neuvot ja ohjeet. Erityisesti neuvot kasvatukseen, ristiriitojen selvittämiseen sekä rajojen asettamiseen ovat olleet merkittävä apu. Yksinhuoltajavanhemmat pitivät tärkeimpänä keskustelutukea ja toisen aikuisen läsnäoloa. Vanhemmat kehuivat myös hyvää yhteistyötä muiden auttajatahojen kanssa, kuten koulun ja psykologin. Vanhemmat, jotka hakivat perhepalvelun apua itse, kehuivat palvelun saamisen helppoutta ja sitä, että apu tuli nopeasti.

No kyllä parasta on ollut just se tuki siinä arjessa...et...täs on ollu sit kuitenkin aikuisii ihmisii jakamas sitä arkee ja just sillai et nuorikin on saanu sitte jutel semmosis asioista mist hän ei sit äitil oo halunnu jutella...et pitäähän nuorel olla niinku muitaki aikuisii...H1

Meidän palvelu on ollu niin hyvää, et mä just oon kehunu kaikille et oli luojan lykky et muutettiin Kaarinaan, näin hyvää palvelua en oo koskaan saanu. Mun mielestä saa jatkaa ihan samaan malliin. H8

Eräs isä kertoi perheen saaneen apua perhepalvelun ja ohjauksen avulla myös muihin ongelmiin, joita he eivät olleet itse tiedostaneet. He hakivat apua nuoren koulunkäyntiongelmien ja oppimisvaikeuksiin, mutta saivat apua ja hyviä

vinkkejä myös kotona ilmeneviin ristiriitatilanteisiin ja kasvatusongelmiin, jotka huomattiin perhepalvelun ja ohjauksen alkuvaiheessa. Vanhempi koki sen helpottavan heidän elämäänsä suuresti. Koko perhe oli myös tyytyväinen nopeaan ja vaivattomaan avun saantiin. Perhepalvelussa parasta oli isän mielestä ylipäättään palvelun tarjoaminen ja nopea puuttuminen tilanteisiin. Isä kertoi, että oli huomannut perhepalvelun ja ohjauksen vaikuttaneen selvästi nuoren käyttäytymiseen. Hiljaisesta ja sisäänpäin vetäytyneestä nuoresta oli tullut paljon rohkeampi ja puheliaampi, ja hän oli saanut itselleen kavereita. Vanhempi uskoi, että muutokseen vaikutti perhepalvelun ja ohjauksen kokonaisuus, eikä pelkästään mikään yksittäinen tapaus. Isän mukaan koko perhe oli tyytyväinen palveluun. Se oli ollut enemmän mitä he edes kuvittelivat saavansa. Myös koulun ja sosiaalitoimen välinen yhteistyö oli isän mielestä erittäin hyvää.

Yhden perheen äidin mukaan perhepalvelu oli ollut todella tehokasta. Kaikki meni niin kuin pitikin ja asiat saatiin vanhempienkin tietoon. Äidin mielestä perhepalvelussa oli parasta keskusteluapu ja tuki nuoren kasvatukseen. Äiti koki, että hän oli yksin ongelman kanssa, koska lähipiirissä ei ole ollut ketään, keneltä olisi voinut saada vertaistukea. Äidin mielestä perhepalvelusta oli ehdottomasti hyötyä, koska nykyään nuori kuuntelee vanhempiaan enemmän ja aggressiivisuus on vähentynyt. Eniten apua äiti sai perheohjaajan hyvistä neuvoista. Kokonaisuudessaan vanhempi oli todella tyytyväinen Kaarinan tarjoamiin palveluihin. Äiti kehui myös perhepalvelun hyvää yhteistyötä muiden auttajatahojen kanssa.

Yhden isän mukaan perhepalvelussa oli hyvää ulkopuolisen ihmisen tuki rajojen asettamisessa. Siinä vaiheessa, kun nuori oli saanut vanhemmista yliotteen, niin ulkopuolisen käskyt menivät isän mukaan nuorelle paremmin perille. Vanhempien mielestä perheohjaajat osasivat hyvin luoda kontakteja nuorten kanssa. Vanhempi oli myös tyytyväinen perheohjaajan käyttämiin menetelmiin. Nuoret ja vanhemmat mainitsivat keskustelun lisäksi käytetyiksi menetelmiksi pelien pelaamisen, verkostokartan tekemisen ja erilaisten kuvakorttien käytön.

Eräs vanhempi piti tärkeänä säännöllisiä tapaamiskäyntejä ja tavoitteiden seuraamista. Näin tavoitteet eivät päässeet unohtumaan. Vanhempi koki perhepalvelun suurimmaksi eduksi sen, että se oli ilmaista, koska pienten tulojensa takia hän ei olisi pystynyt palvelua maksamaan. Palvelun avulla vanhempi sai myös tarvitsemaansa vapaa-aikaa itselleen, silloin kun työntekijä oli nuoren kanssa. Suuri apu oli myös perhepalvelun tuoma tuki ja neuvot kasvatukseen. Yksinhuoltajaäidille oli ollut paljon apua siitä, että hän sai keskustella ja avautua ongelmistaan toiselle ihmiselle, joka osasi vielä ammattinsa puolesta auttaa.

Joo lähinnä keskusteluu...kyl se on niinku auttanu tosi paljon ku joku jaksaa kuunnella ja voi jutella ihan niinku sillai avoimesti niist asioist ni kyl se ainaki helpottaa sit sitä tuskaa ku niit ongelmii on enemmän ja enemmän...Ja ihan konkreettist apuu sillai et kouluun on ollu perhetyöntekijä yhteydes mun pyynnöstäni ja sit on saatu rahallist tukee harrastukseen. H9

Yksi äiti koki tärkeäksi, että hänen lapsestaan tehtiin lastensuojeluilmoitus. Hänen mielestä on hyvä asia, että muutkin ihmiset kuin pelkästään lasten ja nuorten kanssa työskentelevät ammattilaiset, pystyvät nykyään tekemään lastensuojeluilmoituksen. Äidin mukaan varsinaista vaikutusta ei tapahtunut nuoren tilassa, mutta äiti itse sai apua ja tukea perhepalvelulta. Hän uskoi, että perhepalvelun ja ohjauksen avulla hän sai lisää voimia yrittää.

Kyl siit ohjauksest saa niinku voimii yrittää ja... vaikkei tytär sitoutunu ni itse mä olin ainaki hirveen sitoutunu ja pidin niinku kynsin hampain kiinni siitä et nyt mä saan vihdoin ja viimein apua... et onhan se niinku ihan hirvittävän suuri merkitys et ei sitä oikein osaa sanoa. H6

On hyvin tärkeää, että vanhemman huolia ja murheita kuunnellaan. Nuorten ongelmat voivat nykypäivänä olla hyvinkin vakavia ja ne syövät vanhempien niin fyysisiä kuin henkisiäkin voimavaroja.

Tyytyväisyys ohjaajiin ja ohjaustyöhön

Kaikille nuorille perhepalvelussa ja ohjauksessa tärkeintä oli hyvä vuorovaikutus ohjaajan kanssa. Nuorten kokivat ohjaajat helposti lähestyttäviksi ja mukaviksi ihmisiksi. Nuoret mielestä ohjaajat olivat hyvin sitoutuneita työhönsä ja aidosti kiinnostuneita löytämään nuorten ongelmiin ratkaisuja. Eräs nuori kuvasi hänen

ja ohjaajan välille muodostunutta suhdetta viha-rakkaus-suhteeksi. Tämä oli nuoren mielestä pelkästään positiivinen asia, koska hän pystyi olemaan täysin oma itsensä ja avoin kaikissa keskusteluissa ohjaajansa kanssa. Hyvään luottamussuhteeseen vaikutti nuoren mielestä se, että hänellä oli oma ohjaaja ja vanhemman kanssa työskenteli pääsääntöisesti perheohjaaja. Nuoren mukaan omalle ohjaajalle oli helpompi avautua, kun hän tiesi, etteivät asiat menne suoraan äidin korviin. Nuorten mielestä oli mukavaa, että heitä kuultiin ja he saivat vaikuttaa omien tavoitteiden asettamiseen. Kolmas nuori totesi, että perhepalvelussa hyvää oli ohjaajien vankka sitoutuminen työhön. Nuori tunsi huonoa omaatuntoa, koska ei uskonut itse sitoutuneensa työskentelyyn yhtä tunnollisesti kuin hänen ohjaajansa.

Mun mielest se (ohjaaja) on semmonen kiva pirtsakka! H10

No must se (ohjaaja) on tosi ihana, tulee juttuun helposti ja hoitaa asiansa. H3

Sil (ohjaajalla) oli ainaki hyvä työnanti, et itel oli sit vaan sellanen olo et olik sit tarpeeks mukana. H12

Perheohjaajien ja ohjaajien ammattitaitoon vanhemmat olivat myös todella tyytyväisiä. Vanhemmat kuvasivat ohjaajia mukaviksi ja empaattisiksi ihmisiksi, joiden kanssa oli helppo tulla toimeen, tämä taas helpotti työskentelyn aloittamista. Vanhempien mukaan yhteistyö ohjaajien kanssa oli hyvin avointa ja heille syntyi nopeasti luottamuksellinen suhde. Vanhemman kiittelivät työntekijöiden vahvaa sitoutumista työhön. Vanhempien mukaan työntekijöistä näki, että he kantoivat aidosti ja oikeasti huolta perheiden tilanteista.

Tykättiin kovasti, kummatkin meistä niinku tykkäs. Et hirveen ihania ja mukavia ihmisiä, että... siinä mielessä niinku kynnys oli matala et hyvinkin ihmisläheisii ja... tavallisia jos näin voi sanoa. Et oli kauheen helppo meidän kummankin niinku puhua. Et hyviä tyypejä. H6

Perheohjaaja on ollut valtavan hyvä... että on kyl ollut täysillä mukana tässä. Hän on ollut erittäin sympaattinen... hänelle niinku täydet plussat. Hänen työskentelystä huomaa että on perehtynyt lapsen asioihin. H7

Ohjaajat pitivät aina kiinni sovituista asioista, joka lisäsi heihin luottamista. Vanhemmat arvostivat kaikkia ohjaajien ja perheohjaajien kanssa käytyjä puhelinkeskusteluja. Vanhempien mielestä oli mukavaa, että perheohjaajat tai

ohjaajat soittivat säännöllisesti ja kysyivät kuulumisia. Työntekijät olivat aina arkisin tavoitettavissa ilman soittoaikoja, mikä oli vanhempien mielestä tärkeää. Vanhemmat olivat myös huomanneet miten hyvin työntekijät tulivat toimeen nuorten kanssa. Ohjaajat osasivat samanaikaisesti ymmärtää ja kuunnella sekä ohjata ja neuvoa nuorta.

Voin soittaa ja täältä soitellaan vaikkei ole soittoaikakaan. Kun tulee asiaa niin koen et voi ottaa yhteyttä. Se on tärkeää tietää. H7

Oma mieli oli paljon rauhallisempi ku oli ne tukijoukot siellä. Et mä saatoin hädän hetkellä soittaa sinne et nyt meil on paha tilanne, mitä tehdään? H6

Erään äidin mielestä oli parempi, että hänellä ja nuorella oli omat ohjaajat. Äiti uskoi, että nuori uskalsi olla avoimempi omalle ohjaajalleen. Hyväksi vanhempi koki sen, että työntekijät pystyivät joustamaan ja käymään myös kotona. Vanhempi arvosti sitä, että hänenkin tarpeet otettiin huomioon, vaikka varsinainen asiakas olikin nuori. Hän piti tärkeänä, ettei häntä jätetty yksin, vaikka nuori sijoitettiin ja nuoren avohuollon asiakkuus päättyi. Perheohjaaja kävi säännöllisesti tukikeskusteluja äidin kanssa nuoren sijoituksen jälkeenkin. Äidin mukaan parasta perhepalvelussa oli tuki arjessa. Äiti uskoi työskentelyn parantaneen myös hänen ja nuoren välejä. Vanhemman mielestä perhepalvelussa ja ohjauksessa oli hyvää intensiivityöskentelymahdollisuus. Heidän perheessään nuori ei kuitenkaan sitoutunut työskentelyyn, mutta äiti arvosti sitä, että tällaista apua tarjottiin.

7.3 Kehittämisehdotukset

Nuoret toivoivat enemmän säännöllisiä ja toiminnallisia tapaamisia. Yhden nuoren mielestä oli harmittavaa, että ohjaaja oli joutunut perumaan tapaamisia. Yksi nuori toivoi lisää toiminnallisuutta tapaamisiin, koska pelkät keskustelut tuntuivat nuoren mielestä pitkästyttäviltä. Yhdestä haastattelusta kävi ilmi, että nuori olisi halunnut jatkaa ohjaajan tapaamista sijoittamispäätöksen jälkeenkin. Tapaamisia ei kuitenkaan enää jatkettu. Lopetuksen syy jäi nuorelle epäselväksi ja nuori ihmetteli tapaamisten äkillistä päättymistä. Nuori olisi halunnut jatkaa tapaamisia sijoituksen jälkeenkin, koska hän oli ehtinyt luomaan hyvän ja luottamuksellisen suhteen ohjaajaansa.

Joskus tuntus et tapaamisii on liikaa mut sit mä aloin huomata ku ohjaaja ei päässykkää ni sit mua rupes ketuttamaan ku oli kauheesti kaikkee mist pitäs päästä juttelee ku en viittiny mutsin kaa mittää tollee jutella... ni sit huomasi et näit tapaamisii on liian vähän! H10

Kemiat ja luonteet nuorten ja ohjaajien välillä eivät aina kohdanneet. Erään vanhemman mielestä perheohjaaja ei pystynyt luomaan nuoreen sellaista kontaktia, jonka avulla työskentely olisi onnistunut paremmin. Vanhemmista kaksi oli sitä mieltä, että miespuolisen ohjaajan tai tukihenkilön olemassaolo olisi välttämätön nuorten poikien ohjauksessa. Vanhemmat uskoivat, että pojat sitoutuisivat paremmin työskentelyyn, jos heillä olisi miespuolinen ohjaaja. Yhden vanhemman mielestä nuorten ohjaukseen pitäisi sisältyä enemmän erilaisia menetelmiä.

No mä jotenki odotin et he olis paremmin saanu kontaktin niihin lapsiin niinku et se olis toiminu paremmin se perhetyöntekijöiden ja lasten yhteistyö, mut se ei sit vaan toiminu. H9

Erään vanhemman mielestä ohjaajan työskentelyn kautta häntä oltiin syyllistetty sen hetkisistä ongelmista. Syyllistäminen sai aikaan pahaa mieltä ja johti työskentelymotivaation laskuun.

Sen mä voin sanoo et meil oli ainakin alkuun semmonen...mikä sais jäädä pois...niinku sellanen syyllistäminen...nimenomaan äidin syyllistäminen...ni se ei niinku aja asiaa eteenpäin. H9

Vanhemmat toivoivat myös, että yhteydenotto sosiaalitoimeen tehtäisiin hieman helpommaksi ja heille selvitetäisiin selkeästi, miten lastensuojeluilmoituksen voi tehdä ja missä tilanteissa. Sosiaalitoimiston tilojen viihtyvyyttä tulisi myös parantaa, jotta sinne olisi mukavampi tulla. Erään vanhemman mielestä sosiaalitoimi on liian virastomainen ja kolkko. Toinen vanhempi ei tuntenut oloaan rennoksi sosiaalitoimistossa.

Yhden vanhemman mielestä myös työntekijöiden vaihtuvuus on ongelma. Juuri kun on oppinut tuntemaan ja luottamaan työntekijään, niin seuraavalla kerralla saattaakin olla uusi ohjaaja, johon pitää taas uudelleen luoda luottamuksellinen ja avoin suhde.

Henkilöt vaihtuu... se on ollu vähän kurja. Semmosen kans ku on pidempään niin se on ihan eri ku se et on joka kerta uus työntekijä. H11

Kolmen vanhemman ja yhden nuoren mielestä perhepalvelu ja ohjaus on lopetettu liian aikaisin. Useimmassa tapauksessa työskentely lopetettiin nuoren tullessa täysi-ikäiseksi. Vanhemmat toivoivat, että työskentelyn lopetusta pidennettäisiin ja se tehtäisiin pikku hiljaa, vaikka nuori täyttäisikin 18 vuotta. Vanhemmat kokivat, että heidät jätettiin yllättäen pärjäämään itse ongelmien kanssa. Erään vanhemman mielestä yksilöiden tarpeet tulisi ottaa huomioon, eikä niin, että pikkutarkasti noudatetaan sääntöjä ja lopetetaan työskentely, kun asiakas täyttää 18 vuotta.

Heti ku mun tytär täytti kahdeksantoista ni työskentely loppu niinku seinään. Toki mä oon pettyny...et nyt me ollaan taas tuuliajolla ja mä oon taas yksin ja huolissani ja murheissani ja tyttären vointi ei oo parantunu ja... et se oli vaan niinku väliaikainen apu. H6

Sehän on aina ennenki ollu niin et välil menee paremmin ja välil tuleeki ihan hirveest kaikkii ongelmii. H9

Vanhemmat toivat esille myös työntekijöiden kiireen, mikä ilmeni työntekijöiden olemuksesta. Vanhemmat toivoivatkin, että kiirettä vähennettäisiin lisäämällä työntekijöitä.

Tiedän että sosiaalialalla on hirvittävä kiire. Perheohjaajien virkoja ei tulis poistaa, päinvastoin niitä tulis lisätä kun avuntarvitsijoita on niin paljon. H7

Ainaki lisää henkilökuntaa, koska tuntuu et on liian vähän työntekijöitä ja kiire on kova. Ja jos ajattelee työntekijöitä vielä, et luulen et ne on aika stressaantuneita...et niit sais laittaa hermolomalle välillä. H11

Toivottavasti sinne saatais lisää henkilökuntaa, että apu saavuttais kaikki muutkin. H8

Yksi vanhemmista oli sitä mieltä, että pelkkä teorian tieto ei riitä, vaan työntekijän tulee osata myös käytännön asioita, sekä pystyä päättämään asioista. Kehittämistarpeena vanhempi mainitsi sen, että kun nuoren asioista puhutaan ja päätetään, nuoren tulisi ehdottomasti olla aina paikalla kuulemassa häntä koskevia asioita ja päätöksiä.

Niin ja sit jatkon kannalta...et jos keskustellaan asioista ja jätetään se ongelma (nuori) ulkpuolelle... ni eihän hän tiedä hölkäsenpöläystä et me jutellaan hänen asioistaan...et siit ei oo kyllä mitään hyötyä. Et ku se täytyy olla se poika siinä mukana, ja yhes miettii et mitä me nyt tehtäis. H3

Yhden vanhemman ja yhden nuoren mielestä ohjaajan työparina voisi sosiaalityöntekijän lisäksi olla psykologi, joka olisi tapaamisilla mukana. Psykologi pystyisi keskustelemaan syvällisistäkin asioista, joihin ohjaaja ei kykene.

Yhden vanhemman mielestä hänen mielipiteitään on kyllä kuunneltu, mutta niitä ei ole päätöksenteossa otettu huomioon. Vanhemman mukaan päätökset tehtiin sen mukaan mikä oli rahallisesti edullisin vaihtoehto, eikä sen mukaan mikä olisi ollut nuorelle parasta. Perheitä tulisi kuunnella enemmän, jotta pystytään ottamaan huomioon perheen kokonaistilanne.

Mielipiteitä on kuunneltu, mut niitä ei oo otettu huomioon sillai ku mun mielestä olis pitäny ottaa huomioon. Muutama työntekijä ei oo kuunnellu vanhempien päätöksiä, kun on vaan ajateltu raha-asioita. H7

Kehittämistarpeissa painottui myös toive ennaltaehkäisyn parantamisesta. Haastateltavat toivoivat, että ongelmiin puututtaisiin aikaisemmin, jotta niitä olisi helpompi korjata. Eräs äiti painotti, että lasten ja nuorten kanssa työskentelevien ammattilaisten puuttumiskynnys pitäisi olla matalampi.

Jos tää systeemi olis toisenlainen, ni se palvelis viel paremmin... et mun mielest sen pitäis olla niinku ennaltaehkäisevää... et siihen ne rahat. H6

Toinen haastateltava korosti sitä, että yhteiskunta säästäisi enemmän lastensuojelun kustannuksissa, jos se panostaisi varhaisen puuttumisen ja ennaltaehkäisevän työn kehittämiseen.

7.4 Tulosten yhteenveto

Perheiden kasvavaan palvelun tarpeeseen liittyviä syitä on perheiden sosiaalisten verkostojen heikkeneminen, lasten ja nuorten ongelmien lisääntyminen, elämäntilanteiden monimutkaistuminen ja erityispalvelutarpeen kasvaminen. Näihin ongelmiin pyritään vastaamaan varhaisella tuella, ongelmien ennaltaehkäisyllä ja perhetyön avulla. Lastensuojelun avohuollon perhetyö on suuntautunut yhä enemmän keskustelemaan ja ammatillisempaan auttamistyöhön tavallisen ja konkreettisen arjessa tukemisen ja kotiavun sijasta. (Heino 2008, 7.) Tätä keskustelevaa ammatillista auttamistyötä toteutetaan

Kaarinassa perhepalvelun ja ohjauksen nimikkeellä. Tutkiessamme tämän palvelun tarpeellisuutta ja tuloksellisuutta meidän piti perehtyä myös niihin syihin, joita varten perhepalvelua ja ohjausta tarvitaan.

Tutkimuksemme viitekehyksessä tarkastelimme yhteiskunnan muutoksien vaikutuksia perheiden hyvinvointiin, vanhemmuuteen ja nuorten elämään. Näihin yhteiskunnallisiin muutoksiin oli perehtynyt erityisesti Tarja Heino, tutkiessaan lastensuojelun asiakasmäärien kasvuun johtaneita tekijöitä. Heinoon tutkimuksiin viittasimmekin useasti tutkimuksemme alussa. Perhetyön tarkoitusta, tavoitteita ja haasteita selvittäessämme tutustuimme muun muassa Reijosen (2005); Järvisen ym. (2007) sekä Seppäsen ym. (2010) tekemiin teoksiin, joissa he käsittelivät perhetyön sisältöä ja tehtäviä. Näistä aiheista jatkoimme Kaarinan lastensuojelun perhetyöhön ja erityisesti nuorten tiimin tekemään työhön.

Vanhempien ja nuorten haasteisiin perehtymällä saimme esimakua niihin ongelmiin, joihin perhepalvelu ja ohjaus toi avun. Perhetyötä käsitelimme, koska perhepalvelu ja ohjaus on yksi perhetyön muoto. Näin ollen oli mielestämme tärkeää esitellä perhetyö myös laajempänä kokonaisuutena. Kaarinan perhepalveluista kerroimme, jotta lukijalle selkenisi toimeksiantajamme työnkuva. Nuorten tiimin työhön meidän piti syventyä, koska tutkimustavoitteemme oli tuoda nuorten tiimin työn merkitys näkyväksi ja löytää työlle kehittämistarpeita. Tämän tiedon pohjalta lähdimme suunnittelemaan kysymyksiä, joiden avulla saatu aineisto toimii tutkimuksemme merkittävimpänä sisältönä. Seuraavaksi tarkastelemme saatuja tutkimustuloksia ja vertaamme niitä muihin aikaisempiin tutkimuksiin.

Tavoitteiden toteutuminen perhepalvelussa ja ohjauksessa

Tutkimustuloksemme osoittivat, että työskentely asiakkaiden kanssa oli tavoitteellista, tuloksellista ja ennen kaikkea asiakaslähtöistä. Asiakaslähtöisyys ilmeni asiakkaiden hyvistä vaikutusmahdollisuuksista omien tavoitteidensa asettamiseen. Perheohjaaja ja ohjaaja auttoivat tavoitteiden laatimisessa tarkentamalla huolenaiheet, joita nuorella ja perheellä oli. Yhdessä asiakkaan

kanssa päätettiin lopullisista tavoitteista. Myös Arnkil & Eriksson (2009, 12–13) toteavat tutkimuksessaan, että työntekijän on tärkeää ilmaista oma huoli asiakkaalle. Hänen on selvennettävä asiakkaalle ne asiat, joissa asiakas tarvitsee tukea ja mitä asiakkaan tulisi tehdä itse ja mitä yhdessä työntekijän kanssa asian parantamiseksi. Asiakkaan on tärkeä ymmärtää sen hetkinen tilanne ja ne asiat, joista hänen kohdallaan ollaan huolissaan. Asiakkaan oma huoli ja mielipide täytyy myös aina ottaa huomioon.

Lopullisiin tavoitteisiin oltiin tyytyväisiä ja ne koettiin selkeiksi, realistisiksi ja toteuttamiskelpoisiksi. Tavoitteellisuus ilmeni tavoitteiden toteutumisen säännöllisenä seurantana ja muokkaamisena työskentelyn eri vaiheisiin sopivaksi. Tavoitteet osoittautuivat hyvin tulokselliseksi, koska kaikkien paitsi yhden haastateltavan kohdalla tavoitteet olivat toteutuneet, joko osittain tai kokonaan riippuen työskentelyn vaiheesta.

Tutkimuksestamme selvisi, että yleisin tavoite oli vanhemman ja nuoren välisen suhteen ja kommunikoinnin parantaminen. Vanhemmilla tavoitteet liittyivät myös rajojen asettamiseen ja nuorilla rajojen noudattamiseen. Muita esille nousseita tavoitteita olivat ristiriitojen selvittäminen vanhemman ja nuoren välillä, nuoren koulunkäynnin sujuminen sekä opiskelumotivaation lisääminen, kodin sääntöjen noudattaminen, päihteiden käytön lopettaminen ja masennuksesta paraneminen.

Nuorten ongelmat eivät ole muutamassa vuodessa muuttuneet. Koulunkäynnin haasteisiin ja erityisesti kommunikointiongelmiin vanhempien kanssa on ennenkin tavoiteltu löytämään ratkaisuja (ks. Heino 2007, 58–59; Alsela 2008, 45–46). Heino tutkimuksessa todettiin keskeisiksi nuorten ongelmiksi ristiriidat vanhempien kanssa, sekä kouluun liittyvät vaikeudet. Tutkimuksesta selvisi, että 22 prosentilla lapsista/nuorista oli ristiriitoja vanhemman tai vanhempinsa kanssa. Vaikeuksia koulunkäynnissä oli 20 prosentilla. Myös Alsela (2008) päätyi opinnäytetyössään samoihin tuloksiin. Puolet Alselan haastattelemissa asiakkaista totesivat, että perhetyön tärkein tavoite oli vanhemman ja lapsen välisen suhteen ja kommunikoinnin parantaminen. Alsela oli kerännyt

aineistonsa Porin kaupungin perhetyöhön kuuluvilta asiakkailta. Heinon tutkimustulokset oli kerätty Tampereen, Hämeenlinnan ja Porin kuntien alueilta.

Yhden perheen kohdalla oli koulun ja neuvolan toimintatavoissa ilmaantunut puutteita. Vanhempi oli pettynyt siihen, että hän ei saanut pyytämäänsä apua, eivätkä alan ammattilaiset tehneet mitään perheen tilanteeseen auttamiseksi. Lastensuojelulain 25§ mukaan lastensuojeluilmoitusvelvollisuus on kaikilla lasten ja nuorten kanssa toimivilla ammattihenkilöillä ja he ovat velvollisia, salassapitosäännösten estämättä, ilmoittamaan kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelutarpeen selvittämistä. (Lastensuojelulaki.) Valitettavasti kaikki ammattilaiset eivät pitäydy tässä velvollisuudessa, syystä tai toisesta.

Perhepalvelusta ja ohjauksesta koettu hyöty

Tutkimustuloksista voidaan päätellä, että perhepalvelu ja ohjaus on koettu tärkeäksi, hyödylliseksi ja monipuoliseksi avuksi ongelmiin. Nuorten mielestä ohjauksen parhaat hyödyt liittyivät hyviin ratkaisukeinoihin, joita he saivat ongelmiinsa. Nuoret arvostivat erityisesti sosiaalitoimen tukea harrastusmahdollisuuksiin. Tärkeintä nuorille oli kuitenkin kokemus siitä, että heistä välitetään ja heitä yritetään aidosti auttaa.

Vanhemmat totesivat perhepalvelusta ja ohjauksesta olleen hyötyä, joko heille itselleen, nuorelle tai hyvässä tapauksessa molemmille. Parhaaksi asiaksi perhepalvelussa ja ohjauksessa vanhemmat mainitsivat hyvät neuvot kasvatukseen, ristiriitojen selvittämiseen sekä rajojen asettamiseen. Myös toisen aikuisen läsnäolo koettiin merkittäväksi. Vanhemmat kiittelivät myös palvelun saamisen helppoutta, nopeaa puuttumista ongelmiin sekä sitä, että palvelu on täysin maksutonta. Työskentelyssä tärkeänä pidettiin säännöllisiä tapaamisia ja tavoitteiden toteutumisen seurantaa. Vanhemmat arvostivat perheohjaajien kotikäyntejä, koska se helpotti tapaamisaikataulujen

järjestämisessä. Myös perhepalvelun ja ohjauksen tiivis yhteistyö koulun ja muiden auttajatahojen kanssa oli hyvä asia.

Vanhemmat olivat tyytyväisiä sosiaalitoimiston rahalliseen tukeen, millä mahdollistettiin nuorten harrastusten ja kesätöiden toteutuminen. Myös perheohjaajien käyttämiä menetelmiä kiiteltiin. Työmenetelmät toimivat työntekijän käytännön apuna. Menetelmien käyttöön tarvitaan ammattitaitoa, koska niitä käytetään osana asiakkaalle asetettua tavoitetta, eli työntekijällä tulee olla selkeä kuva siitä, mihin menetelmällä pyritään. (Timonen-Kallio 2009, 7–11.)

Tulokset osoittivat, että perheohjaajat ja ohjaajat ovat hyvin ammattitaitoisia ja helposti lähestyttäviä ihmisiä. Niin nuoret kuin vanhemmatkin kokivat yhteistyön hyvin avoimeksi ja luottamukselliseksi. Vanhempien ja nuorten mielestä työntekijät sitoutuivat vahvasti työhönsä ja kantoivat aidosti huolta heidän perheidensä tilanteesta. Ohjaajat pitivät myös kiinni sovituista asioista, mikä lisäsi heihin luottamista. Moni koki tärkeänä myös sen, että ohjaajilta pystyi kysymään mitä tahansa ja he olivat aina tavoitettavissa.

Sari Arponen (2004, 36–38) oli tutkinut yksityisen Merikratos Oy:n tekemää perhe- ja tukihenkilötyön merkityksiä asiakkaalle. Myös Merikratoksen tekemä perhetyö koettiin hyödylliseksi ja tarpeelliseksi. Perhetyön toimesta perhetilanteissa oli tapahtunut positiivisia muutoksia työskentelyn edetessä. Vanhemmat olivat kokeneet, että perhetyöstä oli ollut suuri apu tukiverkoston luomisen suhteen. Myös perhetyöntekijöihin oltiin oltu todella tyytyväisiä. Asiakkaat olivat kokeneet perhetyöntekijät luotettavina ja ammattitaitoisina ihmisinä, jotka aidosti kuuntelivat ja pystyivät tarvittaessa joustamaan asiakkaiden tarpeiden mukaan.

Kehittämissuhteet perhepalvelun ja ohjauksen parantamiseksi

Tutkimustuloksemme osoittivat, että Kaarinan perhepalvelujen nuorten tiimissä työntekijöillä on kova kiire. Tämä on heijastunut työntekijöiden olemuksessa, sekä tapaamisaikojen peruuttamisena. Myös lopputyöskentelyyn ei ole ehditty

paneutumaan, vaan asiakkuus on lopetettu asiakkaiden mielestä liian nopeasti. Kiire heijastuu myös koko Kaarinan lastensuojelun perhepalveluihin, jossa töitä ei ehditä tekemään lastensuojelutarpeen lain määräajassa, koska sosiaalityöntekijöitä on liian vähän. (Perhepalvelujen rakennetyöryhmä 30.9.2010). Rousu (2007, 287) toteaa tutkimuksessaan, että lastensuojelussa ei voida saavuttaa hyviä tuloksia, jos kuntien sosiaalityöntekijät eivät kiireen vuoksi ehdi huolehtia lapsen tarpeiden mukaisesta asiakasprosessista.

Työntekijöiden vaihtuvuus koettiin ongelmana, johon toivottiin parannusta. Vanhemman mielestä oli hyvin raskasta tutustua uuteen työntekijään ja rakentaa alusta uutta luottamussuhdetta. Puustinen-Korhonen & Pösön (2010, 17) mukaan työntekijöiden vaihtuminen lisää työn katkoksellisuutta, koska tietoa pitää siirtää työntekijältä toiselle ja tämä vie aikaa asiakkaan kanssa tehtävältä työltä. Etenkin lasten ja nuorten kanssa työskentelyssä tulisi pyrkiä työntekijöiden pysyvyyteen. Lapsen ja nuoren voi olla hyvin vaikea rakentaa luottamuksellista suhdetta uusiin ihmisiin. Siksi on hyvin tärkeää, että yhdellä ja samalla työntekijällä on riittävästi aikaa työskentelylle.

Asiakkuuksien päättäminen tapahtui asiakkaiden mielestä liian nopeasti. Yksi haastateltavista ehdotti lopetukselle siirtymäaikaa, joka voisi olla vuoden kestävä. Tässä työskentelyn lopetus tehtäisiin pikkuhiljaa niin, että asiakas itsekin sen tiedostaa ja osaa valmistautua siihen. Yhden äidin mielestä palvelua ei tulisi lopettaa liian aikaisin, sillä ongelmat voivat palata takaisin yllättäen, eri elämäntilanteissa. Kokonaisuudessaan perhepalvelun pitäisi vanhempien mielestä olla yksilöllisempää ja joustavampaa, ihmisarvon huomioivaa, eikä niin lakisääteistä ja resursseihin nojaavaa.

Yhden vanhemman mielestä nuoren ongelmien ratkaisussa ei kuultu nuoren eikä vanhempien mielipiteitä. Päätökset tehtiin vanhemman mukaan resursseihin nojaten, eikä nuori saanut sellaista tukea, mitä hän olisi tarvinnut. Toisen vanhemman mukaan nuoren pitäisi saada olla kuulemassa, kun häntä koskevia päätöksiä tehdään. Asiakslain 10§ mukaan alaikäisellä lapsella on oikeus osallisuuteen. Tämä merkitsee sitä, että myös lapsi pitää ottaa

työskentelyn kaikissa vaiheissa huomioon ja hänellä on oikeus olla mukana häntä koskevien asioiden käsittelyssä. (Asiakaslaki.)

Eräs vanhempi oli kokenut syyllistämistä perhepalvelu- ja ohjaustyön aikana. Vanhemman mukaan häntä syytettiin perheen ongelmista. Tämän jälkeen vanhemman oli vaikea luottaa työntekijöihin. Ongelmakeskeisen työskentelyn sijaan tulisi keskittyä enemmän voimavaraistavaan ja ratkaisukeskeiseen työtapaan. Ratkaisukeskeisessä työtavassa ei keskitytä puimaan itse ongelmaa ja mikä sen on aiheuttanut, vaan sitä mitä pitäisi tapahtua, jota tilanne olisi perheen kannalta parempi. (Arnkil & Eriksson 2009, 36; Malinen 2008, 113, 177.) Työntekijä voi luoda eettisen ja arvostavan vuorovaikutuksen avulla perheeseen sellaisen suhteen, jossa on turvallista puhua ongelmista. Kun perhe ymmärtää työntekijän huolen ja sen takana olevan kunnioituksen ja arvostuksen perheen asiantuntijuutta kohtaan sen on helpompi ottaa työntekijän apu vastaan. Näin on helpompi lähteä etsimään perheen tilanteeseen ratkaisuja sen myönteisistä ja toimivista asioista käsin. (Hansen 2004, 15.)

Muita kehittämisehdotuksia olivat nuorten ohjauksen toiminnallisuuden parantaminen, miespuolisten tukihenkilöiden tai ohjaajien työllistäminen ja Kaarinan sosiaalitoimiston toimitilojen viihtyvyyden parantaminen. Yleisenä kehittämistarpeena korostui lastensuojelun ennaltaehkäisyn kehittäminen. Vanhemmat toivoivat, että ongelmiin puututtaisiin aikaisemmin. Puustinen-Korhonen & Pöso (2010, 5, 28) korostavatkin, että tulevaisuudessa pitäisi nostaa enemmän esille lastensuojelun ennaltaehkäisevää pyrkimystä ja vahvistaa lapsen asioita edistävää ja lapsen arvon tunnistavaa lastensuojelua. Tämä tulisi tapahtua korostamalla enemmän avohuollon tärkeyttä.

Kokonaisuudessaan Kaarinan perhepalvelu ja ohjaus koettiin tavoitteelliseksi ja asiakaslähtöiseksi tavaksi palvella sekä nuoria että vanhempia. Tutkimustuloksemme osoittivat, että työskentely perheiden kanssa saavutti suurimmaksi osaksi asiakkaiden tarpeet ja asetetut tavoitteet. Tavoitteet osoittautuivat asiakkailla olevan hyvin samanlaisia myös eri paikkakunnilla, kuten Heinon (2008) ja Alselan (2008) tutkimustuloksista totesimme. Perhepalvelun ja ohjauksen hyödyllisyys ilmeni, kun ongelmiin löydettiin

ratkaisuja ja perheiden ja nuorten elämäntilanteet paranivat. Myös Arposen (2004) tutkimuksessa asiakkaat olivat kokeneet perhetyön hyvin tarpeellisena ja tärkeänä apuna. Voimme päätellä, että niin perhetyö kuin perhepalvelu ja ohjauskin, ovat tavoitteellisia ja hyödyllisiä palvelumuotoja perheiden ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

8.1 Tutkimustavoitteiden toteutuminen

Toimeksiantajamme pyysi meitä toteuttamaan tämän tutkimuksen, jonka avulla olisi mahdollista perustella nuorten tiimin perhepalvelu- ja ohjaustyön merkittävyyttä, sekä löytää palvelulle tarvittavat kehittämiskohteet.

Tutkimuksessamme teimme näkyväksi perhepalvelun ja ohjauksen merkityksen tuomalla esille asiakkaiden palvelusta kokemia hyötyjä. Saimme selville, että suurin osa nuorten ja perheiden tavoitteista toteutui ja nuorten ja perheiden elämäntilanteet parantuivat huomattavasti. Tämä todisti sen, että perhepalvelu ja ohjaus oli ollut tuloksellista.

Kehittämistarpeissa ilmeni, että työntekijöiden kiire on kova. Asiakkuuksien päättymiseen ei ehditty kunnolla panostaa sekä tapaamisaikoja oli jouduttu joissain tapauksissa peruuttamaan. Asiakkaiden osallisuuden huomioimisessa esiintyi myös puutteita, sekä eräs vanhempi oli kokenut työskentelyn aikana syyllistämistä, mitä ei jatkossa saisi tapahtua. Muita kehittämistarpeita oli Kaarinan sosiaalitoimitilojen viihtyvyyden parantaminen, miespuolisten tukihenkilöiden hankkiminen sekä toiminnallisuuden lisääminen nuorten ohjaustyöskentelyyn.

Mielestämme onnistuimme tutkimuksessamme hyvin. Saimme kerättyä hyvän aineiston, jonka avulla löysimme kaikki vastaukset tutkimuskysymyksiimme. Myös toimeksiantajamme oli tyytyväinen monipuolisiin tutkimustuloksiin. Vielä on kuitenkin epäselvää saavuttiko toimeksiantajamme tutkimustuloksien avulla ne tavoitteet, joita varten hän tuloksia tarvitsi.

Toimeksiantajamme tarkoitus oli tuloksien avulla osoittaa perhepalvelun ja ohjauksen merkitys päättäjille, jotta perheohjaajien ja ohjaajien määräaikaiset työsuhteet koettaisiin tärkeiksi ja ne vakinaistettaisiin. Elokuun hallituksen budjontipalaverissa toimeksiantajamme esitteli saadut tutkimustulokset. Palaverissa hallitus päätti kuitenkin vain kolmen ohjaajan/perheohjaajan töiden

jatkumisesta. Yhden ohjaajan/perheohjaajan työsuhde haluttiin muuttaa sosiaalityöntekijän viraksi.

Nyt tutkimuksemme loppusuoralla olemme 2010 marraskuun alussa, emmekä tiedä vielä varmaksi miten Kaarinan perheohjaajien ja ohjaajien käy. Hyvin oletettavaa on, että vähintään yhden perheohjaajan/ohjaajan työsuhde päättyy ja se muutetaan sosiaalityöntekijän viraksi. Epäselväksi jää, miten käy kolmen muun perheohjaajan/ohjaajan. Löytyykö heidän palkkaukseensa määrärahoja vai ei?

Tilanne on tällä hetkellä se, että asia on edennyt lautakunnan käsittelystä eteenpäin ja valtuustossa asiaa on tarkoitus käsitellä marraskuun puolivälissä. Tähän tutkimukseen emme enää ehdi julkaisemaan tietoa perheohjaajien ja ohjaajien työsuhteiden kohtalosta. Lopullisen talousarvion on luvattu valmistuvan 31.12.2010, jolloin asia viimeistään selviää.

8.2 Tutkimustulosten merkittävyyden arvioiminen

Tutkijoina saimme tutkimusprosessista hyvin paljon uutta ja ajankohtaista tietoa lastensuojelun tilanteesta ja sen kehittämistarpeista. Opimme lisää myös avohuollon työstä, sen tärkeydestä ja ennaltaehkäisevästä merkityksestä. Ennaltaehkäisy on noussut erityisesti uuden lastensuojelulain myötä pinnalle, jossa painotetaan vaikeuksien ennaltaehkäisyä sekä varhaista ongelmiin puuttumista. Tutkimuksemme avulla pääsimme lähietäisyydeltä seuraamaan mitä ennaltaehkäisevä työ on, mitä se pitää sisällään ja miten asiakkaat sen kokevat.

Kaarinan perhepalvelujen nuorten tiimin pidimme ajan tasalla tutkimuksemme etenemisestä. Elokuussa toimitimme lupaamamme tutkimustulokset Kaarinan perhepalvelujohtajalle, joka esitteli tutkimustulokset hallituksen palaverissa. Tulokset olivat tarpeellisia, koska niillä pystyttiin osoittamaan nuorten tiimin tekemän työn merkittävyys. Odotettavaksi jää ymmärtävätkö myös Kaarinan kaupungin päättävät tahot työn tärkeyden ja myöntävät lastensuojelun avohuollon työlle riittäviä määrärahoja.

Uskomme, että tutkimuksesta on hyötyä Kaarinan perhepalveluille, koska he pystyvät kehittämään työtään vielä parempaan suuntaan asiakkaiden antamien palautteen ja kehittämistarpeiden myötä. Myös asiakkailta saatu positiivinen palaute motivoi työntekijöitä ja tuo näkyväksi heidän työnsä tärkeyden. Tutkimuksemme valmistuttua olemme luvanneet toimittaa kansitetun version Kaarinan perhepalvelujen nuorten tiimiin.

Asiakkaiden halukkuus osallistua haastatteluun yllätti meidät positiivisesti. Uskomme, että asiakkaat kokivat tutkimukseen osallistumisen mielekkäänä ja merkittävänä asiana. He saivat mahdollisuuden antaa palautetta ja vaikuttaa heille tarjottavan palvelun laatuun. Monet asiakkaat sanoivat haluavansa antaa hyvää palautetta, jotta muutkin perheet uskaltaisivat hakea apua tarvittaessa perhepalvelulta ja ohjaukselta. Myös palvelun jatkuvuus koettiin tärkeänä. Kehittämisehdotuksia asiakkaat halusivat antaa palvelun parantamiseksi.

8.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Kaikissa ihmisiin kohdistuvissa tutkimustoissa on otettava huomioon humanin ja kunnioittavan kohtelun edellyttämät säännöt. Aineiston keräämisessä on otettava huomioon luottamuksellisuus, anonyymiuden takaaminen ja aineiston asianmukainen tallentaminen ja hävittäminen. (Hirsjärvi ym. 2003, 27.) Tutkimuksemme toteutuksessa meille oli ensiarvoisen tärkeää, että haastateltavien henkilötiedot pysyivät salassa. Myös haastattelujen nauhoitukset ja litteroinnit pidimme alusta asti vain omana tietonamme ja poistimme tallenteet aina sitä mukaa, kun saimme litteroinnit valmiiksi. Kun opinnäytetyömme on hyväksytty, hävitämme kaikki litterointimateriaalit.

Hirsjärven (2003, 99) mukaan tutkimuksen teossa perusohjeena on pidettävä sitä, että ensin paneudutaan aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen ja sen pohjalta mietitään tutkimustehtävää ja vasta tämän jälkeen edetään konkreettiseen aineiston keruuseen. Me etenimme tutkimuksessamme aivan päinvastaisesti. Toimeksiantajamme toiveen mukaisesti keskityimme ensin tuloksiin ja vasta tulosten analysoinnin ja yhteenvedon jälkeen aloimme työstää tutkimuksemme varsinaista viitekehystä. Perehdyimme vain muutamiin keskeisiin teorialähteisiin

ennen haastattelukysymystemme suunnittelua ja tutkimusaineistomme keruuta. Toisaalta Kanasen (2008, 42) mukaan jotkut viisaat ovat todenneet, että liiallinen perehtyneisyys ilmiöitä selittäviin teorioihin ja aikaisempiin tutkimuksiin voi jopa vangita tutkijan ajattelun seuraamaan valmiiksi viitoitettuja teitä.

Emme kokeneet päinvastaista tutkimusjärjestystä ongelmaksi, vaan pidimme järjestystä jopa parempana. Mielestämme saadut tutkimustulokset ovat opinnäytetyömme merkittävien sisältö. Tulokset ovat merkittäviä meille, toimeksiantajalle, nuorten tiimin työntekijöille sekä asiakkaille. Tämän takia pidimme hyvin tärkeänä, että saimme tulokset analysoitua varhain, jotta meille jäi enemmän aikaa tarkastella tuloksien merkityksiä syvällisemmin.

Kysymyksiä suunnitellessamme teimme sen virheen, ettemme testanneet valmiita kysymyksiä etukäteen. Meillä oli tarkoitus suorittaa koehaastatteluja, mutta aikataulullisista syistä emme niitä ehtineet toteuttaa. Haastatteluja tehdessämme huomasimme, että kysymyksemme olivat osittain päällekkäisiä tai johdattelivat haastattelijaa vastaamaan useaan kysymykseen jo yhden kysymyksen jälkeen. Asiakas saattoi vastata jo itsenäisesti seuraavaan ja monesti jopa sitäkin seuraavaan kysymykseen. Ensimmäisten haastattelujen jälkeen päätimme, ettemme kysy seuraavaa kysymystä, jos asiakas oli jo vastannut siihen itsenäisesti. Näin vältimme haastateltavan mahdollisen turhautumisen.

Tärkeintä haastattelussa on saada mahdollisimman paljon tietoa halutusta asiasta. Haastattelun onnistumisen kannalta on merkittävää, että haastateltavat voivat tutustua kysymyksiin tai ainakin haastattelun aiheeseen etukäteen. (Sarajärvi & Tuomi 2003, 75.) Kerroimme kaikille haastateltaville haastattelun tarkoituksen ja aiheen. Emme kuitenkaan lähettäneet haastateltaville kysymyksiä etukäteen, mikä osoittautui haittatekijäksi muutamien haastateltavien kohdalla. Erityisesti joillekin haastateltaville tuotti ongelmia muistaa perhepalvelun ja ohjauksen aloitusta, tavoitteiden asettamisprosessia ja laadittuja tavoitteita, varsinkin jos siitä oli jo kauan aikaa. Jälkeenpäin tilannetta pohdittuamme uskomme itsekkin, että olisimme voineet saada

kattavampaa aineistoa haastatteluista, jos olisimme lähettäneet kaikille kysymykset etukäteen.

Tutkijoina olemme molemmat hyvin erilaisia ja tämä ilmeni varsinkin haastatteluja tehtäessä. Toiselle meistä oli vaikeaa esittää yksi kysymys kerrallaan ja antaa asiakkaalle aikaa vastata kysymykseen. Haastattelijan on tärkeää pitää taukoja kysymysten välillä, koska haastattelu voi saada uusia puolia, kun haastateltavalle annetaan tarpeeksi aikaa kertoa vastauksensa. Rauhallisella asenteella ja odottamisella haastattelija antaa vaikutelman, että on aidosti kiinnostunut mitä haastateltavalla oli kerrottavanaan. (Niemelä ym. 2009, 21.) Hän osasi kuitenkin esittää tärkeitä lisäkysymyksiä, joilla saimme olennaisia lisätietoja ja perusteluja vastauksille. Toinen meistä kykeni taas rauhallisuutensa avulla antamaan asiakkaalle tarpeeksi aikaa vastausten esittämiseen, mutta hänelle lisäkysymyksien esittäminen oli vaikeampaa, jonka takia jotkut haastateltavien kertomat asiat jäivät enemmän pinnallisiksi.

Tutkimukseemme osallistuminen oli asiakkaille täysin vapaaehtoista. Ne asiakkaat, jotka eivät suostuneet haastatteluihin ilmoittivat syyksi ajan puutteen, työkiireet, henkilökohtaiset syyt tai heikon palautteenantokyvyn. Pohdimme olivatko nämä oikeita syitä vai halusivatko haastateltavat vain välttää palautteen antamista? Jo kirjeessä teimme asiakkaille selväksi, että edustamme Kaarinan perhepalvelujen nuorten tiimiä. Jotkut asiakkaat ehkä pitivät meitä saman instanssin edustajina, eivätkä halunneet antaa palautetta ihmisistä, joiden kanssa he työskentelivät viikoittain. Jotkut asiakkaat ehkä luulivat, että kerromme perheohjaajille ja ohjaajille vastaukset ja ketkä näin ovet sanoneet. Yritimme kuitenkin aina haastattelun alussa painottaa salassapitovelvollisuuttamme. Pohdimme olisivatko asiakkaat vastanneet toisin tai osallistuneet aktiivisemmin haastatteluun, jos emme olisi kertoneet heille ketä edustamme? Mahdollista on, että suurimmaksi osaksi vain ne ihmiset suostuivat kenellä oli positiivista sanottavaa perhepalveluista ja ohjauksesta. Kuitenkin toisaalta koimme, että haastatteluista saatu aineisto oli monipuolinen ja kehittämistarpeitakin ilmeni hyvin kattavasti.

Tutkimustuloksemme osoittivat, että perhepalvelun nuorten tiimin pitäisi kehittää keinoja kiireen vähentämiseksi ja lopputyöskentelyn parantamiseksi, jotta perhepalvelu- ja ohjaustyö olisi laadukkaampaa. Ohjaustyössä ei saisi myöskään esiintyä asiakkaan syyllistämistä, vaan tulisi pyrkiä voimavaraistavaan ja ratkaisukeskeiseen työtoteeseen.

Yksi kiireen vähentämiskeino on lisätyöntekijöiden palkkaaminen, mutta Kaarinassa päätettävät asiat ovat ristiriidassa tämän keinon kanssa, koska siellä ollaan tekemässä päätöksiä yhden tai mahdollisesti neljän työntekijän määräaikaisen työsuhteen päättämisestä. Pahimmassa tapauksessa määrärahoja ei myönnetä perhepalvelujen nuorten tiimin perheohjaajien ja ohjaajien työsuhteiden vakinaistamiseen. Pohdimme miten käy työn laadun, jos näin tapahtuu? Tässä nousee esille myös eettiset kysymykset lastensuojelutyössä. Jokaisella ihmisellä on oikeus hyvään elämään ja perhepalvelun ja ohjauksen tarkoitus on mahdollistaa hyvän elämän toteutuminen perheessä. Työn on oltava laadukasta ja asiakasta kunnioittavaa, koska asiakas ja hänen elämäntilanteensa voivat olla hyvin arkaluontoisia ja herkkiä kaikille muutoksille, joita perhetyön laadun heikkeneminen voi aiheuttaa. Lastensuojeluasiakkaat ansaitsevat laadukasta palvelua ja riittäviä tukitoimia, jotta heillä olisi mahdollisuus onnelliseen elämään.

Pystytäänkö Kaarinan perhepalvelua ja ohjausta tekemään laadukkaasti, asiakkaan ihmisarvoja kunnioittavasti, jos yksi työntekijä puuttuu kokonaan? Ja entä sitten, jos kaikkien neljän työsuhteet päätetään? Nuorten tiimin 2011 tavoitteiden yhtenä pyrkimyksenä oli riittävien resurssien turvaaminen, jotta laadukasta lastensuojelun perustyötä voidaan ylläpitää ja pysytään lain asettamissa määräajoissa, samalla mahdollistaen ennaltaehkäisevän työn säilyvyys. Miten käy näiden tavoitteiden, jos työntekijöiden määrä vähenee?

Lastensuojeluilmoitukset ovat lisääntyneet Kaarinassa kolmen vuoden aikana nopeasti. Vuonna 2008 ilmoituksia tuli 78 ja 2010 syyskuun loppuun mennessä ilmoituksia oli tullut vajaan vuoden aikana jo 521. Jos Kaarinan kaupunki pyrkii säästämään resursseja lastensuojelun avohuollossa, tuleeko se lopulta olemaan säästö vai päinvastoin aiheuttamaan suuret sijoituskustannukset? Jos

ennaltaehkäisyssä ja varhaisissa tukitoimissa säästetään, kustannukset kasautuvat yleensä myöhempään vaiheeseen. (Rousu 2007, 99,167.)

Ensi- ja turvakotien liiton kehittämispäällikkö Helena Niemi kertoo MTV3:n 15.5.2010 tekemässä haastattelussa, että jos perhetyötä verrataan lasten laitoshoidon kustannuksiin niin säästöt on huomattavat, koska jo yhden lapsen laitossijoitus maksaa noin. 50 000–60 000 euroa vuodessa. Varhaisella puuttumisella eli säännöllisellä avohuollon perhetyöllä yhden perheen vuosittainen kustannus on 10 000 euroa ja jos perheessä on yli kaksi lasta, niin säästö on lähes kymmenkertainen.

Rousu (2007, 9, 295–296) toteaa tutkimuksessaan, että lastensuojelutehtäviä hoitavien organisaatioiden tulisi olla selvillä työnsä vaikutuksista lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin, koska lastensuojelussa tehtävät ratkaisut vaikuttavat suoraan lapsen, nuoren ja perheen koko elämään ja tulevaisuuteen. Kuntien pitäisi ymmärtää panostaa avohuollon riittävän tehokkaaseen ja varhaiseen tukeen. Rousun mainitsee, että tämä jos mikä toisi kunnille säästöä. Kuntien tulisi ohjata määrärahoja varhaiseen tukeen peruspalveluissa, sekä kuntouttaviin avohuollon tukipalveluihin. Hän uskoo, että jos kunnat toimisivat näin, niin tulevaisuudessa sijaishuollon kasvutarve ja lastensuojelun kokonaiskustannuksien voi vähetä huomattavasti.

8.4 Loppusanat

Eräs tutkimukseemme osallistunut vanhempi toi haastattelussa esille hyvin osuvan mietteen: ”Nuoret voi huonosti ja sairastuu, koska se on terve tapa reagoida sairaaseen yhteiskuntaan” (H6.) Vanhemman toteamuksesta voidaan päätellä, että hän tarkoitti nuorten pahoinvoinnin johtuvan yhteiskunnan ongelmista. Tutkimusta tehdessämme myös me tulimme samaan johtopäätökseen. Tutkimuksemme viitekehyksessä toimme esille syitä, jotka ovat vaikuttaneet lasten, nuorten ja perheiden pahoinvointiin ja lastensuojeluasiakkuuksien kasvuun. Suurin osa näistä syistä johtui juuri yhteiskunnan aiheuttamista ongelmista. Näin ollen yksin lastensuojelu ei meidän mielestämme ole vastuussa pahoinvoinnin poistamisesta. Näkisimme,

että jos haluamme kehittää tulevaisuudessa lastensuojelua, meidän tulisi ensin pyrkiä parantamaan yhteiskunnassa ilmeneviä epäkohtia kuten tasa-arvoa, taloudellista toimeentuloa, työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista, sekä tarvittavia palveluja ja tukitoimia. Lastensuojelun puolestaan pitäisi keskittyä ennaltaehkäisyyn ja varhaisen puuttumisen kehittämiseen, sekä työn näkyväksi tekemiseen.

Tutkimustuloksemme osoittivat, että avohuollon lastensuojelutyö on tavoitteellista ja sen avulla pystytään korjaamaan ja ennaltaehkäisemään asiakkaiden ongelmia ja niiden syventymistä. Juuri tämän kaltaiseen työhön tulisi sijoittaa enemmän resursseja, jotta työtä voitaisiin tehdä laajemmin ja kattavammin. Vanhempia pitäisi tukea paremmin lasten ja nuorten kasvatuksessa ja perheiden ongelmiin pitäisi puuttua mahdollisimman varhain.

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin takaamiseksi kaikkien olisi tunnistettava lastensuojelutyön kokonaisvaltainen merkitys ja yhteiskunnan pitäisi kantaa paremmin vastuuta lapsiperheiden tukemisesta. Jatkossa olisi hyvin merkityksellistä myös löytää keinoja, joilla pystyttäisiin osoittamaan lastensuojelun vaikuttavuus. Tässä onkin haasteita uusille tutkijoille, kehittää keinoja lastensuojelun vaikuttavuuden selvittämiseen.

Tutkimuksemme viitekehityksessä todettiin, että Suomi on tällä hetkellä yksi maailman vauraimmista maista. Tästä voisimme päätellä, että Suomella olisi myös varaa parantaa lastensuojelun laatua. Lastensuojelu tarvitseekin paljon enemmän resursseja, kuin sille tällä hetkellä annetaan. Puutetta on erityisesti pätevistä sosiaalityöntekijöistä, mutta tutkimustuloksemme osoittivat, että myös perheohjaajia ja ohjaajia tarvitaan lisää. Työkiireet näkyivät perheohjaajien ja ohjaajien olemuksessa sekä tapaamisaikojen peruuttamisena. Myös asiakkuuksia päätettiin hyvin nopealla aikataululla, ilman kunnon lopputyöskentelyä. Lastensuojelussa kiire ei saisi koskaan heikentää työn laatua, koska jokaisen asiakkaan ihmisarvoon kuuluu oikeus hyvään elämään ja hyvän elämän ylläpitäminen on lastensuojelun tärkein tehtävä. Lastensuojeluun panostamalla taataan myös yhteiskunnan tulevaisuuden hyvinvointi.

LÄHTEET

Julkaistut lähteet

Asiakaslaki 812/2000. Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista.

Alsela, N. 2008. Perhetyön asiakkaan tavoitteet ja huolenaiheet. Opinnäytetyö. Harjavalta: Satakunnan ammattikorkeakoulu. Harjavalta. Viitattu 6.11.2010 https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/1708/Alsela_Nina.pdf?sequence=1

Arnkil, T. E. & Eriksson, E. 2009. Taking up one's worries. A handbook on early dialogues. Guide 1. Helsinki: National institute for health and welfare.

Arponen, S. 2004. Asiakasperheiden kokemuksia Merikratoksen perhe- ja tukihenkilötyöstä. Opinnäytetyö. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

Berg, K.; Heino, T. & Hurtig, J. 2000. Perhetyön ilo ja hämmennys. Lastensuojelun perhetyömuotojen esittelyä ja jäsenyyksiä. 14/2000 Helsinki: Stakes.

Brinkmann, S. & Kvale, S. 2009. Den kvalitativa forskningsintervjun. Lund: Studentlitteratur AB.

Eriksson, E. & Arnkil, T. E. 2005. Huoli puheeksi. Opas varhaisista dialogeista. Oppaita 60. Helsinki: Stakes.

Eskola, J. & Suonranta, J. 1999. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 3. painos. Jyväskylä: Gummerus.

Etelä-Suomen lääninhallitus 2010. Nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi tehdyt toimenpiteet. Viitattu 29.10.2010 <http://www.intermin.fi/lh/etela/arvio/home.nsf/pages/94B42B5E1A03834DC2256C77004B49DF?OpenDocument>

Flinkman, H.-M. 2004. Lapsi ja rajat. Lapsen näkökulma hänen elämänsä kotona sääteleviin rajoihin ja sääntöihin. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Viitattu 1.10.2010 <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/8938/G0000518.pdf?sequence=1>.

Hansen, M. 2004. Olipa kerran perhe. Arvostava työote perhetyössä. Helsinki: Suomen kasvatus- ja perheneuvontaliitto ry.

Heino, T.; Kuoppala, T. & Säkkinen, S. 2006. Paras lastensuojelu – parasta lastensuojeluun. Sosiaaliturva 18/2006, 18-21. Viitattu 29.9.2010 http://www.sosiaalitieto.fi/mp/db/file_library/x/IMG/32853/file/Paras-lastensuojelu18-06.pdf

Heino, T. 2007. Keitä ovat uudet lastensuojelun asiakkaat? - Tutkimus lapsista ja perheistä tilastolukujen takana. Työpapereita 30/2007. Helsinki: Stakes. Viitattu 18.5.2010 http://www.sosiaalitieto.fi/mp/db/file_library/x/IMG/32853/file/Paraslastensuojelu18-06.pdf

Heino, T. 2008. Lastensuojelun avohuolto ja perhetyö: kehitys, nykytila, haasteet ja kehittämisehdotukset. Selvitys Lastensuojelun kehittämisohjelmalle. Työpapereita 9/2008. Helsinki: Stakes.

Heino, T. 2009. Family group conference from a child perspective. Nordic research report. 9/2009. Helsinki: National institute for health and welfare report.

Hinkkanen, R. 2010. Moni nuori ilman opiskelupaikkaa. Kuopion kaupunkilehti 8.7.2010. Viitattu 14.9.2010 <http://www.kuopionkaupunkilehti.fi/Uutiset/Paikallisuutiset/Moni-nuori-ilman-opiskelu-paikkaa>.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu -teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2003. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Holmila, M.; Huhtanen, P.; Martikainen, P.; Mäkelä, P. & Virtanen, A. 2009. Lasten huoltajien alkoholikäytön ja haittojen kehitys. Teoksessa Lammi-Taskula, J.; Karvonen, S. & Ahlström S. (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki: Yliopiston kirjapaino.

Honkatukia, P.; Nyqvist, L. & Pösö, T. Nuorten puhetta väkivallasta. Haaste 3/2005. Oikeusministeriö. Viitattu 4.11.2010 <http://www.haaste.om.fi/32934.htm>

Järvinen, R.; Lankinen, A.; Taajamo, T.; Veistilä, M. & Virolainen, A. 2007. Perheen parhaaksi – perhetyön arkea. Helsinki: Edita.

Kallinen, A. 2010. Köyhyys Suomessa. Viitattu 29.10.2010 <http://aaronkallinen.wordpress.com/2010/05/05/koyhyys-suomessa/>

Kalland, M. 2010. Nuoret ovat huolissaan perheiden rahojen riittävydestä. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Viitattu 29.10.2010 http://www.mll.fi/ajankohtaista/tiedotteet_ja_uutiset/?x41088=13132032

Kananen, J. 2008. Kvali. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Karlsson, M. 2009. Nuoret ja väkivalta. Tesso 3–4/2009. Viitattu 14.9.2010 <http://dialogi.stakes.fi/FI/tesson+arkisto/tesso3/sivu/38.htm>. 12–13.

Karppinen, K. & Savioja, H. 2007. Koulu ja syrjäytymisen riskitekijät. Teoksessa Alalatu, S. (toim.); Karppinen, K.; Keltikangas- Järvinen, L & Savioja, H. Koulu, syrjäytyminen ja sosiaalinen pääoma – Löytyykö huono-osaisuuden syy koulusta vai oppilaasta? Sitran raportteja 75. Viitattu 4.11.2010 <http://www.sitra.fi/julkaisut/raportti75.pdf?download=Lataa+pdf.117-121>.

Kontiainen, Satu 2010. ”Ettei jäisi tyhjän päälle”. Elämässä (Kela) 3/2010. 8 –11.

Lammi-Taskula, J.; Karvonen, S. & Ahlström, S. 2009. Johdanto. Teoksessa Lammi-Taskula, J.; Karvonen, S. & Ahlström, S. (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi. Helsinki: Terveiden ja Hyvinvoinninlaitos. Viitattu 29.9. 2010 <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/0e6f5676-9ccf-4490-8496-45c7b3acce5f>. 11–19.

Lammi-Taskula, J. & Salmi, M. 2009. Työ, perhe ja hyvinvointi. Teoksessa Lammi-Taskula, J., Karvonen, S. & Ahlström, S. (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi. Helsinki: Terveiden ja Hyvinvoinninlaitos. Viitattu 29.9.2010 <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/0e6f5676-9ccf-4490-8496-45c7b3acce5f>. 38–47.

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

Lämsä, A-L. 2009. Tuhhat tarinaa lasten ja nuorten syrjäytymisestä. Lasten ja nuorten syrjäytyminen sosiaalihuollon asiakirjojen valossa. Kasvatustieteiden väitöskirja. Oulu: Oulun yliopisto.

Malmberg, K. 2010. Aikuinen asettaa lapselle rajat. Hyvä Terveys 14.9.2010. Viitattu 2.10.2010 <http://hyvaterveys.fi/artikkelit/Aikuinen-asettaa-lapselle-rajat/420/>

Malinen, T. 2008. Luova tila. Ratkaisukeskeisestä ja narratiivisesta työtavasta. Helsinki: Lyhytterapiainstituutti Oy.

Matinlompolo, U. 2007. Vanhemmuus ei ole ammatti. Teoksessa Määttä, K. (toim.) *Helposti särkyvää. Nuoren kasvun turvaaminen*. Helsinki: Kirjapaja. 104–117.

Metsämuuronen, J. 2006. Otanta. Teoksessa Metsämuuronen, J. (toim.) 2006. *Laadullisen tutkimuksen käsikirja*. Jyväskylä: Gummerus. 45–46.

MTV3 uutiset 15.5.2010. Nuorisoväkivalta on entistä räikeämpää. Viitattu 18.5.2010 <http://www.katsomo.fi/search.do?keywords=nuorisov%20v%20kivalta+on+entist%20r%20raikeampaa%20&treeId=9992>

Myllyniemi, S. 2009 *Aika vapaalla. Nuorten vapaa-aikatutkimus 2009*. Opetusministeriö. Nuorisotutkimusverkosto/nuorisotutkimusseura, julkaisuja 92. Nuorisosiain neuvottelukunta, julkaisuja 40. Helsinki: Yliopistopaino.

Määttä, K. 2007. Vanhempainrakkautta - suurin kaikista. Teoksessa Määttä, K. (toim.) *Helposti särkyvää. Nuoren kasvun turvaaminen*. Helsinki: Kirjapaja. 220–235.

Narikka, J. 2004. *Palvelujen järjestäminen, hallinto, ohjaus ja rahoitus*. Teoksessa Puonti, A.; Saarnio, T. & Hujala, A. (toim.) *Lastensuojelu tänään*. Jyväskylä: Gummerus. 21 – 60.

Niemelä, M.; Suua, P. & Väisänen, L. 2009. *Sanat työssä. Vuorovaikutus ammattitaitona*. 1. painos. Helsinki: Kirjapaja.

Nikkinen, T. 2010. Nuorten kokemuksia perheen taloudellisesta tilanteesta. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Viitattu 29.10.2010 <http://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/560249ec51e545f7b6aea9cf09473f39/1288373777/application/pdf/13132260/Nuorten%20kokemuksia%20perheen%20taloudellisesta%20tilanteesta%20LOW%20RES.pdf>

Nyqvist, L. 2007. Nuoret väkivallan silmässä. Teoksessa Määttä, K. (toim.) *Helposti särkyvää. Nuoren kasvun turvaaminen*. Helsinki: Kirjapaja. 11–22.

Nätkin, R. & Vuori, J. 2007. Perhetyön tieto ja kritiikki. Johdanto perhetyön muuttuvaan kenttään. Teoksessa Vuori, J. & Nätkin, R. (toim.) *Perhetyön tieto*. Tampere: Vastapaino. 7–38.

Pahlen, B.; Lepistö, J. & Marttunen, M. 2008. Nuoret, päihteet ja väkivalta. Kansanterveyslaitoksen julkaisuja 4/2008. Viitattu 6.11.2010 http://www.ktl.fi/attachments/suomi/julkaisut/julkaisusarja_c/2008/2008c04.pdf

Puustinen-Korhonen, A. & Pösö, T. 2010. Toteutuuko lapsen oikeus pysyviin kasvuolosuhteisiin? Puheenvuoro lastensuojelun vaikuttavuudesta. Puheenvuoro lastensuojelun vaikuttajaforumissa 17.5.2010 Helsingin kunnan talolla. Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2010:3. Viitattu 4.11.2010 http://www.lapsiasia.fi/c/document_library/get_file?p_l_id=52437&folderId=101063&name=DLFE-11510.pdf

Puustinen-Korhonen, A. & Pösö, T. 2010. Toteutuuko lapsen oikeus pysyviin kasvuolosuhteisiin? Puheenvuoro lastensuojelun vaikuttavuudesta. Lapsiasiavaltuutetun toimisto, Lastensuojelun Keskusliitto ja Suomen Kuntaliitto. Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2010:3. Viitattu 4.11.2010 http://www.lapsiasia.fi/c/document_library/get_file?p_l_id=52437&folderId=101063&name=DLFE-11510.pdf

Raijas, A.; Lehtinen, A.-R & Varjonen, J. 2009. Lasten ja nuorten syrjäytymisvaara toimeentulon ja kulutuksen näkökulmasta. *Keskustelualoitteita* 37. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus.

Reijonen, M. 2005. "Mitä työtä se perhetyö oikein on?". Teoksessa Reijonen, M. (toim.) 2005. *Voimaa perhetyöhön – arjen tuki ja ammatilliset verkostot*. Jyväskylä: PS-kustannus. 7 – 13.

Risikko, P. 2010. Vahva vanhemmuus kantaa lapsia ja nuoria. Sosiaali- ja terveysministeriö. Tiedote 8.3.2010. Viitattu 14.9.2010 <http://www.stm.fi/tiedotteet/tiedote/view/1487399>.

Rita-Kallio, V-M. 2010. Tarvitaanko hyvinvointiyhteiskunnassa sosiaalipolitiikkaa? Länsi-Suomen sosiaali- ja terveystieteiden kehittämissäily 2.9.2010. Turun yliopisto.

Rousu, S. 2007. Lastensuojelun tuloksellisuuden arviointi organisaatiossa. Näkökentän tuloksellisuus näkyväksi. 1. painos. Tampereen yliopisto. Helsinki: Suomen kuntaliitto. Viitattu 6.11.2010 <http://acta.uta.fi/pdf/978-951-44-7174-2.pdf>

Räty, T. 2004. Oikeusturvatekijät lastensuojelussa. Teoksessa Puonti, A.; Saarnio, T. & Hujanla, A. (toim.) Lastensuojelu tänään. Jyväskylä:Gummerus. 85 – 104.

Salmi, M., Sauli, H. & Lammi-Taskula, J. 2009. Lapsiperheiden toimeentulo. Teoksessa Lammi-Taskula, J., Karvonen, S. & Ahlström, S. (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi. Helsinki: Terveyden ja Hyvinvoinninlaitos. Viitattu 29.9.2010 <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/0e6f5676-9ccf-4490-8496-45c7b3acce5f>. 78 – 92.

Savioja, H. 2007. Koulutekijät nuorten syrjäytymisriskiä selittämässä. Teoksessa Alalatu, S. (toim.) ; Karppinen, K.; Keltikangas- Järvinen, L & Savioja, H. Koulu, syrjäytyminen ja sosiaalinen pääoma – Löytyykö huono-osaisuuden syy koulusta vai oppilaasta? Sitran raportteja 75. Viitattu 4.11.2010 <http://www.sitra.fi/julkaisut/raportti75.pdf?download=Lataa+pdf>. 140–164.

Seppänen, P.; Tapio, N.; Toivanen, R. & Vilen, M. 2010. Kohtaamisia lapsiperheissä. Menetelmiä perhetyöhön. Helsinki: Kirjapaja

Solantaus, T.; Santalahti, P.; Punamäki, R.; Paavonen, J. & Sourander, Andre. Laman lapset – tutkimus. Lapsesta aikuiseksi laman varjosta. Power Point- esitys 2007. Viitattu 18.5.2010 http://info.stakes.fi/kouluterveyskysely/kysely/Lama_lapset.pdf.

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. 2005. Sosiaalialan ammattieettiset ohjeet. Arki, arvot, elämä, etiikka. Helsinki: Talentia.

Sosiaaliportti 2009a. Lastensuojelun käsikirja. Lastensuojeluilmoitus. Viitattu 26.7.2010. <http://www.sosiaaliportti.fi/fiFI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/lastensuojeluntarve/lastensuojeluilmoitus/>.

Sosiaaliportti 2009b. Lastensuojeluasiakkuuden vireilletulo ja alkaminen. Viitattu 12.8.2010. http://www.sosiaaliportti.fi/File/a3675bff-bc2b-4b4e-a927-4f221da62c34/Prosessikaavio_lastensuojeluasiakkuuden%20vireilletulo%20ja%20%20alkaminen%20_2_.pdf

Sotkanet 2010. Tilasto- ja indikaattoripankki. Kaarinan kaupungin tilastotietoja. Viitattu 31.10.2010.

Tasa-arvoklinikka. 2010a. Työ ja perhe yhteiskunnallisena kysymyksenä. Viitattu 14.9.2010 http://www.tasa-arvoklinikka.fi/index.php?option=com_content&task=view&id=82&Itemid=167.

Tasa-arvoklinikka 2010b. Työn ja perheen yhteensovittaminen. Viitattu 4.11.2010 http://www.tasa-arvoklinikka.fi/tasa/index.php?option=com_content&view=article&id=289&Itemid=100085

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2010a. Kouluterveyskyselyn tulokset 2002–2010. Peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaat. Helsinki: Stakes. Viitattu 2.10.2010 http://info.stakes.fi/NR/rdonlyres/4329AEAC.../0/kokoaineisto_2010_pk.pdf.

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. 2010b. Kouluterveyskysely 2008. Nuorten väkivalta yleistä. Helsinki: Stakes. Viitattu 4.11.2010 <http://www.stakes.fi/FI/ajankohtaista/Tiedotteet/2008/47-2008.htm>

Tilastokeskus. Tiedote 7.3. 2005. Viitattu 5.11.2010 http://www.stat.fi/ajk/tiedotteet/v2005/tiedote_011_2005-03-07.html

Timonen-Kallio, E. 2009. Työmenetelmät ammatillisten käytäntöjen vahvistajina. Teoksessa Tanskanen, I. & Timonen-Kallio, E. (toim.) 2009. Lastensuojelun hyvät työkäytännöt. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. 7–11.

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2003. Laadullinen tutkimus ja sisältöanalyysi. Helsinki: Tammi.

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisältöanalyysi. 5., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Uusimäki, M. 2005. Perhetyö palvelujärjestelmässä. Teoksessa Reijonen, M. (toim.) Voimaa perhetyöhön – arjen tuki ja ammatilliset verkostot. Jyväskylä: PS-Kustannus. 17–38 .

Uusitalo, T. 2007. Nuoruusajan yksinäisyys. Teoksessa Määttä, K. (toim.) Helposti särkyvää. Nuoren kasvun turvaaminen. Helsinki: Kirjapaja. 23–57 .

Yle Uutiset 13.5.2010. Nuorten työllistymistä tuetaan uudella Sanssi-kortilla. Viitattu 2.10.2009 http://yle.fi/uutiset/kotimaa/2010/05/nuorten_tyollistymista_tuetaan_uudella_sanssi-kortilla_1674365.html

Julkaisemattomat lähteet

Intensiivinen perhetyö – Kaarina malli. 2008. Sosiaalitoimi. Lastensuojelu. Perhepalvelujen tietokanta. Kaarinan kaupunki.

Intensiivinen perhetyö. 2008. Sosiaalitoimi. Lastensuojelu. Perhepalvelujen monistemateriaali. Kaarinan kaupunki.

Kaarinan lastensuojelun tilastot 2010. Hyvinvointipalvelut. Perhepalvelut. Nuorten tiimi. Kaarinan kaupunki.

Kaarinan perhepalvelujen monistemateriaalit. 2009. Sosiaalitoimi. Lastensuojelu. Perhepalvelut. Kaarinan kaupunki.

Kaarinan perhepalveluiden Nuorten tiimin tavoitteet vuodelle 2010. Perhepalvelujen tietokanta. Kaarinan kaupunki.

Kaarinan perhepalveluiden nuorten tiimin tavoitteet vuodelle 2011. Perhepalvelujen tietokanta. Kaarinan kaupunki.

Lastensuojelutarpeen selvittäminen Kaarinassa. 2008. Sosiaalitoimi. Lastensuojelu. Perhepalvelujen monistemateriaali. Kaarinan kaupunki.

Lastensuojelun nuorten tiimi. 2009. Sosiaalitoimi. Lastensuojelu. Perhepalvelujen monistemateriaali. Kaarinan kaupunki.

Lastensuojelun ohjeet 2010. Kaarinan kaupunki.

Oinonen – Söderström, M. & Paananen A. 2009. Lasten ja nuorten HYVIORY. Perhepalvelut. Kaarinan kaupunki.

Paananen, A. 2009. Perhepalvelut. Perurivalautakunta 24.2.2009. Kaarina.

Perhepalvelut 2009 . Tavoitteet, hankkeet, uudet yhteistyösopimukset. Kaarinan kaupunki.

Perhepalvelujen rakennetyöryhmä 30.9.2010. Perhepalvelut. Hyvinvointipalvelut. Kaarinan kaupunki.

Perhetyön ja ohjauksen esittely. 2009. Sosiaalitoimi. Lastensuojelu. Perhepalvelujen monistemateriaali. Kaarinan kaupunki.

Pienten lasten tiimin asiakkaat. 2009. Sosiaalitoimi. Lastensuojelu. Perhepalvelujen monistemateriaali. Kaarinan kaupunki.

Pienten lasten tiimin erityiset tukitoimet. 2009. Perhepalvelujen monistemateriaali. Kaarinan kaupunki.

Pienten lasten tiimin perhetyöntekijä. 2009. Sosiaalitoimi. Lastensuojelu. Perhepalvelujen monistemateriaali. Kaarinan kaupunki.

Poliisiohjaaja Sari Arposen haastattelu 15.4.2010. Kaarinan kaupunki.

Räpsä-prosessi. 1999. Sosiaalitoimi. Lastensuojelu. Perhepalvelujen tietokanta. Nuorten tiimi. Kaarinan kaupunki.

Uusien ohjaajien ja perhetyöntekijöiden toimenkuvaehdotus. 2009. Sosiaalitoimi. Lastensuojelu. Perhepalvelut. Nuorten tiimi. Kaarinan kaupunki.

Valomerkki. 2009. Nopean puuttumisen malli alaikäisten päihteidenkäyttöön. Kaarinan kaupunki & Poliisi.

Valomerkki-prosessi. 2009. Sosiaalitoimi. Lastensuojelu. Perhepalvelujen tietokanta. Nuorten tiimi. Kaarinan kaupunki.

Vuoden 2009 tavoitteiden toteutuminen perhepalveluiden nuoren tiimin osalta. Sosiaalitoimi. Lastensuojelu. Perhepalvelujen tietokanta. Kaarinan kaupunki.

Vuoden 2010 tavoitteiden toteutuminen perhepalveluiden nuoren tiimin osalta. Sosiaalitoimi. Lastensuojelu. Perhepalvelujen tietokanta. Kaarinan kaupunki.

Yhdessä eteenpäin arjessa! 2009. Sosiaalitoimi. Lastensuojelu. Perhepalvelujen tietokanta. Kaarinan kaupunki.

Marjo Oinonen-Söderström /

21.2.2010

Kaarinan kaupunki
Hyvinvointipalvelut
Vs. Hyvinvointipalveluiden johtaja Antero Paananen

LAUSUNTO: TUTKIMUSLUPA-ANOMUS/ANNELI SUOMINEN JA SANNA LEIKAMA

Sosionomi (AMK) opiskelijat Anneli Suominen ja Sanna Leikama ovat anoneet tutkimuslupaa tehdäkseen opinnäytetyönsä harjoittelun yhteydessä. Opinnäytteen alustava nimi on Perhepalvelun hyödyt ja kehittämisehdotukset Kaarinassa. Teemana on Kaarinan sosiaalitoimen nuorten tiimiin. Aiheena on tutkia nuorten tiimin tekemän ennaltaehkäisevän ja korjaavan perhepalvelun tarvetta, hyötyä ja kehittämisehdotuksia. Tutkimuksessa haastatellaan Kaarinan perhepalveluiden asiakkaita sekä työntekijöitä että esimiestä.

Liite: Opinnäytetyösuunnitelma 4.2.2010

Esitän tutkimusluvan myöntämistä seuraavin edellytyksin:

1. Tutkimusraportti tulee tehdä niin, ettei tutkimuksessa mukana olleiden henkilöllisyys paljastu
2. Tutkimuksen suorittaja antaa kirjallisen salassapitositoumuksen
3. Tutkimus tulee toimittaa tiedoksi perusturvalautakunnalle, perhepalvelujohtajalle ja johtavalle sosiaalityöntekijälle
4. Tutkimuksen tekijä tekee perusturvalautakunnalle tiivistelmän tutkimuksen keskeisistä tuloksista.

Marjo Oinonen-Söderström
johtava sosiaalityöntekijä

Viranhaltijapäätös

Kaarinan kaupunki

20100040 / 22.02.2010

Lautakunnankatu 4
20780 KAARINA

Päätöksen otsikko	TUTKIMUSLUPA: ANNELI SUOMINEN, SANNA LEIKAMA
Selostus asiasta	Johtava sosiaalityöntekijä esittää tutkimusluvan myöntämistä AMK-opiskelijoille Anneli Suomiselle ja Sanna Leikamalle. Tutkimus: "&Perhepalvelun hyödyt ja kehittämis ehdotukset Kaarinassa"& Tutkimuksessa haastatellaan asiakkaita, työntekijöitä ja esimiehiä. Liitteenä: opinnäytesuunnitelma 21.2.2010
Päätösteksti	MYÖNNÄN TUTKIMUSLUVAN SEURAAVIN EHDGIN: 1) TUTKIMUSRAPORTTI TULEE TEHDÄ NIIN, ETTEI TUTKIMUSESSA MUKANA OLEVIEN ASIAKKAIDEN HENKILÖLLISYYS PALJASTU 2)TUTKIMUKSEN SUORITTAJA ANTAA KIRJALLISEN SALASSAPITOSITOUUMUKSEN, JOISTA TOINEN KAPPALE JÄÄ JOHTAVALLE SOSIAALITYÖNTEKIJÄLLE 3)TUTKIMUS TULEE TOIMITTAA TIEDOKSI PERUSTURVALAUTAKUNNALLE, PERHEPALVELUJOHTAJALLE JA JOHTAVALLE SOSIAALITYÖNTEKIJÄLLE 4) TUTKIMUKSEN TEKIJÄ TOIMITTAA PERUSTURVALAUTAKUNNALLE TIIVISTELMÄN TUTKIMUKSEN KESKEISISTÄ TULOKSISTA.
Päätöksen perustelut	hallintosääntö.
Päättäjä	ANTERO PAANANEN VS. HYVINVOINTIPALVELUJOHTAJA
Jakelu	Perusturvalautakunta Johtava sosiaalityöntekijä
Päätös nähtävillä	Viranhaltijapäätökset pidetään yleisesti nähtävänä kaupunginvirastossa seuraavasti: - kuukauden 1.-15. päivinä tehdyt päätökset saman kuukauden 16. päivänä klo 9.00-12.00 - kuukauden 16.-31. päivinä tehdyt päätökset seuraavan kuukauden 1. päivänä klo 9.00-12.00
Tiedoksiantotapa	☐ Lähetetty postitse saantitodistusta vastaan ☐ Lähetetty postitse tavallisena kirjeenä ☐ Lähetetty sisäisessä postissa ☐ Luovutettu asianosaiselle
	päivämäärä

Tiedoksiantajan allekirjoitus ja
virka-asema

Vastaanottajan allekirjoitus

Hei!

Opiskelemme Turun ammattikorkeakoulussa sosiaalialaa ja olemme Kaarinan kunnan sosiaalitoimesta saaneet toimeksiannon opinnäytetyötämme varten. Tarkoituksemme on tutkia nuorten tiimin tekemän perhepalvelun ja ohjauksen vaikuttavuutta eli onko siitä ollut perheellenne apua ja mikä siinä on hyvää ja missä on vielä kehitettävää.

Perheenne on tai on ollut sosiaalitoimen asiakkaana 1.1.2008 -31.1.2010 välisenä aikana. Satunnaisotannalla perheenne valikoitui tähän kyseiseen tutkimukseen ja olisimme todella kiitollisia jos päätätte osallistua siihen. Osallistuminen on kuitenkin täysin vapaaehtoista, mutta tutkimuksemme kannalta sekä toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi ja kehittämiseksi osallistuminen olisi hyvin merkityksellistä.

Tutkimus tapahtuu haastattelemalla joko molempia tai toista vanhempaa sekä perheen nuorta. Haluaisimme haastatella nuoren erikseen vanhemmista, jotta saisimme mahdollisimman suoran ja avoimen mielipiteen myös nuorelta itseltään. Tutkimuksessa ei tulla julkaisemaan nimiä eikä mitakaan henkilötietoja. Itse haastattelutilanteesta pyrimme tekemään mahdollisimman rennon, emmekä perehdy asiakkuuden alkamisen syihin vaan keskitymme työskentelyn tavoitteisiin ja siihen mikä merkitys ohjauksella oli tai ei ollut teidän perheellenne.

Haastattelut toteutetaan kevään aikana ja haastattelupaikka sovitaan perheellenne parhaiten sopivaksi. Voimme toteuttaa haastattelut kahvittelun merkeissä Kaarinan sosiaalitoimistossa tai teidän kotonanne.

Otamme teihin yhteyttä puhelimitse noin viikon päästä, jolloin kyselemme osallistumishaluanne sekä sovimme haastatteluajan ja paikan.

Terveisin,

Turun ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijat: Anneli Suominen ja Sanna Leikama

ps. Halutessanne voitte kysellä opinnäytetyöstä lisää Kaarinan perhepalvelujen työntekijöiltä.

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
ÅBO YRKESHÖGSKOLA

Intro kysymys: Minkälaisia kokemuksia teillä on yleisesti ollut perhepalvelusta? Minkälaista tukea odotitte/saitte?

PERHEPALVELUN TAVOITTEET

- Millainen oli työskentelyn tavoitteiden asettamisprosessi? Ketkä kaikki olivat mukana tavoitteiden laatimisessa? Miten sait/saitte vaikuttaa tavoitteiden asettamiseen? Mitkä olivat asetetut tavoitteet?
- Miten tavoitteet selkiytyivät teille/sinulle? Ymmärsittekö/Ymmärsitkö kaikki teille/sinulle asetetut tavoitteet? Tuntuivatko tavoitteet sellaisilta, että pystyisitte/pystyisit ne toteuttamaan?
- Miten tavoitteiden toteutumista seurataan/seurattiin? Keskustellaanko/Keskusteltiin ne niistä säännöllisesti tapaamisilla?

TYÖSKENTELEY

- Kuinka kauan perheenne on ollut perhepalvelun ja ohjauksen asiakkaana?
- Mitä mieltä olette tapaamiskertojen määrästä? Kuinka usein oli tapaamisia?
- Mitä teitte perheohjaajan/ohjaajan tapaamisilla?
- Mitä ajatuksia teillä on omasta perheohjaajasta/ohjaajasta?
- Minkälaista ammattitaitoa toivoisit työntekijöiltä?

PERHEPALVELUN HYÖDYT

- Mikä perhepalvelussa on ollut hyvää/parasta?
 - Mitä hyötyä perhepalvelusta on/on ollut teidän koko perheelle?
- Onko se muuttanut jotain asiaa parempaan/huonompaan suuntaan? (Perheen ilmapiirin muutos/ nuoren koulun käynti yms.)
- Miten tavoitteet mielestänne/mielestäsi toteutuivat? Saavutettiin ne?
 - Mitä jokainen perheenjäsen teki tavoitteiden saavuttamiseksi? Mitä sinä teit?
 - Mikä työskentelyssä vaikutti eniten muutoksen aikaan saamiseen? Ja mikä sen muutos oli?
 - Saitteko perhepalvelulta sellaista apua ja tukea mitä odotittekin?

PERHEPALVELUN KEHITTÄMISTARPEET

- Mitä olisitte/olisit halunnut perhetyössä tehtävän toisin?
- Miten jatkossa haluaisitte perhepalvelua toteutettavan teidän kanssanne? Mitä kehittämisehdotuksia teillä/sinulla on perhepalveluun ja ohjaukseen liittyen? Mitä toivoisit vielä lisää? Mitä pitäisi parantaa?
- Koettako/Koetko, että perhettänne/sinua olisi voitu auttaa jollakin muulla tavalla kuin perhepalvelun ja ohjauksen keinoin?